Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta

Studijní obor: Veřejná ekonomika a správa

UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ SOCIÁLNĚ-SPRÁVNÍCH ŠKOL NA TRHU PRÁCE

Social administrative schools graduates asserting on employment market

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Mirka Wildmannová, Ph.D.

Autor:
Bc. Lenka Koudelková

Brno, 2010

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta

Katedra veřejné ekonomie

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pro:	**K O U D E L K O V Á Lenka, Bc.**
Obor:	**Veřejná ekonomika a správa**
Studijní směr:	**Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu:	**UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ SOCIÁLNĚ-SPRÁVNÍCH ŠKOL NA TRHU PRÁCE**
	Social administrative schools graduates asserting on employment market

Zásady pro vypracování

Problémová oblast:
Určité procento nezaměstnaných tvoří absolventi škol, kteří jsou úřady práce zařazeni mezi rizikové skupiny na trhu práce. Oproti starší věkové kategorii mají nevýhodu především v tom, že nemají žádnou praxi, nedostatečné pracovní návyky a velmi často hraje důležitou roli kvalita těchto absolventů. Na druhou stranu zase přinášejí řadu inovativních nápadů a přístupů. Přesto však mají se získáváním pracovního uplatnění problémy.

Cíl práce:
Cílem práce je zaměřit se na současné studenty a absolventy sociálních oborů (nejen středních škol, ale i vyšších odborných a vysokých), zaměřit se na jejich motivaci k výběru tohoto povolání, možnosti jejich uplatnění na trhu práce a kvalitu těchto pracovníků. Zjistit, zda vyšší stupeň vzdělání zajistí větší možnosti uplatnění v této oblasti, a zda raději volí pracovat ve veřejném nebo v soukromém sektoru.

Postup práce a použité metody:
1. Postavení absolventů na trhu práce – kvalita současných absolventů, očekávání zaměstnavatelů od absolventů, podpora zaměstnávání mladých lidí, přechod absolventů do praxe a jejich uplatnění.
2. Analýza školských zařízení nabízejících vzdělávání v sociální oblasti (střední školy, vyšší odborné školy a vysoké školy).
3. Dotazníkové šetření zaměřené na současné studenty a absolventy vybraných středních, vyšších odborných a vysokých škol.
4. Vyhodnocení dotazníkového šetření, diskuse, náměty, doporučení pro praxi.

Použité metody: komunikace s úřady práce, se školami poskytujícími vzdělávání v oblasti sociální práce, dotazníkové šetření, analýza odborné literatury.

Rozsah grafických prací: Předpoklad cca 10 tabulek a grafů

Rozsah práce bez příloh: 60 – 70 stran

Seznam odborné literatury:

Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce. Edited by Miroslav Kadlec. Praha: Tauris, 2000, 69 s. ISBN 80-211-0363-9
Uplatnění absolventů středních škol ve sféře práce: nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním. Edited by Jeny Festová – Jiří Vojtěch. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2002. 54 s. ISBN 80-85118-73-4
Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2004. Edited by Jiří Vojtěch. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2004. 79 s. ISBN 80-85118-91-2
Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce – nezaměstnanost absolventů. Edited by Jiří Vojtěch. Praha: NÚOV, 2004, 55 s. ISBN: 80-85118-82-3

Související webová stránka:
www.nuov.cz – vzdělávání a trh práce
www.infoabsolvent.cz

Relevantní legislativa

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Mirka Wildmannová, Ph.D.**

Datum zadání diplomová práce: **6. 3. 2009**

Termín odevzdání diplomové práce a vložení do IS je uveden v platném harmonogramu akademického roku.

…….. ……
vedoucí katedry **děkan**

V Brně dne 6. 3. 2009

Jméno a příjmení autora:	Bc. Lenka Koudelková
Název diplomové práce:	Uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce
Název práce v angličtině:	Social administrative schools graduates asserting on employment market
Katedra:	veřejné ekonomie
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Mirka Wildmannová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Anotace

Diplomová práce „Uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce“ je zaměřena na současné studenty a absolventy středních, vyšších odborných a vysokých škol sociálních oborů, na možnosti jejich uplatnění se na trhu práce. V úvodu je popisováno postavení absolventů na trhu práce v současné době, faktory ovlivňující jejich neúspěchy a nezaměstnanost. Následuje analýza potřeb trhu práce v oblasti sociálních služeb, včetně analýzy školských zařízení nabízejících vzdělávání v sociální oblasti. V závěru jsou zpracovány výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na současné studenty a na absolventy vybraných středních, vyšších odborných a vysokých škol sociálních oborů.

Annotation

The Diploma work „Social administrative schools graduates asserting on employment market“ is focused on nowadays students and graduates of secondary schools, higher technical schools and universities of socials fields and their possibilities of future fulfilment on employment market. In the introduction of the work is described the position of graduates at the present as well as all the factors influencing their failures and unemployment. The analysis of work demand on employment market in the field of social services comes after and is followed by the analysis of school equipment that offers the education in social field. At the end of the work are data from the questioner research focused on nowadays students and graduates of selected secondary schools, higher technical schools and universities processed.

Klíčová slova

absolvent, trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, vzdělání, zaměstnavatel, škola

Keywords

graduate, employment market, employment, unemployment, education, employer, school

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce* vypracovala samostatně pod vedením Ing. Mirky Wildmannové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně dne 8. června 2010

---
vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Mirce Wildmannové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD **10**

1 POSTAVENÍ ABSOLVENTŮ NA TRHU PRÁCE **12**

1.1 Evidence nezaměstnanosti absolventů 13

1.1.1 Nezaměstnaní čerství absolventi 14

1.1.2 Všichni evidovaní absolventi – uchazeči o zaměstnání 16

1.2 Nezaměstnanost absolventů z hlediska úrovně dosaženého vzdělání 17

1.3 Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů 19

1.4 Faktory ovlivňující nezaměstnanost absolventů 20

1.4.1 Období ekonomické krize a nezaměstnanost absolventů 21

1.5 Potřeby trhu práce 22

1.6 Zaměstnavatelé a absolventi škol 25

1.6.1 Důvody pro přijímání pracovníků 27

1.6.2 Důvody pro nepřijímání pracovníků 27

1.6.3 Absolventi a hledání jejich prvního zaměstnání 28

2 PŘECHOD ABSOLVENTŮ ŠKOL NA TRH PRÁCE **30**

2.1 Úřady práce 31

2.2 Internetové pracovní portály, agentury práce 33

2.3 Aktivita škol 34

2.4 Potřeby trhu práce v oblasti sociálních služeb 34

2.5 Školy realizující vzdělávání v sociální oblasti 40

2.5.1 Vysoké školy 40

2.5.2 Vyšší odborné školy 42

2.5.3 Střední školy 44

3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI STUDENTY A ABSOLVENTY OBORŮ ZAMĚŘENÝCH NA SOCIÁLNÍ OBLAST **47**

3.1 Dotazníkové šetření mezi studenty škol 48

3.1.1 Předchozí vzdělání 49

3.1.2 Motivace ke studiu oborů sociální činnosti 51

3.1.3 Skladba předmětů studovaného oboru 53

3.1.4 Úroveň znalostí využitelných v praxi 54

3.1.5 Předpoklady nutné pro výkon povolání 56

3.1.6 Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností 57

3.1.7 Zvyšování kvalifikace 58

3.1.8 Možnosti na trhu práce 60

3.1.9 Uplatnění v oboru v závislosti na výši vzdělání 61

3.1.10 Veřejný nebo soukromý sektor? 62

3.1.11 Budoucí obor činnosti současných studentů 64

3.2 Dotazníkové šetření mezi absolventy škol 65

3.2.1 Zvyšování kvalifikace 66

3.2.2 Předpoklady nutné pro výkon povolání 68

3.2.3 Možnosti uplatnění absolventů na trhu práce 69

3.2.4 Současné zaměstnání absolventů 70
3.2.5 Působení ve veřejném nebo nestátním neziskovém sektoru 72

ZÁVĚR 74

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 77

SEZNAM TABULEK 80

SEZNAM GRAFŮ 81

SEZNAM PŘÍLOH 82

ÚVOD

Každá společnost potřebuje vzdělané lidi, kteří následně budou moci svoje vědomosti uplatnit v praxi. Záleží však vždy především na hospodářské a sociální situaci v zemi, zda budou moci pracovat na pozicích, jež odpovídají jejich kvalifikaci. Neméně důležitý je vzdělávací systém, který by měl zaručit, že právě absolventi budou vybaveni kvalitními kompetencemi, aby jejich přechod ze vzdělávání na pracovní trh probíhal pokud možno bez problémů.

V ekonomikách všech vyspělých zemí se vždy vyskytuje určité procento nezaměstnanosti. Část tohoto procenta je tvořeno absolventy škol, kteří na pracovním trhu mají určité specifické postavení, a kterým je proto nutné věnovat zvýšenou pozornost. Oproti starší a zkušenější věkové kategorii mají nevýhodu především v tom, že nemají žádnou praxi, mají nedostatečné pracovní návyky, žádné zkušenosti a podstatnou roli hraje i kvalita těchto absolventů. Na druhou stranu zase přinášejí řadu inovativních nápadů a přístupů, jsou flexibilnější a ochotni dále se vzdělávat. Přesto však mají se získáváním pracovního uplatnění problémy. Přitom právě toto období má pro ně velký význam a může být rozhodující při budování jejich pracovní kariéry. Pokud se absolventům nepodaří najít pro sebe vhodné uplatnění, mohou nabýt pocitu, že jsou neúspěšní a být demotivováni vyvíjet další aktivitu.

Ne všichni absolventi mají na trhu práce stejné postavení. Rozhodující je druh vystudovaného oboru a úroveň dosaženého vzdělání. Tato práce je zaměřena na uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce. Obory věnující se oblasti sociální práce se dříve vyučovaly především na středních školách. Stále větší složitost problémů ve společnosti však klade vyšší požadavky na kvalifikaci v této oblasti, proto se vzdělávání přesunulo i na vyšší odborné a vysoké školy. Kvalifikační předpoklady pro výkon tohoto povolání byly upraveny zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, na jehož základě je vyžadováno pro výkon většiny profesí zaměřených na sociální problematiku vysokoškolské vzdělání. **Cílem práce** je zaměřit se na současné studenty a absolventy sociálních oborů (nejen středních, ale i vyšších odborných a vysokých škol), zaměřit se na jejich motivaci k výběru tohoto povolání, možnosti jejich uplatnění na trhu práce a kvalitu těchto pracovníků. Zjistit, zda vyšší stupeň vzdělání zajistí větší možnosti uplatnění v této oblasti, případně zda volí raději pracovat ve veřejném nebo v soukromém sektoru.

První část práce je zaměřena na postavení absolventů na trhu práce a způsob jejich evidence, na současnou situaci, která je ovlivněna hospodářskou recesí, faktory ovlivňující jejich

neúspěchy a nezaměstnanost z hlediska úrovně vzdělání. Součástí je vymezení potřeb trhu práce a požadavků zaměstnavatelů.

Ve druhé části práce je popsán způsob, jakým úřady práce a různé instituce poskytují absolventům pomoc při hledání vhodného pracovního místa, jaké programy jsou v rámci této podpory vytvářeny. Jsou zde zpracovány potřeby trhu práce v oblasti sociálních služeb a analýza školských zařízení nabízejících vzdělávání v sociální oblasti, ve které jsou zahrnuty střední, vyšší odborné a vysoké školy. Následně jsou shrnuty dostupné informace o počtu stávajících studentů a absolventů, a zda školy mají přehled o uplatnění svých absolventů.

Poslední třetí část je zaměřena na zpracování a vyhodnocení dotazníkového šetření. Provedené šetření bylo rozděleno na dvě části. První část byla zaměřena na současné studenty vybraných středních, vyšších odborných a vysokých škol sociálních oborů a druhá na jejich absolventy.

V práci používám především metodu deskripce, obsahovou analýzu odborné literatury včetně legislativy, dotazníkového šetření a rozhovorů, syntézy dosažených poznatků, analýzy výsledků dotazníkového šetření. Vyhodnocení dotazníkového šetření je zpracováno formou grafů a tabulek. Při získávání informací jsem čerpala z odborné literatury, časopisů, z internetových stránek, z rozhovorů a z provedeného dotazníkového šetření.

1 POSTAVENÍ ABSOLVENTŮ NA TRHU PRÁCE

Absolventi na trhu práce mají určité specifické postavení. Po skončení jejich přípravy na povolání jsou ve většině vyspělých zemích řazeni ke skupinám, které jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností. Jejich přechod ze vzdělávání do zaměstnání závisí především na situaci v jednotlivých zemích, která je v různých zemích různá, neboť existují různé systémy vzdělávání a v každé zemi je jiná ekonomická a sociální situace. Pro úspěšný přechod absolventů do pracovního života je nejdůležitější celkový stav hospodářství, především silná a dobře fungující ekonomika. Teprve poté jsou brány v úvahu vlivy různých vzdělávacích systémů, struktur trhu práce, politik vzdělávání a zaměstnanosti.[1]

V České republice, tak jako v ostatních zemích, souvisí problémy, které mají absolventi škol při hledání vhodného zaměstnání s celkovou ekonomickou situací, celkovou mírou nezaměstnanosti a stavem nabídky volných pracovních míst. Oproti jiným skupinám uchazečů jsou značně znevýhodněni i mnoha dalšími faktory, především tím, že jim chybí praktické zkušenosti.[2] Zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti již však nejsou řazeni do rizikových skupin uchazečů, kterým je nutné věnovat zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnaní. Zákon[3] v § 33, odst. 1, písm. b) stanoví, že zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání je věnována, mimo jiné, fyzickým osobám do 20 let věku a fyzickým osobám, které jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě více než 5 měsíců. Zákonem tedy nejsou přímo jmenovány. I přesto je však nutné jim zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání věnovat. Jsou vedeny jejich evidence a ze stran pracovníků úřadů práce je jim poskytována pomoc. V rámci projektu Vzdělání – Informace – Poradenství - VIP Kariéra se tomuto tématu věnuje Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV), který připravuje a zveřejňuje každoroční zprávu o stavu nezaměstnaných absolventů na trhu práce.[4] Údaje o zaměstnatelnosti absolventů českých vysokých škol a jejich fakult od roku 2002 zpracovává a každý rok publikuje analytické zprávy Středisko vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy (SVP PedF UK).[5]

---

[1] ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh.* 1. vyd. Praha: UK, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6

[2] FESTOVÁ, J., VOJTĚCH, J. *Uplatnění absolventů středních škol ve sféře práce. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním.* Praha: NÚOV, 2002. 54 s. ISBN 80-85118-73-4

[3] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

[4] MPSV. *Absolventi škol a mladiství.* [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

[5] KOUCKÝ, J., ZELENKA, M. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009.* Praha: UK, 2009. [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupné z <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi%20VS%202009%20Zprava%20Jan10.pdf>

Nejpoužívanějšími ukazateli, které vypovídají o uplatnitelnosti absolventů škol jsou absolutní počty nezaměstnaných absolventů a míra nezaměstnanosti. Z hlediska objektivního posouzení je vhodnější vycházet z hodnoty míry nezaměstnanosti absolventů, která je dána poměrem počtu nezaměstnaných absolventů k celkovému počtu absolventů daného oboru. Vyjadřuje tedy, kolik procent absolventů určitého oboru není zaměstnáno. Pokud jsou uváděny absolutní počty, není zohledněno množství absolventů určitého oboru. Pak dochází ke zkreslení, neboť vysoké počty nezaměstnaných jsou pak u oborů, ve kterých se připravují největší počty absolventů.[6]

Úřady práce používají pro vyjádření počtu nezaměstnaných absolventů následující ukazatele:

- *Všichni evidovaní absolventi – uchazeči o zaměstnání* – fyzické osoby do 25 let věku, u absolventů vysokých škol do 30 let věku, které ukončily školu nejvýše před dvěma roky (využíváno pouze pro statistické účely).
- *Disponibilní nezaměstnaní absolventi* – uchazeči, kteří nemají žádnou objektivní překážku a mohou bezprostředně nastoupit do vhodného zaměstnání.
- *Nezaměstnaní čerství absolventi* – osoby, které ukončily vzdělávání v období, které je bezprostředně před termínem zjišťování údajů, tzn. při zjišťování v dubnu 2009 se jedná o absolventy, kteří ukončili školu od 1. května 2008 do 30. dubna 2009.

Nejvhodnější pro posuzování situace absolventů škol na trhu práce je ukazatel „čerstvý absolvent“, protože tímto způsobem lze stanovit míru nezaměstnanosti nejsprávněji a nejlépe odráží situaci absolventů škol na trhu práce. V práci je tedy vycházeno z těchto údajů. Sledování ukazatele všech absolventů – uchazečů o zaměstnání se využívá především při dlouhodobém časovém srovnání. Ukazatel disponibilních nezaměstnaných absolventů je sice přesnější než ukazatel všech absolventů, protože nezahrnuje absolventy, kteří nemohou z důvodu objektivní překážky nastoupit do zaměstnání, ale zachycuje i dřívější absolventy.[7]

1.1 Evidence nezaměstnanosti absolventů

Při vyjadřování míry nezaměstnanosti absolventů jsou sledovány zpravidla dubnové a zářijové hodnoty. Vždy na začátku září se přihlásí do evidence na úřadech práce absolventi

[6] FESTOVÁ, J., VOJTĚCH, J. *Uplatnění absolventů středních škol ve sféře práce. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním.* Praha: NÚOV, 2002. 54 s. ISBN 80-85118-73-4

[7] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009.* Praha: NÚOV, 2009. 68 s. [online]. [cit. 2010-03-04]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

škol, kteří zůstali bez zaměstnání. Při srovnání těchto hodnot, je vždy zářijová míra nezaměstnanosti vyšší než dubnová. Důvodem je, že na trh práce přichází mnoho čerstvých absolventů, z nichž někteří zatím ještě neprojevili snahu nějaké zaměstnání si najít a užívají si posledních prázdnin. O situaci na trhu práce proto lépe vypovídají dubnové hodnoty, neboť bylo již dostatek času, aby trh vlnu čerstvých absolventů škol absorboval.

1.1.1 Nezaměstnaní čerství absolventi

Dubnové hodnoty míry nezaměstnanosti čerstvých absolventů roku 2009 se tedy týkají absolventů škol, kteří ukončili studium v roce 2008. U absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou činila míra nezaměstnanosti 7,8 %, u absolventů vyššího odborného vzdělání 6,8 % a u absolventů vysokoškolského vzdělání 3,1 %. V porovnání s dubnovými údaji roku 2008 (znázorněno v následujícím grafu) se míra nezaměstnanosti u všech kategorií vzdělání zvýšila, hodnoty se přiblížily dubnovým hodnotám roku 2007.

Graf 1: **Míra nezaměstnanosti absolventů podle kategorie vzdělání**

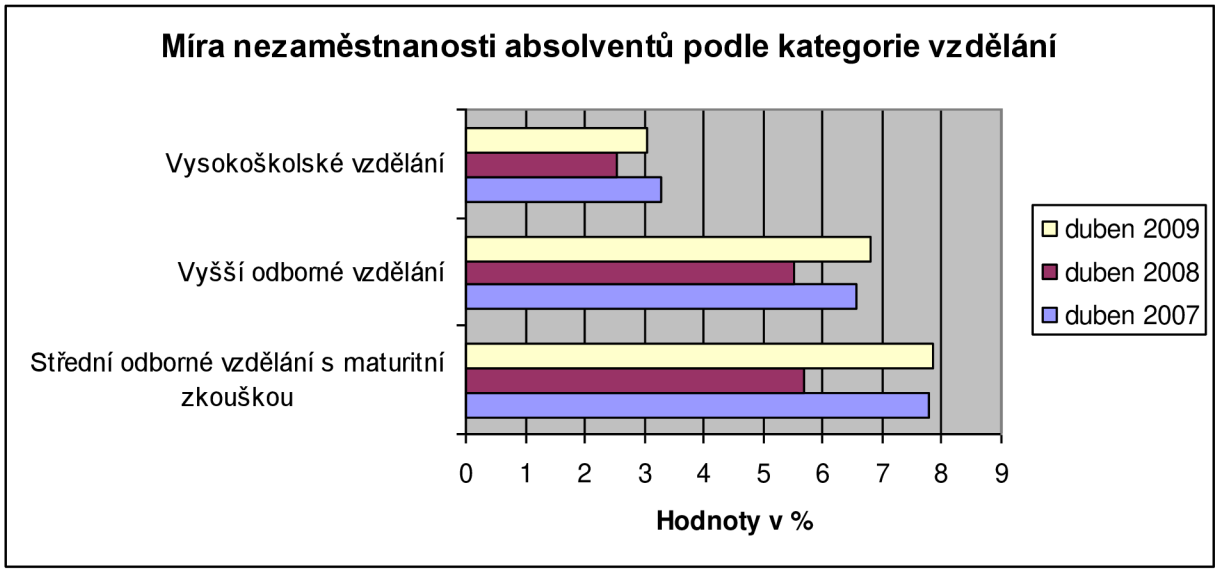

Pramen: Nezaměstnanost absolventů z hlediska úrovně vzdělání a skupin oborů vzdělání. http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.05 [cit. 2010-03-08]

Z uvedených údajů vyplývá, že existuje závislost mezi úrovní vzdělání a možností uplatnit se na trhu práce. Obecně absolventi s vyšší úrovní vzdělání snadněji nacházejí zaměstnání než absolventi s nižším vzděláním. Vše je ale i závislé na oboru, který absolvent vystudoval. Problémy s hledáním vhodného zaměstnání jsou také zčásti ovlivněny stávající mírou

nezaměstnanosti. Při větším počtu nezaměstnaných dochází k větší konkurenci a je obtížnější vhodné místo najít.[8]

U vyjádření nezaměstnanosti absolventů v počtech nezaměstnaných jsou hodnoty následující:

Tabulka 1: **Nezaměstnanost „čerstvých“ absolventů – duben 2009**

Kategorie vzdělání	Počet absolventů 2008	Počet nezaměstnaných absolventů duben 2009
Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou	45 298	3 554
Vyšší odborné vzdělání	5 774	392
Vysokoškolské vzdělání	50 661	1 547

Pramen: ISA. Absolventi škol a trh práce. Nezaměstnanost absolventů. http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.04 [cit. 2010-03-08]

Od června 2009 začali na trh práce přicházet noví čerství absolventi hledající vhodné zaměstnání. NÚOV zveřejnil zprávu o počtu těchto nezaměstnaných absolventů k září 2009. Na základě podkladů z úřadů práce, které zahrnují údaje o počtech čerstvých absolventů, kteří byli evidováni k 30. září 2009 bylo zjištěno, že na trhu práce je celkem 19 128 nezaměstnaných absolventů se středním vzděláním, z toho absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou 6 110 a 949 absolventů s vyšším odborným vzděláním. Přehled a meziroční nárůst počtu nezaměstnaných čerstvých absolventů je znázorněn v následující tabulce.

Tabulka 2: **Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných čerstvých absolventů**

Kategorie vzdělání	Duben 2008	**Září 2008**	Duben 2009	**Září 2009**	Duben meziroční změna	Září meziroční změna
Střední odb. vzdělání s maturitní zkouškou	2 575	**5 098**	3 555	**6 110**	38%	20%
Vyšší odborné vzdělání	316	**814**	408	**949**	29%	17%

Pramen: CHAMOUTOVÁ, D., VOJTĚCH, J. Zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci září 2009. Praha: NÚOV, listopad 2009. http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Zprava_o_NZ_k_zari_2009.pdf [cit. 2010-03-08]

Je zřejmé, že zvyšující se počty nezaměstnaných absolventů jsou z velké části ovlivněny stávající ekonomickou krizí, což dokazují údaje o počtu volných pracovních míst v ekonomice. V říjnu roku 2009 bylo 35 803 volných pracovních míst a z toho 4 542 jich bylo

[8] ISA. *Nezaměstnanost absolventů*. [online]. [cit. 2010-03-08]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.04>

uváděno jako místa vhodná i pro absolventy. V roce 2008 ve stejném období jich bylo 130 124, z toho 21 322 vhodných pro absolventy.

U středoškolských oborů vzdělání pedagogika, učitelství a sociální péče bylo v září 2009 nezaměstnaných absolventů 330, meziroční změna činila 8 %. U dubnových hodnot činila meziroční změna -3 %. U absolventů vyšších odborných škol těchto oborů bylo v září 2009 122 nezaměstnaných absolventů, což byl 4% nárůst oproti loňskému roku, u dubnových hodnot byla meziroční změna -7%.[9]

1.1.2 Všichni evidovaní absolventi – uchazeči o zaměstnání

Pro potřeby statistického sledování se používá definice absolventa, který je evidován na úřadu práce podle místa svého trvalého bydliště, a u něhož doba od úspěšného ukončení studia nepřesáhla 2 roky (všichni evidovaní absolventi – uchazeči o zaměstnání). Pololetní statistiky nezaměstnaných absolventů zpracovává a uveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.[10]

Tabulka 3: **Absolventi škol podle stupňů vzdělání v evidenci úřadů práce**

Stupeň vzdělání	Evidováno k 30. 4. 2009	V evidenci déle než 5 měsíců	Evidováno k 30. 9. 2009	V evidenci déle než 5 měsíců
Střední odborná škola s maturitou	5 998	2 145	9 020	1 133
Vyšší odborná škola	608	243	1 219	138
Bakalářské vzdělání	862	284	1 348	165
Vysoká škola	1 229	450	3 207	251
Doktorské vzdělání	41	9	87	6
Absolventi škol celkem*	20 888	7 527	33 608	4 361

** V údaji absolventi celkem jsou zahrnuti i absolventi s nižším středním vzděláním, nižším středním odborným vzděláním, středním odborným vzděláním s výučním listem, středním odborným vzděláním bez maturity i výučního listu, úplným středním odborným vzděláním s odborným výcvikem a absolventi gymnázií.*

Pramen: MPSV. Pololetní statistiky absolventů za rok 2009. http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs/polo [cit. 2010-03-10]

Z hlediska kvalifikační struktury, konkrétně obor pedagogika, učitelství a sociální péče byly počty následující:

[9] CHAMOUTOVÁ, D., VOJTĚCH, J. *Zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci září 2009*. Praha: NÚOV, listopad 2009. [online]. [cit. 2010-03-08]. Dostupné z <http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Zprava_o_NZ_k_zari_2009.pdf >

[10] MPSV. *Absolventi škol a mladiství.* [online]. [cit. 2010-03-10]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

Tabulka 4: **Nezaměstnaní absolventi oborů pedagogika, učitelství a sociální péče**

Stupeň vzdělání	2009		V evidenci déle než 6 měsíců	
	1. pololetí	2. pololetí	1. pololetí	2. pololetí
Střední odborná škola s maturitou	230	464	114	56
Vyšší odborná škla	42	141	22	4
Bakalářské vzdělání	58	82	22	11
Vysoká škola	191	380	73	33
Doktorské vzdělání	1	2	1	0

Pramen: MPSV. Kvalifikační struktura absolventů. http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs [cit. 2010-03-10]

1.2 Nezaměstnanost absolventů z hlediska úrovně dosaženého vzdělání

V předcházejícím textu bylo zmíněno, že existuje určitá závislost mezi úrovní vzdělání, druhem vystudovaného oboru a možností uplatnění se na trhu práce. V kategorii střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou se připravuje nejvyšší počet absolventů středoškolského vzdělání a díky velkému množství škol, i přes nepříznivý demografický vývoj, se počty těchto absolventů každým rokem zvyšují. V období ekonomického růstu míra nezaměstnanosti těchto absolventů zaznamenávala setrvalý pokles. Od roku 2004, kdy dosáhla hodnoty 15,0 %, byla v dubnu 2008 již na úrovni 5,7 %. Ekonomický pokles ale způsobil, že v dubnu 2009 se zvýšila na 7,8 %, což byla hodnota odpovídající roku 2007. Míra nezaměstnanosti je však u jednotlivých oborů rozlišná. U oborů zaměřených na pedagogiku, učitelství a sociální péči byla zaznamenána nízká míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů.

Malou část absolventů tvoří absolventi vyšších odborných škol. Díky nabídkám bakalářského studia na vysokých školách se počty absolventů v posledních letech oproti předcházejícím snížily. V roce 2008 absolvovalo toto studium 5 774 absolventů, z nichž 14,2 % tvořili absolventi oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče. Nezaměstnanost u těchto absolventů příliš vysoká nebyla.

Oproti tomu počet absolventů vysokých škol se postupně zvyšuje od roku 2006. V tomto roce ukončilo studium 38 462 absolventů, v roce 2007 45 109 a v roce 2008 již 50 661 absolventů. Jedná se o absolventy bakalářského, magisterského, navazujícího magisterského nebo doktorského studia v prezenční formě. Míra nezaměstnanosti těchto absolventů měla trvale dlouhodobý pokles a poprvé od roku 2004 v dubnu 2009 stoupla, a to na 3,1 %. Celkově je

míra nezaměstnanosti považována za velmi nízkou. Absolventi oborů pedagogika, učitelství a sociální péče tvořili 9,4 %.[11]

Z celkového přehledu je zřejmé, že nejvýhodnější postavení na trhu práce mají vysokoškolsky vzdělaní lidé. Ve srovnání s méně vzdělanými lidmi snadněji nacházejí zaměstnání, jsou proto méně ohroženi nezaměstnaností. Absolvování vysoké školy je pro uchazeče o zaměstnání vždy výhodou. Podíl vysokoškoláků na pracovním trhu v České republice je ale oproti jiným rozvinutým zemím nízký, v celkové pracovní síle tvoří nižší podíl.

Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je ve většině evropských zemích o třetinu až o polovinu nižší než celková míra nezaměstnanosti. V České republice míra jejich nezaměstnanosti nedosahuje ani polovičních hodnot celostátního průměru. Důvodem je mimo jiné také skutečnost související s ekonomickým rozvojem po vstupu do EU a jejich nízkým podílem na pracovním trhu. Stávající ekonomická krize se však dotýká i jich, i když méně než jiných skupin. Čerství absolventi vysokých škol mají sice vysokou kvalifikaci, flexibilitu, jsou tvárnější a mají energii a nové nápady, v mnoha případech lepší znalost počítačů a cizích jazyků, ale na druhé straně i oni jsou na trhu práce nováčci. Počet nezaměstnaných vysokoškoláků se zvýšil, dle průměrných údajů v prvních třech čtvrtletích roku 2009 oproti stejnému období 2008, z necelých 11 na 16 tisíc, míra nezaměstnanosti vzrostla z 1,7 na 2,3 %. Celková nezaměstnanost se ale zvyšuje rychleji než nezaměstnanost vysokoškoláků.

V posledních letech se počet absolventů vysokých škol postupně zvyšuje. Jen v roce 2009 jich ukončilo vzdělávání 2,5krát více než před sedmi lety, na trh práce vstoupilo o 85 % absolventů více než před sedmi lety. Nejvyšší míra jejich nezaměstnanosti je vždy v prvním půlroce po absolvování školy. Pak prudce klesá. Jejich zvyšující se počet bude mít v budoucnu za následek, že pokud se nebudou chtít objevovat mezi nezaměstnanými, budou muset slevit ze svých nároků na práci a mzdu a začnou obsazovat pracovní místa vhodná pro středoškoláky. Ti pak zase začnou vytlačovat lidi s nižším vzděláním. Jejich postavení na trhu práce se začne postupně zhoršovat.[12]

---

[11] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009*. Praha: NÚOV, 2009. 68 s. [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

[12] KOUCKÝ, J., ZELENKA, M. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009*. Praha: UK, 2009. [online]. [cit. 2010-03-20]. Dostupné z <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi%20VS%202009%20Zprava%20Jan10.pdf>

Nezaměstnanost absolventů oborů pedagogika, učitelství a sociální péče z hlediska úrovně dosaženého vzdělání je znázorněna v následujícím grafu. Jedná se o období duben 2007 až duben 2009.

Graf 2: **Nezaměstnaní absolventi oborů pedagogika, učitelství a sociální péče**

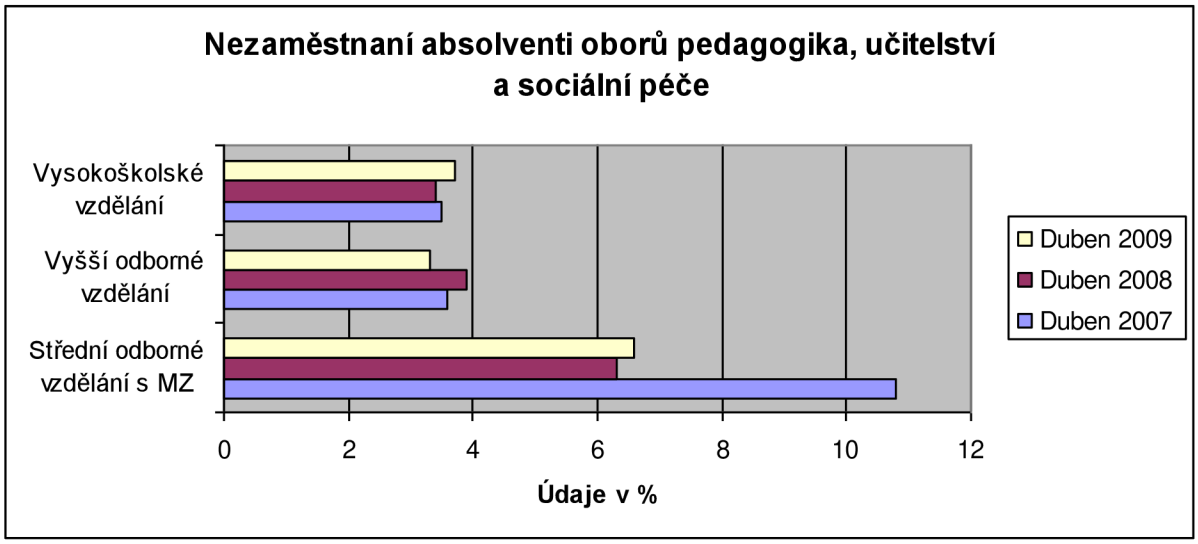

Pramen: CHAMOUTOVÁ, D. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009. Praha: NÚOV, 2009. 68 s. http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43 [cit. 2010-03-20]

Počet a nezaměstnanost absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou jednotlivých oborů sociální péče jsou vypsány v příloze č. 1. V příloze č. 2 je znázorněn počet a nezaměstnanost absolventů jednotlivých oborů vyšších odborných škol zaměřených na sociální oblast.

1.3 Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů

K tržní ekonomice nezaměstnanost patří. Krátkodobá nezaměstnanost, zejména mladých lidí, však není tak nebezpečná jako dlouhodobá, která negativně ovlivňuje nejen ekonomiku země, ale i společnost, může docházet k projevům sociální nespokojenosti. Někteří mladí lidé se obtížně vyrovnávají se skutečností, že jim není vstup na trh práce umožněn, cítí se být ze společnosti vylučováni. Do skupiny dlouhodobě nezaměstnaných absolventů byli v letech 2005 – 2008 zařazeni absolventi do dvou let od ukončení studia, vedení déle než 6 měsíců v evidenci uchazečů o zaměstnání. Od roku 2009 se tato doba zkrátila na 5 měsíců. Nejedná se tedy pouze o čerstvé absolventy z posledního školního roku.

Tabulka 5: **Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů – duben 2009**

Kategorie vzdělání	Počet nezaměstnaných absolventů	Počet absolventů nezaměstnaných déle než 5 měsíců	V %
Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou	5 902	2 145	36,3
Vyšší odborné vzdělání	585	243	41,5
Vysokoškolské vzdělání	2 128	743	34,9

Pramen: CHAMOUTOVÁ, D. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009. Praha: NÚOV, 2009. 68 s. http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.4 [cit. 2010-03-24]

Nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných představují absolventi vysokých škol a nejvyšší absolventi vyšších odborných škol.[13]

1.4 Faktory ovlivňující nezaměstnanost absolventů

Počty nezaměstnaných absolventů jsou ovlivňovány mnoha faktory. Jedním z faktorů je celková úroveň nezaměstnanosti, kdy v případě vyšší míry nezaměstnanosti je při přijetí do zaměstnání dávána přednost uchazečům s praxí, kterou absolventi bohužel neměli možnost získat. Dalším faktorem je cyklus školního roku, který způsobuje nárazový příliv absolventů hledajících práci. A také změna v hospodářském vývoji odvětví nebo oboru.

Největší vliv na nezaměstnanost absolventů má ekonomická situace v zemi a z ní plynoucí celková nezaměstnanost, stav nabídky volných pracovních míst a nabídky pracovních sil. Důležitou roli má i vzdělanostní a oborová struktura absolventů škol, neboť pro absolventy některých skupin oborů je hledání zaměstnání obtížnější než pro jiné. Vzhledem k tomu, že absolventi při vstupu na trh práce nemají žádnou praxi, chybí jim pracovní návyky a mají minimum zkušeností, jsou oproti ostatním uchazečům o zaměstnání znevýhodněni a hledání vhodného zaměstnání je pro ně obtížnější. Míra nezaměstnanosti absolventů škol je proto vždy vyšší než míra nezaměstnanosti lidí s praxí. Další nevýhodou u absolventů škol je, že nepřicházejí na trh práce rovnoměrně během roku, ale jejich příchod je nárazový, vždy v červnu až září.[14]

---

[13] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009.* Praha: NÚOV, 2009. 68 s. [online]. [cit. 2010-03-25]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

[14] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009.* Praha: NÚOV, 2009. 68 s. [online]. [cit. 2010-03-19]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

Uplatnění absolventů však nezávisí pouze na celkové ekonomické, politické a sociálnědemografické situaci v zemi a na celkové nezaměstnanosti, ale také na školském systému a vzdělávací nabídce a současně je také ovlivněno možnostmi a aktivitami daných regionů.

Obecně je pracovníky úřadů práce za nejčastější příčinu jejich nezaměstnanosti považována jejich nedostatečná praxe. Za další příčinu jsou považovány vysoké počty absolventů určitých oborů, o které pak není ze strany zaměstnavatelů zájem. Například když jsou v regionu soustředěny školy produkující absolventy stejného oboru. Určitou roli hraje i skutečnost, že z důvodu ekonomické krize jsou rozhodující zaměstnavatelé v útlumu a omezují výrobu, proto zaměstnance nepřijímají, spíše propouštějí a neočekává se jejich brzké oživení. V případě, že je možné předpokládat jejich ekonomické oživení, je nutné mít na zřeteli, že bylo propuštěno hodně zaměstnanců s praxí, kterým bude pravděpodobně dána při přijímání přednost.[15]

1.4.1 Období ekonomické krize a nezaměstnanost absolventů

Vstup absolventů na pracovní trh je v současné době ovlivněn probíhající ekonomickou krizí. Tato krize způsobila prudký pokles tempa hospodářského růstu a způsobila, že řada firem spíše zaměstnance propouštěla než přijímala. Počet volných pracovních míst se snížil a absolventi byli nuceni čelit konkurenci propuštěných lidí s praxí. Důsledkem bylo zvýšení počtu registrovaných nezaměstnaných na úřadech práce, který stále trvá. Záleží ovšem na oboru. Před nástupem krize, v dubnu 2008, bylo registrováno 19 144 nezaměstnaných absolventů škol všech stupňů vzdělání a mladistvých. Avšak v dubnu 2009 jich bylo registrováno 26 748, což je o 7 604 nezaměstnaných absolventů více než v předchozím roce. Na celkové nezaměstnanosti se tak podílejí 5,9 %. Posledních šest let před nástupem krize bylo charakteristické spíše značným poklesem počtu nezaměstnaných absolventů díky stabilní ekonomické situaci. [16]

Ti, kteří chtějí nyní získat zaměstnání musejí být schopni prosadit se, v některých případech i slevit ze svých nároků na práci a její ohodnocení, protože zaměstnavatelé mají možnost při

---

[15] SKÁCELOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize.* Praha: NÚOV, 2009. 33 s. [online]. [cit. 2010-03-20]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.42>

[16] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009.* Praha: NÚOV, 2009, 68 s. [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

hledání vhodného pracovníka vybírat si z velkého množství uchazečů. Do popředí vstupují kvalitní znalosti, schopnosti a dovednosti, nejlépe podpořeny dobrou praxí. Ne všechna odvětví však jsou postižena ekonomickou krizí stejně. Existují odvětví a obory, které nejsou ekonomickou krizí příliš ovlivněny a u jejich absolventů se dá očekávat celkem dobré uplatnění na trhu práce. Mezi tyto obory lze zařadit mimo jiné absolventy oborů sociální péče, především však s vysokoškolským vzděláním. Důvodem je, že potencionálních zaměstnavatelů těchto absolventů se ekonomická krize výrazněji nedotkla.

Samotní nezaměstnaní absolventi již v současnosti nejsou řazeni ke skupinám, které by byly postiženy výrazně vyšší nezaměstnaností, a z toho důvodu by potřebovaly zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání. K těmto skupinám jsou v současnosti řazeny např. osoby starší 50 let a osoby bez kvalifikace. Ale přesto nedostatečné pracovní zkušenosti a chybějící praxe znamená pro mě při vstupu na pracovní trh jistý handicap. Z toho důvodu jsou zjišťovány údaje o nezaměstnanosti absolventů, na jejichž základě je prostřednictvím uplatnitelnosti absolventů na trhu práce školám poskytována zpětná vazba k hodnocení úrovně a kvality vzdělávání.

Před propuknutím ekonomické krize docházelo vlivem snižování celkové nezaměstnanosti i ke snižování nezaměstnanosti absolventů. Poptávka po pracovní síle byla vysoká a absolventi si mohli vybírat často i z několika nabídek práce. Problém jejich uplatnitelnosti se pomalu vytrácel. S nástupem ekonomické krize se však situace změnila a nezaměstnanost se začala zvyšovat. Volných pracovních míst ubylo a naopak počet uchazečů o zaměstnání se zvýšil téměř o polovinu. Důsledkem toho je zvýšená konkurence mezi uchazeči o zaměstnání.[17] Dopad ekonomické recese byl částečně zmírněn skutečností, že absolventům, kteří nenašli uplatnění na trhu práce se nabízelo více možností pokračovat ve studiu na vyšších a vysokých školách, případně v nástavbovém studiu po vyučení.[18]

1.5 Potřeby trhu práce

To, zda je absolvent úspěšný, nebo neúspěšný při hledání zaměstnání po ukončení vzdělání, značně ovlivňuje jeho budoucí pracovní kariéru a celkový přístup k práci. Na trhu práce

---

[17] SKÁCELOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize.* Praha: NÚOV, 2009. 33 s. [online]. [cit. 2010-03-19]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.42>

[18] CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009.* Praha: NÚOV, 2009, 68 s. [online]. [cit. 2010-03-25]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

dochází ke konfrontaci požadavků a nároků zaměstnavatelů s kvalitou disponibilní pracovní síly. Školní příprava by měla vybavit mladé lidi kompetencemi a znalostmi, které pak budou uplatňovat u svých zaměstnavatelů a v závislosti na konkrétním pracovním zařazení je budou dále rozvíjet.[19]

Absolventi škol by měli být připraveni pro své povolání tak, aby vyhověli požadavkům a potřebám budoucích zaměstnavatelů tzn. vybaveni potřebnými kompetencemi. Tyto kompetence lze dělit na profesní a klíčové. Profesní kompetence se vztahují ke konkrétní odbornosti a umožňují či usnadňují výkon určitých profesí. Klíčové kompetence zase představují takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které jsou nutné pro uplatnění se nejenom na trhu práce, ale i v běžném životě. Pracovník je pak schopen flexibilně reagovat na měnící se podmínky trhu práce, měnit různé profese a přizpůsobovat se požadavkům ze strany zaměstnavatele. I když nároky zaměstnavatelů se odvíjejí především od konkrétní pracovní pozice, s měnícími se požadavky na práci se v současné době právě klíčové kompetence dostávají do popředí a většina zaměstnavatelů si uvědomuje jejich rostoucí důležitost. Podle zjištění v jednotlivých sektorech národního hospodářství zatím mírně převažuje význam profesních kompetencí, avšak klíčové kompetence již začínají být s nimi srovnatelné. V oblasti sociálních služeb, která je řazena do kvartálního sektoru, zaměstnavatelé preferují v 54,6 % profesní kompetence a v 45,3 % kompetence klíčové.[20]

Pro úspěšné zahájení pracovního života absolventů škol je důležité, aby jejich kompetence, tedy jejich znalosti, schopnosti a dovednosti odpovídaly tomu, co žádají budoucí zaměstnavatelé. U absolventů se středním odborným vzděláním s maturitní zkouškou požadují zaměstnavatelé především samostatnost, zodpovědnost, schopnost samostatně se rozhodovat a umět řešit problém. Za nejdůležitější považují schopnosti čtení a porozumění pracovním instrukcím, ochotu učit se, komunikační schopnosti, zběhlost v používání výpočetní techniky, schopnost nést zodpovědnost, řešit problém a pracovat v týmu. Předpokládá se také zběhlost v zacházení s informacemi. Všem těmto kompetencím přikládají zaměstnavatelé větší důležitost u absolventů s vyšším odborným vzděláním, pouze je tam mírně změněno pořadí důležitosti. Na absolventy vysokých škol jsou celkově kladeny nároky

---

[19] KALOUSKOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný pohled.* Praha: NÚOV, 2008, 44 s. [online]. [cit. 2010-03-25]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.27>

[20] ISA. *Kompetence, které zaměstnavatelé potřebují.* [online]. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=4.1.03>

nejvyšší a jednoznačně nejvíce je zdůrazňována schopnost řešit problém a nést zodpovědnost. Pořadí důležitosti jednotlivých kompetencí je zobrazeno v následující tabulce.[21]

Tabulka 6: **Pořadí důležitosti vybraných kompetencí u absolventů škol**

Absolventi SOŠ s maturitní zkouškou	Absolventi VOŠ	Absolventi VŠ
Čtení a porozumění pracovním instrukcím	Ochota učit se	Řešit problém
Ochota učit se	Zběhlost v používání výpočetní techniky	Nést zodpovědnost
Komunikační schopnosti	Komunikační schopnosti	Komunikační schopnosti
Zběhlost v používání výpočetní techniky	Řešit problém	Rozhodovat se
Nést zodpovědnost	Nést zodpovědnost	Ochota učit se
Řešit problém	Zběhlost v zacházení s informacemi	Zběhlost v zacházení s informacemi
Týmová práce	Čtení a porozumění pracovním instrukcím	Zběhlost v používání výpočetní techniky
Zběhlost v zacházení s informacemi	Rozhodovat se	

Pramen: ISA. http://www.infoabsolvent.cz/ [cit. 2010-03-08]

Tento přehled však nezahrnuje všechny důležité kompetence, ale představuje pouze základní výčet. Z hlediska jednotlivých sektorů lze zařadit i jiné. Co se týká kvartérního sektoru, kde je součástí pracovní náplně především práce s lidmi, jsou neméně důležité mezilidské vztahy a umění jednat s lidmi, praktické dovednosti a znalost praxe, schopnost prezentace a sebeprezentace, loajalita k zaměstnavateli, odolnost vůči stresu a pracovní zátěži a empatie, která je důležitá právě v oblasti sociální péče.[22]

Nároky zaměstnavatelů na kompetence pracovníků se většinou odvíjejí od konkrétní pracovní pozice, celkově lze konstatovat, že s rostoucí úrovní vzdělání nabývají jednotlivé kompetence většího významu. V případě vysokoškoláků musí být tito absolventi připraveni na to, že všechny kompetence budou považovány za velmi důležité a měli by být připraveni, že

[21] ISA. *Důležitost kompetencí pro zaměstnavatele v jednotlivých sektorech národního hospodářství*. [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=4.1.01&vs=3&s=4>

[22] ISA. *Kompetence, které zaměstnavatelé potřebují*. [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&vs=2&s=4&KodStranky=4.1.03>

všechny tyto schopnosti a dovednosti budou od nich potenciálním zaměstnavatelem vyžadovány.[23]

Vzdělávací systém by měl mladým lidem, kteří nepokračují ve vyšším vzdělání, poskytovat všeobecné vzdělání, odborné, technické a osobní dovednosti. Důležité je zamezit, aby někteří předčasně neodcházeli za vzdělávání a nevykonávali práci s nízkou kvalifikací, která se nevztahuje k jejich oboru.[24]

1.6 Zaměstnavatelé a absolventi škol

Jaké jsou důvody, které vedou zaměstnavatele k rozhodnutí přijmout nebo nepřijmout absolventa, z čeho vycházejí při volbě mezi absolventy a zaměstnanci s praxí? Hraje u absolventa roli absolvovaná praxe v rámci vzdělávání? Zaměstnavatelé při přijímání nových pracovníků nejčastěji vybírají z těch zájemců, kteří se jim přihlásí sami, případně dostanou na uchazeče doporučení od stávajících zaměstnanců. Využívají také možnosti inzerce nebo prostřednictvím úřadů práce. Možnost, kdy by zaměstnavatelé hledali zaměstnance na vhodnou pracovní pozici přímo na školách, je využívána výjimečně nebo vůbec ne. V kvartérním sektoru kladou organizace často důraz na osobní kontakt, tzn. osobní znalost pracovníka, který je přijímán na základě předchozích zkušeností, např. při výkonu praxe u této organizace.

V některých oblastech jsou absolventi více přijímáni než ostatní pracovníci. V kvartérním sektoru, kam je řazena oblast zabezpečování sociálních služeb, je podíl přijímání absolventů výrazně vyšší v oblasti veřejné správy. Zaměstnavatelé sice absolventy přijímají, ale v žádném případě je nepreferují před ostatními pracovníky. Otevřenější vůči nim jsou spíše větší a velké organizace. Důležitou roli zde ale hrají konkrétní uchazeči o zaměstnání a rozhodnutí o přijetí či nepřijetí je velmi ovlivněno jejich skutečnými schopnostmi, dovednostmi a osobními vlastnostmi.

Přijímání nových zaměstnanců často v tomto sektoru probíhá na základě veřejných výběrových řízení nebo formou konkurzů. Zhruba polovina zaměstnavatelů činí při výběru nových pracovníků rozdíl mezi absolventy a pracovníky s praxí. Požadavky na absolventy se

---

[23] KALOUSKOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný pohled.* Praha: NÚOV, 2008, 44 s. [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.27>

[24] ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh*. 1. vyd. Praha: UK, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6

v jednotlivých sektorech liší. Ve všech sektorech je vyžadována znalost práce s výpočetní technikou, adaptabilita a flexibilita. V sekundárním a terciárním sektoru je například kladen velký důraz na znalost jazyků, naopak v kvartérním sektoru je kladen větší důraz na komunikační schopnosti. Důležitý je stupeň a obor dosaženého vzdělání a ochota dále se vzdělávat. U pracovníků s praxí hrají velkou roli profesní zkušenosti a reference. Znalost jazyků a znalost práce s počítačem je také vyžadována, ale nehraje takovou roli jako v případě absolventů. I požadované vzdělání je posuzováno jinak než u absolventů. I u těchto pracovníků je však také důležitá komunikativnost a flexibilita. Absolventi nemají sice žádnou odbornou praxi, ale k jejich přednostem, kterými mohou konkurovat zkušenějším a starším pracovníkům, zase patří čerstvé odborné znalosti, ochota dále se vzdělávat, zájem o obor a chuť pracovat. Také znalost cizích jazyků a dovednosti v práci s výpočetní technikou by pro ně měly být většinou samozřejmostí.

Hraje u absolventa roli absolvovaná praxe v rámci vzdělávání? V situaci při rozhodování o přijetí u dvou absolventů většinou nehraje roli vykonávaná praxe během studia. Pouze malé procento zaměstnavatelů z toho důvodu absolventa upřednostní a je bráno v úvahu, zda je praxe využitelná pro dané pracovní místo. Vliv má také to, zda praxe byla vykonávána přímo v té organizace, u které se absolvent uchází o zaměstnání. Potenciální zaměstnavatel tak měl možnost se seznámit s jeho znalostmi, schopnostmi a osobními vlastnosti, což může vést k ochotě nabídnout mu pracovní uplatnění. Často jsou však absolventi preferováni pouze v případech, kdy ve srovnání s ostatními uchazeči by byly jejich znalosti, schopnosti, dovednosti a obecné předpoklady pro výkon daného místa srovnatelné nebo na vyšší úrovni.

V každém sektoru existují obory, které se potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků. V kvartérním sektoru jsou do nedostatkových profesí zařazeni mimo jiné i sociální pracovníci. Někteří zaměstnavatelé se také potýkají s nedostatečnou kvalitou mladých pracovníků ve věku do 35 let.

Proto, aby znalosti, schopnosti a dovednosti absolventů odpovídaly požadavkům trhu práce je nutná úzká spolupráce zaměstnavatelské a vzdělávací sféry. Žáci by měli mít možnost doplnit si teoretické znalosti o praktické poznatky. Tato spolupráce v kvartérním sektoru probíhá většinou formou praxe žáků a studentů v rámci výuky, která je pak firmami vyhodnocována, formou exkurzí na různých pracovištích, případně participací pracovníků z praxe na výuce.

1.6.1 Důvody pro přijímání pracovníků

Někteří zaměstnavatelé však absolventy přijímají. Nejčastějšími důvody k přijetí absolventů jsou v kvartérním sektoru především jejich ochota dále se vzdělávat, nezatíženost předchozími pracovními návyky, dovednosti v práci s výpočetní technikou, jazyková vybavenost, flexibilita, novější teoretické znalosti, originalita nápadů a otevřenost vůči novým poznatkům. Tím jsou kompenzovány chybějící pracovní zkušenosti. Velkou roli zde také hrají nižší mzdové nároky absolventů a omlazení pracovního kolektivu.

1.6.2 Důvody pro nepřijímání pracovníků

Na druhou stranu jsou zaměstnavatelé, kteří se možnosti přijmout absolventy vyhýbají. Nejčastějším důvodem v kvartérním sektoru je nedostatek praxe a pracovních zkušeností, nereálné představy o výši mzdy, pracovní době, pracovním zařazení, nízká úroveň pracovní morálky a delší doba, kterou absolventi potřebují na zapracování. Některé pozice v tomto sektoru ani nelze obsadit pracovníky bez praxe. Určitou roli hraje i obava z nedostatečné zodpovědnosti za vykonávané úkoly a strach, že absolventi po získání praxe odejdou za výhodnější nabídkou.[25]

V mnoha případech také zaměstnavatelé poukazují na neodpovídající znalosti absolvovanému vzdělání, jejich dovednosti a schopnosti, často také jejich nezájem o nabízenou práci a neochotu pracovat v oboru. Často hrají roli i vlivy subjektivní povahy, jako je například schopnost prosadit se, případně vůbec odhodlání najít si práci. Pro zaměstnavatele je přijetí čerstvého absolventa mnohdy krok do neznáma a představuje riziko, že jeho znalosti a dovednosti nebudou odpovídat výkonu povolání. Na druhou stranu absolventi někdy nevědí, co přesně by chtěli dělat a často, pokud mají možnost, v krátké době vyzkouší několik zaměstnání. Zaměstnavatel na zaučení absolventa však vynakládá určité náklady a možnost, že u něho absolvent nezůstane pracovat, je pro něho pak neefektivní.[26]

Při přijímání absolventa je tedy zaměstnavatel vystaven nejistotě, protože dopředu nemůže vědět, jak bude v budoucnu produktivní. K vyhodnocení neznámé produktivity tak může využít pouze informace o jeho věku, pohlaví, národnosti a vzdělání. Dosažené vzdělání mu

---

[25] KALOUSKOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný pohled.* Praha: NÚOV, 2008. 44 s. [online]. [cit. 2010-03-18]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.27>

[26] SKÁCELOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize.* Praha: NÚOV, 2009. 33 s. [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.42>

může něco napovědět o talentu a vlastnostech, které pak mohou mít na produktivitu vliv. Ostatní informace mohou být někdy spojovány s diskriminačním chováním zaměstnavatelů. Negativním signálem o budoucí produktivitě může také být, pokud absolvent dlouhodobě hledá zaměstnání.[27]

1.6.3 Absolventi a hledání jejich prvního zaměstnání

Po ukončení vzdělávání stojí mladí lidé před zásadním rozhodnutím. V úvahu přicházejí dvě možnosti. Buď zvolí možnost dalšího vzdělávání, nebo se pokusí uspět na trhu práce. Jedním z vlivů, který nutí absolventy, kteří se rozhodli nepokračovat dále ve studiu, hledat si hned po ukončení školy vhodnou práci je i fakt, že jako čerství absolventi nemají nárok na podporu v nezaměstnanosti.[28] Nárok na příspěvek v nezaměstnanosti mají dle zákona[29] uchazeči o zaměstnání, kteří v posledních 3 letech před zařazením do evidence u úřadu práce byli zaměstnáni nebo vykonávali jinou výdělečnou činnost alespoň 12 měsíců.

Období přechodu absolventa školy do jeho prvního zaměstnání je považováno za jedno z důležitých období. Případný neúspěch může negativně ovlivnit jeho začlenění do pracovního života. S nezaměstnaností mají největší problémy skupiny méně kvalifikovaných absolventů. S vyšším vzděláním je možnost uplatnění se na trhu práce větší. V tomto období je velice důležitá existence dostupných informací a poradenských služeb pro mladé lidi. Zaměstnavatelé, kteří jsou ochotni absolventa zaměstnat, často volí pracovní poměr na dobu určitou nebo na částečný pracovní úvazek. V některých případech sami absolventi raději volí možnost kombinovat zaměstnání se vzděláváním.

Při hledání prvního zaměstnání je v některých případech zvýhodněn uchazeč, který během studia pracoval ve společnosti, která je pak ochotna mu nabídnout stálé místo. Pokud tuto možnost nemá, je nucen využít nabídky úřadů práce nebo hledat prostřednictvím inzerátů a absolvovat řadu pohovorů ve vybraných společnostech. Následně je nucen informace o volných pracovních místech vyhodnotit, což v případě chybějících zkušeností u něho může být problém. Případné opakované neúspěchy mohou způsobit pokles intenzity hledání a narůstající pesimismus z neúspěchu.

---

[27] ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh*. 1. vyd. Praha: UK, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6

[28] KOUCKÝ, J., BARTUŠEK, A., ZELENKA, M. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů.* 1 vyd. Praha: UK, 2008. 129 s. ISBN 978-80-7290-370-2

[29] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Určitý vliv při přechodu do prvního zaměstnání má rodina, sociální zázemí, osobní kontakty, známosti a konexe. Významnou roli hrají sociální kontakty rodičů, kdy jsou schopni svým dětem sehnat dobře placené zaměstnání. Příliš dlouhá délka hledání první práce způsobuje, že mladí lidé pak nastupují do méně výhodných pracovních pozic nebo přijmou práci na částečný pracovní úvazek, i když to původně vůbec nezamýšleli. Velké procento absolventů také často končí v zaměstnáních, které neodpovídají jejich vzdělání a kvalifikaci. Důvodem je, že práci ve svém oboru nesehnali nebo když je nadbytek absolventů s vyšším vzděláním, kteří pak soutěží o pracovní místa s absolventy s nižší úrovní vzdělání. Získají tak sice práci ve svém oboru, ale na nižší úrovni. Dalším důvodem, proč absolventi nepracují ve svém oboru je skutečnost, že nebyli spokojeni se svým platem, nebo je obor přestal zajímat.[30]

[30] ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh.* 1. vyd. Praha: UK, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6

2 PŘECHOD ABSOLVENTŮ ŠKOL NA TRH PRÁCE

Absolventi škol jsou nyní v situaci, kdy jejich přechod ze škol na pracovní trh je problematický. Současná ekonomická situace není pro ně právě příznivá. Přestože stát jim může tento přechod usnadnit podpůrnými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti, záleží především na nich, jak budou schopni orientovat se na trhu práce a jak obstojí v konkurenci s jinými uchazeči. Proto je nutné, aby byli s problematikou trhu práce obeznámeni a byli na požadavky a přístup zaměstnavatelů systematicky připravováni již v průběhu svého studia. Kvalifikace je sice důležitá, ale neméně důležitý je i jejich osobností rozvoj, tzn. do jaké míry jsou rozvinuty např. jejich kompetence jako ústní a písemný projev, tvůrčí přístup nebo schopnost učit se.[31]

Při hledání prvního zaměstnání může být dosažené vzdělání konkurenční výhodou, avšak v dnešní době to zcela dostačující není. V období hospodářského úpadku počet absolventských míst poklesl, ale v letošním roce přichází postupné zotavení, počet inzerovaných pozic se začíná zvyšovat a šance absolventů získat vhodné zaměstnání rostou. Přesto však zaměstnavatelé dávají přednost uchazečům, kteří mají alespoň malé pracovní zkušenosti. Z toho důvodu je nutné, aby studenti využívali všech možností praxí při studiu a mohli tak pak po skončení školy potenciálním zaměstnavatelům něco nabídnout. Proto je budoucím absolventům doporučeno snažit se sbírat pracovní zkušenosti již během studia např. formou odborných stáží, případně pracovat na částečný úvazek. Aktivně využívat služeb nejen pracovních úřadů, ale i pracovních portálů a personálních agentur. Pro první kontakt s potenciálním zaměstnavatelem mít připraven správně zpracovaný životopis a motivační dopis, umět se správně prezentovat při přijímacím pohovoru a v případě neúspěchu se nenechat odradit. Důležité je také nepřeceňovat své nároky na finanční odměnu a přijmout zpočátku i práce méně finančně ohodnocené, prioritou je získat pracovní zkušenosti. Samozřejmostí je nutnost neustále se dále vzdělávat.[32]

Dle zákona o zaměstnanosti[33] již nejsou konkrétně absolventi uváděni jako skupiny, kterým má být věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání. Jsou tam však mimo jiné uvedeny fyzické osoby do 20 let věku, nebo fyzické osoby, které jsou vedeny v evidenci

---

[31] FESTOVÁ, J., VOJTĚCH, J. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním.* Praha: NÚOV, 2002. 54 s. ISBN 80-85118-73-4

[32] RISA. *Šance absolventů získat práci znovu rostou, praxe při studiu je stále výhodou.* [online]. [cit. 2010-04-20]. Dostupné z <http://www.risa-lbc.cz/view/novinky.do;jsessionid=245FF8A3366E46BB9210619DB9EB74B6?id=2713&chR=1>

[33] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

uchazečů o zaměstnání déle než 5 měsíců nepřetržitě. I do těchto kategorií mohou být čerství absolventi řazeni. Všeobecně, neboť se jich nezaměstnanost v současné době velmi dotýká, jim úřady práce věnují značnou pozornost. Nabízejí jim řadu příležitostí, aby zvýšili své šance na získání zaměstnání. Předpokládá se však, že při hledání práce budou sami aktivní.[34]

Jsou to převážně úřady práce, na které se při hledání svého prvního zaměstnání absolventi nejčastěji obracejí. Využít však mohou i jiných možností, např. internetové pracovní portály nebo služeb personálních agentur. Ale především úřady práce se snaží řešit situaci absolventů a umožnit jim co nejsnadnější přechod na pracovní trh. Na prvním místě však musí být aktivita absolventů.

2.1 Úřady práce

Cílem úřadů práce je nejen celkovou nezaměstnanost, ale i nezaměstnanost absolventů snižovat. U mladých lidí je zvlášť důležité, aby se z nich nestávali dlouhodobě nezaměstnaní a jejich přechod ze škol byl plynulý, aby si zvykli na pracovní režim a mohli své znalosti a dovednosti získané během vzdělávání uplatnit v praxi. V opačném případě by se mohli stát celkově pasivními a málo atraktivními pro zaměstnavatele. Úřady práce poskytují absolventům individuální poradenství, případně jim nabídnou zařazení do různých programů vedoucích ke snadnějšímu nalezení vhodného pracovního místa nebo mohou využít některých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Všechna nabízená opatření mají za cíl pomoci najít absolventům co nejrychleji uplatnění na pracovním trhu. Zaměřují se na odstranění hlavní příčiny neúspěchu, a to nedostatek praxe.[35]

Aktivní politika zaměstnanosti je zaměřena na problémové skupiny uchazečů o zaměstnání, mezi které úřady práce zahrnují také absolventy škol. Nástroji aktivní politiky zaměstnanosti jsou veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, rekvalifikace, investiční pobídky, příspěvek na zapracování, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. Součástí jsou i různá poradenství a cílené programy k řešení zaměstnanosti.[36]

Z výše uvedených nástrojů jsou pro absolventy vhodné především rekvalifikace, kterých mohou využít při neúspěchu uplatnit svoje vzdělání na trhu práce. Jedná se buď o získání

---

[34] Tisková zpráva MPSV. *Úřady práce se zaměřují i na nezaměstnané absolventů škol*. [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8547/31032010a.pdf>

[35] RISA. *Pomoc úřadů práce nezaměstnaným absolventům.* [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <http://www.risa-lbc.cz/view/dokumenty.do?doc=780>

[36] MPSV. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

nové nebo rozšíření stávající kvalifikace, o získání nových teoretických znalostí a praktických dovedností. Vždy se vychází z dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, schopností a zkušeností dané osoby. Je-li to pro uplatnění se na trhu práce nutné, dohodne se uchazeč o zaměstnání s úřadem práce na vhodné rekvalifikaci. V tomto případě náklady spojené s rekvalifikací hradí úřad práce.[37] Rekvalifikace jsou jedním z nejúčinnějších nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, což dokládá i fakt, že v roce 2009 využilo programů rekvalifikací celkem 44 354 lidí. Navíc absolventi škol, kteří jsou do rekvalifikačních programů zařazeni, i v případech, kdy nemají na běžnou podporu v nezaměstnanosti nárok, dostávají podporu při rekvalifikaci.[38]

Možností rekvalifikací v oblasti sociální práce je celá řada. Pro absolventy sociálních škol však většinou představují pouze příležitost k rozšíření stávající kvalifikace potřebné k výkonu určité pracovní pozice.

Absolventi mohou také využít i tzv. Job club. Jedná se o poradenský program, který umožňuje účastníkům získat orientaci na trhu práce, nacvičit si dovednosti a techniky vyhledávání zaměstnání, vytvořit si osobní portfolio a orientovat se v pracovněprávní problematice. Tím jsou účastníci motivováni a aktivizováni k uplatnění na trhu práce. Job club je realizován většinou 1 – 2krát týdně, celkem proběhne 5 – 6 schůzek v délce 3 – 4 hodiny. Skupinových setkání se účastní 8 – 10 účastníků. Prostřednictvím Job clubů jsou zprostředkovány aktuální kontakty na volná pracovní místa evidovaná úřady práce, nabídky uveřejněné v denním tisku, kontakty na webové stránky a agentury, které zprostředkují zaměstnání doma i v zahraničí. Je možné nahlédnout do databáze profesiogramů (popisů povolání), seznámit se s nabídkami rekvalifikačních kurzů a projektů ESF. Zahrnuto je i finanční poradenství. Jednotliví účastníci si mohou vzájemně vyměňovat zkušenosti a informace o nabídkách zaměstnání. Do Job clubu jsou zařazeni uchazeči o zaměstnání, kteří o tuto možnost požádají na úřadu práce a je určen především těm, kteří chtějí pracovat na svém osobním a duchovním růstu, mají zájem vylepšit si svoji sebeprezentaci a posílit sebevědomí včetně zvládání stresových situací spojených s nezaměstnaností. Přínosem pro účastníky je také navázání nových kontaktů, poznání lidí, kteří jsou ve stejné situaci a se

[37] MPSV. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 sb., o zaměstnanosti*. [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

[38] Tisková zpráva MPSV. *Úřady práce se zaměřují i na nezaměstnané absolventů škol* . [online]. [cit. 2010-05-12]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8547/31032010a.pdf>

stejnými problémy, pomoc a rada od ostatních účastníků a lektorů, poznání svých omezení a svých možností.[39]

Dalším z nástrojů, pomocí kterého je možné zvýšit možnost uplatnění se na trhu práce je individuální akční plán. Jedná se o dokument vypracovaný úřadem práce za součinnosti uchazeče o zaměstnání, ve kterém je stanoven postup a časový harmonogram plnění jednotlivých opatření vedoucích ke zvýšení možnosti uplatnit se na trhu práce. Tento dokument je pro uchazeče vypracován vždy, pokud je veden nepřetržitě déle než 5 měsíců v evidenci uchazečů o zaměstnání. Při jeho sestavování se vychází z dosažené kvalifikace uchazeče, jeho zdravotního stavu, možností a schopností. Uchazeč je povinen s úřadem práce spolupracovat nejen při vypracování tohoto plánu, ale i při jeho aktualizaci a vyhodnocování a následně dodržovat v něm stanovené podmínky.[40]

Velmi přínosný je i Integrovaný systém typových pozic (ISTP). Jedná se o průběžně aktualizovaný soubor informací o světě práce. Obsahuje kartotéku typových pozic[41] - databázi obsahující informace o pracovních činnostech a podmínkách týkajících se různých profesí, o kvalifikačních, osobnostních a zdravotních požadavcích a o obecných způsobilostech. Součástí jsou informace o mzdách a statistika volných míst příslušného oboru v jednotlivých krajích. U jednotlivých povolání jsou následně zobrazeny typové pozice, u nichž jsou k dispozici podrobnější informace včetně volných míst v nabídce jednotlivých úřadů práce. Při hledání práce je klientům k dispozici i poradenský nástroj JOB-TIP. Jedná se o aplikaci, která umožňuje uživateli vyplnit údaje o svém vzdělání, praxi, dovednostech a jiných faktorech, na jejichž základě mu jsou doporučovány vhodné pracovní pozice.[42]

2.2 Internetové pracovní portály, agentury práce

Často využívaným prostředkem při hledání vhodného pracovního místa, zvláště u mladých lidí, jsou internetové pracovní portály. Mezi nejčastěji využívané patří portál Jobs.cz, Práce.cz a Monster.cz. Portál Jobs.cz má vyčleněné nabídky práce vhodné pro absolventy a studenty a nabízí různé užitečné rady pro vstup na trh práce. I ostatní dva jmenované portály mají ve

[39] MPSV. *Job club.* [online]. [cit. 2010-05-14]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/jobclub>
[40] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
[41] MPSV. *ISTP*. [online]. [cit. 2010-05-17]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/istp>
[42] Integrovaný systém typových pozic. [online]. [cit. 2010-05-17]. Dostupné z <www.istp.cz>

své nabídce rady a tipy vhodné pro uchazeče o zaměstnání. Další možností je využít služeb agentur práce.

2.3Aktivita škol

Aktivita škol ohledně usnadnění vstupu absolventů na trh práce se projevuje především na středních školách. Vzhledem k tomu, že znalosti z oblasti světa práce a vzdělávání jsou u žáků středních škol velmi nízké, realizují některé školy pro žáky absolventských ročníků projekt nazvaný „Úvod do světa práce a možnosti dalšího vzdělávání žáků“. Jeho cílem je zprostředkovat mladým lidem základní informace ze světa práce a vzdělávání, vést je k vytvoření dobrých předpokladů pro celoživotní uplatnitelnost na trhu práce a současně motivovat žáky k úspěšnému ukončení započatého studia a k dalšímu vzdělávání. V rámci tohoto projektu jsou v průběhu celého školního roku zařazovány konkrétní aktivity na posílení všeobecných informací o možnostech budoucího uplatnění. Pro končící ročníky jednotlivých oborů jsou pořádány odborné exkurze a besedy s potencionálními zaměstnavateli. Žáci navštíví také Poradenské středisko pro volbu povolání na úřadu práce. Individuální pomoc při volbě profesní dráhy, případně dalšího vzdělávání poskytuje žákům výchovný poradce školy. V rámci projektu si také budoucí absolventi sestavují zkušebně žádost o zaměstnání a životopis. Výsledkem projektu je pak následné monitorování uplatnění absolventů na trhu práce.

2.4 Potřeby trhu práce v oblasti sociálních služeb

Ve sféře sociální práce pracují jednak sociální pracovníci, jednak pracovníci v sociálních službách. Obě pozice jsou vymezeny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Sociální pracovník je vymezen jako pracovník, který provádí sociální šetření, v zařízeních poskytujících služby sociální péče zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů. Je oprávněn poskytovat sociálně právní poradenství a v sociální oblasti vykonává analytickou, metodickou a koncepční činnost. V zařízeních poskytujících služby sociální prevence vykonává odborné činnosti, depistážní činnost, poskytuje krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci. Pracovníci v sociálních službách jsou vymezeni jako pracovníci, kteří vykonávají přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo

pobytových zařízeních sociálních služeb, základní výchovnou nepedagogickou činnost a pečovatelskou činnost v domácnosti osoby.[43]

Pro každou z těchto pozic je požadována jiná kvalifikační úroveň pracovníka. U sociálních pracovníků je vyžadováno vysokoškolské vzdělání v magisterském, případně bakalářském studijním programu nebo vyšší odborné vzdělání. V případě pracovníků v sociálních službách je požadováno střední vzdělání s maturitní zkouškou, u některých méně náročných profesí střední vzdělání s výučním listem.

Pro oblast sociální péče jsou vymezena jednotlivá povolání tohoto směru. Jedná se o:

- sociální pracovník v sociálních službách specialista
- odborný sociální pracovník v sociálních službách
- aktivizační pracovník v sociálních službách
- metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb
- odborný pečovatel – osobní asistent
- pracovník pro pracovní výchovu v sociálních službách
- pracovník přímé obslužné péče – pečovatel.

Jednotlivá povolání jsou dále členěna na typové pozice, pro které je pak vyžadována rozdílná kvalifikační úroveň. Sociální pracovník v sociálních službách specialista je vysoce kvalifikovaný pracovník, u něhož je vyžadováno vzdělání v magisterském studijním programu. Jeho práce spočívá v koordinaci a vysoce odborné činnosti v oblasti sociálně právního poradenství, vykonává kontaktní práce, resocializace a sociální práce s klienty. Jednotlivé typové pozice u tohoto povolání:

- sociální pracovník specialista (koordinace odborné činnosti, řešení sociálně právních a sociálně zdravotních problémů klientů)
- poradce v sociálních službách specialista (koordinace poskytování sociálně právní podpory v přímém styku s klienty nacházejícími se v obtížné životní a nepříznivé sociální situaci)
- kontaktní pracovník v sociálních službách specialista (specializovaná kontaktní činnost, koordinace procesů kontaktní práce, metodická a koncepční činnost)
- resocializační pracovník specialista (nácviky adaptace, dovedností a obnovování některých sociálních funkcí, koncepční a metodická činnost).

[43] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Prostřednictvím Integrovaného systému typových pozic jsou zveřejňovány statistiky počtu volných míst registrovaných na úřadech práce jednotlivých povolání z různých oblastí světa práce souhrnně za celou ČR i v rámci jednotlivých krajů. Počet volných míst za období od 1. 1. – 20. 5. 2010 u povolání sociální pracovník v sociálních službách specialista je zobrazen v následující tabulce.

Tabulka 7: **Volná místa u povolání sociální pracovník v sociálních službách specialista (od 1. 1. – 20. 5. 2010)**

Typová pozice	Volná místa v ČR	JmK
Sociální pracovník specialista	77	9
Poradce v soc. sl. specialista	151	14
Kontaktní pracovník v soc. sl. specialista	24	3
Resocializační pracovník specialista	17	2

Pramen: www.istp.cz [cit. 2010-05-20]

Pracovník s vyšší kvalifikací provádějící sociální práce, a jehož úkolem je řešit sociálně právní a sociálně zdravotní problémy klientů, je označován jako odborný sociální pracovník v sociálních službách. Tento pracovník dále provádí analytickou, koncepční a metodickou činnost, zabezpečuje poradenství, diagnostickou a výchovnou činnost. Pro výkon tohoto povolání je vyžadováno vyšší odborné vzdělání nebo bakalářský studijní program. Povolání se člení na následující typové pozice:

- koordinátor pečovatelské služby (komplexní pečovatelská služba, koordinace zajišťování ve větším územním celku)
- odborný asistent v sociálních službách (koordinace činnosti asistentů sociálních služeb, speciální instruktáže)
- odborný kontaktní pracovník v sociálních službách (navazování kontaktů v terénu i zařízeních, realizace služeb kontaktní práce s jednotlivci a sociálními skupinami)
- odborný resocializační pracovník (spolupráce s klientem při obnovování sociálních funkcí a dovedností při překonávání jeho závislosti a izolace)
- odborný sociální pracovník (sociální práce, řešení sociálně právních a sociálně zdravotních problémů klientů v zařízeních)
- poradce v sociálních službách (poradenská služba klientům v jejich obtížné životní a nepříznivé sociální situaci)
- samostatný kontaktní pracovník v sociálních službách (komplexní proces kontaktní práce s jednotlivci a sociálními skupinami v terénu i v zařízeních)

- samostatný resocializační pracovník (komplexní zajištění činností souvisejících s obnovou sociálních funkcí a dovedností klientů)
- samostatný sociální pracovník (komplexní sociální práce, řešení složitějších sociálně právních a sociálně zdravotních problémů klientů v zařízeních).

U posledních třech jmenovaných pozic je vyžadováno především bakalářské vzdělání, u ostatních postačí vyšší odborné vzdělání.

Počet volných míst u jednotlivých pozic tohoto povolání za období od 1. 1. – 20. 5. 2010 registrovaných na úřadech práce v celé ČR a samostatně za Jihomoravský kraj je uveden v následující tabulce.

Tabulka 8: **Volná místa u povolání odborný sociální pracovník v sociálních službách (od 1. 1. – 20. 5. 2010)**

Typová pozice	Volná místa v ČR	JmK
Koordinátor pečovatelské služby	21	4
Odborný asistent v sociálních službách	473	49
Odborný kontaktní pracovník v sociálních službách	204	22
Odborný resocializační pracovník	179	20
Odborný sociální pracovník	180	20
Poradce v sociálních službách	169	20
Samostatný kontaktní pracovník v sociálních službách	204	22
Samostatný resocializační pracovník	179	20
Samostatný sociální pracovník	180	20

Pramen: www.istp.cz [cit. 2010-05-20]

Pro některé méně náročné pozice v sociální sféře je vyžadováno pouze střední vzdělání s maturitní zkouškou, případně pouze střední vzdělání s výučním listem. Střední vzdělání s maturitní zkouškou je vyžadováno u povolání aktivizační pracovník v sociálních službách. Jedná se o kvalifikovaného pracovníka, který pracuje v zařízeních sociálních služeb s klienty, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Jsou to např. osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického duševního onemocnění nebo zdravotního postižení, nebo o osoby závislé na návykových látkách. Aktivizační pracovník s těmito lidmi spolupracuje, vyhledává, organizuje a provádí s nimi volnočasové aktivity a rozvíjí jejich manuální zručnost. Vykonává základní výchovnou činnost. Toto povolání je z hlediska potřeb trhu práce děleno na následující dvě typové pozice:

- pracovník volnočasových aktivit v sociálních službách (vyhledávání, organizování a provádění volnočasových aktivit s osobami vyžadujícími pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby v zařízeních sociálních služeb)

- pracovník výchovné činnosti v sociálních službách (základní výchovná činnost u osob vyžadujících pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby v zařízeních sociálních služeb).

Také u povolání metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb a odborný pečovatel – osobní asistent je požadovaná úroveň kvalifikace střední vzdělání s maturitní zkouškou. Náplní práce metodika a koordinátora výkonu sociálních služeb je na určitém územním celku zabezpečování pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby po jejich odborné, provozní a ekonomické stránce včetně kontroly. Pracovník zpracovává metodiku pro výkon přímé obslužné péče a aktivizačních služeb pro osoby v zařízeních sociálních služeb, které vyžadují pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

Odborný pečovatel – osobní asistent zajišťuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Poskytuje pomoc osobám, které nejsou schopny samostatně zvládat běžné úkony péče o vlastní osobu a zajistit chod domácnosti. Osobám se sníženou soběstačností a rodinám s dětmi v domácnostech a v zařízeních sociálních služeb zprostředkovává kontakt se společenským prostředím. Součástí náplně jeho práce je i provádění dílčích sociálních depistáží.

Povolání metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb je rozčleněno na typové pozice:

- koordinátor výkonu sociálních služeb (zabezpečení odborné, provozní a ekonomické stránky pečovatelské služby, osobní asistence a asistenční služby na větším územním celku)
- metodik výkonu sociálních služeb (zpracování metodiky pro výkon přímé obslužné péče a aktivizačních služeb u osob vyžadujících pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby v zařízeních sociálních služeb).

Povolání odborný pečovatel – osobní asistent se člení na typové pozice:

- odborný pečovatel (pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při zajišťování chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociální depistáže)
- osobní asistent (výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti).

Počty volných míst registrovaných na úřadech práce v ČR a samostatně v Jihomoravském kraji u jednotlivých pozic těchto povolání za období od 1. 1. - 20. 5. 2010 jsou následující:

Tabulka 9: **Volná místa u povolání aktivizační pracovník v sociálních službách, metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb a odborný pečovatel – osobní asistent (od 1. 1. – 20. 5. 2010)**

Aktivizační pracovník v sociálních službách Typová pozice	Volná místa v ČR	JmK
Pracovník volnočasových aktivit v sociálních službách	16	0
Pracovník výchovné činnosti v sociálních službách	25	0
Metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb Typová pozice	**Volná místa v ČR**	**JmK**
Koordinátor výkonu sociálních služeb	207	22
Metodik výkonu sociálních služeb	254	30
Odborný pečovatel - osobní asistent Typová pozice	**Volná místa v ČR**	**JmK**
Odborný pečovatel	137	11
Osobní asistent	10	0

Pramen: www.istp.cz [cit. 2010-05-20]

Pracovníci v sociální sféře, kterým pro výkon jejich povolání postačí pouze střední vzdělání s výučním listem pracují s klienty, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby v zařízeních sociálních služeb. Působí u nich na získávání, udržení, případně znovunabytí manuálních zručností a pracovních návyků. Jedná se o pracovníky pro pracovní výchovu v sociálních službách, kteří mohou být absolventi jakéhokoliv učebního oboru řemeslně zaměřeného, ale je po nich zpravidla vyžadováno osvědčení o odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách podle z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Obecně jsou kladeny vysoké požadavky na tvůrčí myšlení a schopnost sociálních kontaktu.

Také u pracovníků přímé obslužné péče - pečovatel je tato úroveň vzdělání dostačující. Zde však na rozdíl od předcházejícího povolání je vyžadováno střední vzdělání s výučním listem v oboru pečovatelské práce, případně střední vzdělání bez maturitní zkoušky a výučního listu v oboru pečovatelské práce nebo sociální činnost. Zpravidla také bývá požadováno osvědčení o odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách dle zákona o sociálních službách.

Typové pozice:

- pečovatel (pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, zajišťování chodu domácnosti, kontakt se společenským prostředím osobám se sníženou soběstačností a rodinám s dětmi v domácnostech a v zařízeních sociálních služeb)
- pracovník přímé obslužné péče (přímá obslužná péče osobám se sníženou soběstačností v zařízeních sociálních služeb).

Tabulka 10: **Volná místa u povolání pracovník pro pracovní výchovu v sociálních službách a povolání pracovník přímé obslužné péče – pečovatel (od 1. 1. – 20. 5. 2010)**

Pracovník přímé obslužné péče - pečovatel Typová pozice	Volná místa v ČR	JmK
Pečovatel	136	11
Pracovník přímé obslužné péče	95	16
Pracovník pro pracovní výchovu v sociálních službách	16	0

Pramen: www.istp.cz [cit. 2010-05-20]

Nároky na určitou úroveň vzdělání se odvíjí především od charakteru náplně práce jednotlivých pracovních pozic. U všech se ale jedná o práci s lidmi, proto se předpokládá schopnost sociálního kontaktu. U pozic, především sociálního pracovníka, u kterých je požadováno vysokoškolské vzdělání, případně vyšší odborné vzdělání, jsou na tyto schopnosti kladeny velmi vysoké požadavky a předpokládá se samostatnost a rozhodnost.[44]

Z uvedených informací vyplývá, že volná místa v oblasti sociální činnosti jsou. Vzhledem k současnému vývoji společnosti, stávajícímu systému sociální politiky a zvyšujícím se nárokům na sociální zabezpečení, je možné i do budoucna očekávat možnosti pracovního uplatnění v tomto oboru.

2.5 Školy realizující vzdělávání v sociální oblasti

Existuje velké množství škol, které nabízejí možnosti vzdělávání pro uplatnění se v sociální sféře. Pokud se jedná o počet, tak největší je počet škol, které nabízejí střední vzdělání. Vzhledem k tomu, že od 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který vymezuje postavení pracovníků v sociálních službách a jejich odborné předpoklady nutné pro výkon tohoto povolání, což je především nutnost vyššího nebo vysokoškolského vzdělání, rozšířily se obory zaměřené na tuto oblast i na vyšší odborné a vysoké školy. Každoročně je přijímáno několik set nových zájemců o studium tohoto oboru.

2.5.1 Vysoké školy

Vysokoškolské studium se v současné době člení na bakalářské trvající 3 roky, magisterské studium navazující na absolvované bakalářské studium v délce 2 roky a na magisterské, obvykle trvající 5 let. Bakalářské studium je koncipováno jako příprava pro praktické uplatnění na pracovních pozicích, kde je vyžadováno vysokoškolské vzdělání bez hlubšího

[44] Integrovaný systém typových pozic. [online]. [cit. 2010-05-18]. Dostupné z <www.istp.cz>

teoretického základu, zatímco absolvováním magisterského studia nabývají absolventi hluboké teoretické základy daného oboru.[45]

Pro jednotlivé pozice povolání sociálního pracovníka, u něhož je vyžadováno vysokoškolské vzdělání, je vhodný magisterský studijní program v oboru sociální péče kód 7502T dle klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV), který pak zahrnuje obory:

- obor sociální pedagogika
- sociální pedagogika a poradenství
- sociální pedagogika a volný čas
- sociální pedagogika – prevence a resocializace.

Obory jsou vyučovány formou prezenčního nebo kombinovaného studia. Tento studijní program je realizován na 6 fakultách v 5 krajích v ČR, a to v kraji Hl. město Praha, Jihomoravském, Královéhradeckém, Moravskoslezském a Zlínském. Pro školní rok 2010/11 jsou fakulty připraveny přijmout do těchto oborů celkem 285 uchazečů pro prezenční formu studia a 600 uchazečů pro kombinovanou formu studia. Údaje o počtu přijímaných uchazečů nejsou kompletní, neboť Filosofická a Pedagogická fakulta MU nemá zveřejněny počty přijímaných uchazečů pro uvedený školní rok. Obory uvedeného studijního programu jsou vhodné pro absolventy bakalářského studia. Podrobné informace o jednotlivých školách, včetně adresy, typu školy a počtu přijímaných studentů pro šk. rok 2010/11 jsou obsaženy v Příloze č. 3.

Při porovnání údajů týkajících se volných míst sociálních pracovníků registrovaných na úřadech práce, u kterých je vyžadováno magisterské vzdělání, je patrný značný nesoulad s počtem studentů, kterým je umožněno tento obor absolvovat. Dle výše uvedených informací bylo za období od 1. 1. – 20. 5. 2010 evidováno 269 volných míst pro tyto pracovníky, zatímco možnost každoročně začít studovat tento obor má cca 2 000 studentů. Je ale nutné brát v úvahu, že ne všichni studenti obor dokončí a ne všechna místa jsou vhodná pro absolventy. Bohužel nesoulad počtu studentů s počtem stávajících volných míst je velký. Fakulty údaje o počtu absolventů za jednotlivé roky u příslušných oborů nemají zveřejněny.

V rámci bakalářského studia je vhodný pro povolání sociálního pracovníka bakalářský studijní program v oboru sociální péče KKOV 7502 R, který zahrnuje obory:

---

[45] VOJTĚCH, J. *Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce – nezaměstnanost absolventů.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2004. 55 s. ISBN 80-85118-82-3

- sociální pedagogika
- sociální pedagogika a poradenství
- sociální pedagogika a volný čas
- sociálně výchovná péče o smyslově postižené
- sociální komunikace ve státní správě
- sociální patologie a prevence
- penitenciární péče
- sociální pracovník
- sociálně zdravotní práce se zaměřením na vzdělávání.

Uvedené bakalářské studijní obory nabízí celkem 12 fakult v krajích Hl. město Praha, Jihomoravský, Jihočeský, Královéhradecký, Liberecký, Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Ústecký. Pro školní rok 2010/11 je v rámci těchto oborů nabízeno celkem 955 míst ve formě prezenčního studia a 1 045 míst ve formě kombinovaného studia. Pedagogická fakulta MU v Brně nemá k dispozici celkový počet přijímaných žáků do těchto oborů. Uvedené obory jsou vhodné pro absolventy středních škol s maturitní zkouškou. Podrobné informace o jednotlivých školách nabízejících bakalářské studijní obory vhodné pro povolání sociální pracovník, včetně adresy, kontaktu, typu školy a počtu přijímaných studentů pro šk. rok 2010/11 jsou obsaženy v Příloze č. 4.

Do bakalářských studijních programů je příští školní rok možné přijmout celkem cca 2 000 studentů. Volných míst registrovaných na úřadu práce od 1. 1. 2010 bylo přímo na pozice vyžadující bakalářské vzdělání 563. S touto úrovní vzdělání lze však pracovat i na pozicích vyžadujících vyšší odborné vzdělání, kdy bylo evidováno 1 226 volných míst.

Z informací uvedených v přílohách č. 3 a 4 vyplývá, že vzdělávání sociálních pracovníků zajišťují veřejné vysoké školy, soukromé školy se v této oblasti neangažují .[46]

2.5.2 Vyšší odborné školy

Z hlediska požadavků na vzdělání pro pozici sociálního pracovníka je plně dostačující také vyšší odborné vzdělání. Prostřednictvím vyšších odborných škol se připravují absolventi středních škol s maturitní zkouškou. Studium na těchto školách je většinou v trvání 3 let a z velké míry je směřováno k praktickému uplatnění v kvalifikovaných náročných odborných činnostech. Během studia je často zařazována dlouhá praxe v reálném pracovním prostředí.

[46] Integrovaný systém typových pozic. [online]. [cit. 2010-05-20]. Dostupné z <http://www.istp.cz>

Absolventi vyšších odborných škol mají pak šanci uplatnit se na pracovních pozicích, které přesahují nároky na střední odborné pracovníky.[47]

Za vhodné jsou považovány programy KKOV 7541N – Vyšší odborné vzdělání v oboru sociální činnost, případně KKOV 7532N – Vyšší odborné vzdělání v oboru sociální práce a sociální pedagogika. K tomuto programu je vhodné ještě další doplňkové vzdělání zaměřené na rozšíření znalostí a dovedností z oblasti sociální práce.

Program Vyšší odborné vzdělání v oboru sociální činnost zahrnuje obory:

- sociální práce
- sociální a teologická činnost.

Program sociální práce a sociální pedagogika zahrnuje obory:

- sociální pedagogika a teologie
- sociálně právní činnost
- sociální práce
- sociální pedagogika
- charitativní a sociální práce
- sociální a humanitární práce
- sociální práce a sociální pedagogika.

Vyšší odborné školy realizující uvedené studijní programy jsou dle zřizovatele státní, soukromé, veřejné nebo církevní a jsou rozmístěny zhruba po celé České republice. Studium probíhá formou denního, dálkového nebo kombinovaného studia a je vhodné pro absolventy středních škol s maturitní zkouškou. Ve školním roce 2009/10 bylo pro studijní program 7541N přijato v denním studiu celkem 413 studentů, pro dálkové studium 80 studentů. Pro nadcházející školní rok je nabízena pouze denní forma studia, a to 231 míst. Ve studijním programu 7532N bylo v tomto školním roce přijato v denním studiu celkem 933 studentů, v dálkovém studiu 489 studentů a ve formě kombinovaného studia 58 studentů. Pro školní rok 2010/11 je nabízeno 1 013 míst v denním studiu, 440 v dálkovém studiu a 100 míst v kombinovaném studiu. Vyšší odborné školy tedy při úspěšném zvládnutí studia opouští ročně cca 1 800 studentů. Od začátku roku bylo volných míst vyžadující uvedené vyšší odborné vzdělání 1 226. Po vystudování vyšší odborné školy však nemusí všichni absolventi

[47] VOJTĚCH, J. *Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce – nezaměstnanost absolventů.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2004. 55 s. ISBN 80-85118-82-3

usilovat o získání pracovního místa, neboť mají možnost studovat dále vysokou školu. Řada z nich této možnosti využije.

Podrobné informace o jednotlivých vyšších odborných školách nabízejících výše uvedené obory včetně adresy, kontaktu, typu školy a počtu přijímaných studentů jsou obsaženy v Příloze č. 5.[48]

2.5.3 Střední školy

Z hlediska počtu škol nabízejících vzdělávání v oblasti sociální práce je středních škol největší počet. Z hlediska zřizovatele jsou to školy státní, soukromé, církevní a veřejné. Střední školy připravují pracovníky střední úrovně kvalifikace pro uplatnění se v oblastech vyžadujících středně náročné, převážně nemanuální činnosti, a pro výkon středních řídících funkcí.[49] Bohužel od 1. ledna 2007, kdy nabyl účinnosti zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách tato úroveň vzdělání splňuje kvalifikační předpoklady určené pouze pro pracovníky v sociálních službách. Pro ty, kteří chtějí pracovat na pozici sociálního pracovníka je nedostačující a je nutné dále studovat vyšší odbornou nebo vysokou školu. Nejvhodnější pro oblast sociální práce je vzdělávací program KKOV 7541M – Střední vzdělání s maturitní zkouškou (bez vyučení) v oboru sociální činnost, obory vzdělávání:

- sociální péče – pečovatelská činnost
- sociální péče – sociální činnost pro etnické skupiny
- sociální činnost – sociální pečovatelství
- sociální činnost – sociální vychovatelství
- sociální činnost v prostředí etnických minorit
- výchovná a humanitární činnost – sociálně výchovná činnost
- výchovná a humanitární činnost – sociálně administrativní činnost
- sociální péče – sociálně správní činnost.

Do těchto oborů je každoročně přijímáno několik set žáků. Pro školní rok 2009/10 bylo přijato v denním studiu 1 786 žáků, v dálkovém studiu 157 žáků. Pro nadcházející školní rok 2010/11 jsou střední školy připraveny přijmout 2 330 žáků k dennímu studiu a 519 žáků

---

[48] Integrovaný systém typových pozic. [online]. [cit. 2010-05-20]. Dostupné z <http://www.istp.cz>; Atlas školství. *Přehled škol a studijní nabídky*. [online]. [cit. 2010-05-21]. Dostupné z <http://www.atlasskolstvi.cz/>

[49] VOJTĚCH, J. *Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce – nezaměstnanost absolventů.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2004. 55 s. ISBN 80-85118-82-3

k dálkovému studium. Vzhledem k tomu, že v současné době všeobecně převažuje počet míst ve školách nad počty žáků, kteří opouštějí základní školy, lze předpokládat, že veškerá kapacita škol nebude naplněna. Přesto však loni bylo přijato celkem 1 943 žáků a je plánováno přijmout dalších 2 849 žáků. Při porovnání s volnými místy registrovanými na úřadech práce, kdy za období od 1. 1. 2010 bylo pro absolventy středních škol s maturitní zkouškou nabízeno 640 míst, je zřetelný značný přesah počtu studentů.

Absolventi středních škol však vždy nemusí začít hledat pracovní místo a usilovat o uplatnění se na trhu práce. Většina využívá možnosti pokračovat dále ve studiu, kdy mají možnost volby mezi vyšší odbornou školou nebo vysokou školou stejného zaměření. Pro ty, kteří se rozhodli již ve studiu nepokračovat, připadá v úvahu i využít možnosti pracovat na pozici, kde je požadováno nižší vzdělání. Nabídka volných míst pro uchazeče pouze s výučním listem byla od začátku roku 247 volných míst. Pro výkon většiny pracovních činností, u kterých je požadavek středního vzdělání s maturitní zkouškou, případně pouze výuční list, je zpravidla požadováno osvědčení o odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.[50]

Podrobné informace o jednotlivých středních školách nabízejících výše uvedené obory včetně adresy, kontaktu, typu školy a počtu přijímaných studentů jsou obsaženy v Příloze č. 6.

Celkově lze konstatovat, že je velké množství škol, které nabízí možnost vzdělávání pro oblast sociální péče, sociální činnost. Každým rokem tyto školy opouští stovky absolventů, kteří mají zájem se v oboru uplatnit. Situace se od účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách značně změnila pro absolventy středních škol, kteří tento obor začali studovat s představou, že po jeho absolvování budou moci pracovat na pozici sociálních pracovníků. Nyní je u těchto pozic vyžadována vyšší úroveň vzdělání. Proto, pokud nechtějí pracovat na pozici pracovníka v sociálních službách, jsou nuceni pokračovat dále ve studiu vyšší odborné nebo vysoké školy. Současná nabídka studijních oborů těchto škol je vzhledem k potřebám trhu práce dostatečná, ne-li nadbytečná. Vzhledem k tomu, že školy nemají zveřejněny informace o počtu úspěšných absolventů jednotlivých oborů, nelze přesně srovnat počet volných míst s počtem absolventů. Při srovnání lze ale vycházet z počtu přijímaných studentů, i když je zde nutné brát v úvahu, že ne všichni přijatí absolventi studium úspěšně dokončí a někteří po absolvování studia začnou pracovat ve zcela odlišném oboru. Po

[50] Integrovaný systém typových pozic. [online]. [cit. 2010-05-20]. Dostupné z <http://www.istp.cz>; Atlas školství. *Přehled škol a studijní nabídky.* [online]. [cit. 2010-05-21]. Dostupné z <http://www.atlasskolstvi.cz/>

oslovení některých škol, zda mají přehled o uplatnění svých absolventů mi bylo sděleno, že se ve většině případů údaje snaží zjišťovat, ale bohužel ne vždy se jim dostane zpětné vazby.

Oblast sociální práce není právě oblastí, které by se nějak výrazně dotkla ekonomická krize, přesto počet volných míst má spíše tendenci klesající. A naopak počet volných míst ke studiu se každoročně zvyšuje. V následující tabulce je zobrazena statistika počtu volných míst u těchto povolání z nabídek úřadů práce vždy za jednotlivá pololetí. Nejvíce pracovních příležitostí bylo v 1. pololetí 2009, pak následuje pozvolný sestup. Ne všechna místa jsou však vhodná pro absolventy. Přesto však, pokud uchazeč o zaměstnání – absolvent projeví při hledání vhodného pracovního místa patřičnou aktivitu, nemusí být problém vhodné uplatnění najít, zvlášť pokud má alespoň vyšší odborné vzdělání.

Tabulka11: **Statistika počtu volných míst z oblasti sociální péče z nabídek úřadů práce**

Povolání	Vzdělání	1.1. - 23. 5. 2010	2.pol. 2009	1.pol. 2009	2.pol. 2008
Sociální pracovník v soc. službách specialista	Mgr.	274	320	510	381
Odborný sociální pracovník v soc. službách	Dis.	1 261	1 432	2 201	1 601
Odborný sociální pracovník v soc. službách	Bc.	581	666	942	730
Aktivizační pracovník v sociálních službách	SŠ s mat. zk.	42	34	75	2
Metodik a koordinátor výkonu soc. služeb	SŠ s mat. zk.	467	515	748	51
Odborný pečovatel - osobní asistent	SŠ s mat. zk.	150	205	476	520
Pracovník pro pracovní výchovu v soc. sl.	SŠ s výuč. l.	16	17	48	1
Pracovník přímé obslužné péče - pečovatel	SŠ s výuč. l.	237	288	653	656

Pramen: www.istp.cz [cit. 2010-05-23]

Při konzultaci s pracovnicí Úřadu práce Brno – venkov[51] ohledně uplatnitelnosti absolventů v sociální oblasti na trhu práce mi bylo sděleno, že výrazný převis poptávky ze strany absolventů po vhodných pracovních pozicích těchto oborů nezaznamenali. Volná pracovní místa jsou zveřejňována prostřednictvím integrovaného portálu MPSV. V oblasti Brno-venkov pro profesi sociální pracovník bylo zveřejněno k 17. 5. 2010 celkem 233 nabídek zaměstnavatelů, které obsahují 297 volných míst. V oblasti Brno-město bylo uveřejněno 9 nabídek, obsahujících 9 volných míst. Ve většině nabídek je požadováno vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání a často je zmíněna určitá délka praxe. Pouze minimum bylo označeno jako vhodné pro absolventy. Středoškolské vzdělání bylo požadováno minimálně, většinou u pracovníků v sociálních službách.[52]

[51] Úřad práce Brno – venkov, odd. pro volbu povolání, p. Knězková [konzultace dne 2010-05-12]
[52] MPSV. *Hledání volných míst.* [online]. [cit. 2010-05-17]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/vmjedno>

3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI STUDENTY A ABSOLVENTY OBORŮ ZAMĚŘENÝCH NA SOCIÁLNÍ OBLAST

Se současnou hospodářskou situací v naší zemi je spojováno vysoké procento nezaměstnaných občanů. Tento stav je nepříznivý pro všechny, kteří chtějí pracovat a nemohou najít vhodné zaměstnání. Uchazeči o zaměstnání jsou různí, každý má jiné šance a možnosti se na trhu práce uplatnit. Někteří uchazeči o zaměstnání jsou oproti jiným nějakým způsobem zvýhodněni, případně znevýhodněni. Ať již se jedná o kvalifikační předpoklady, osobnostní vlastnosti nebo pouze o skutečnost, že jsou to lidé, kteří doposud nepracovali, neměli možnost nasbírat zkušenosti, které by pak mohli uplatnit v profesním životě. Do této skupiny spadají především absolventi škol, jejichž hlavním faktorem jejich neúspěšnosti na trhu práce je právě nedostatek praxe a zkušeností. Tito mladí lidé jsou několik let připravováni pro výkon povolání, pro určitou pracovní pozici a nejlepší by bylo, kdyby po absolvování studia mohli uplatnit svoje nabyté vědomosti přímo v praxi. Bohužel ne vždy tomu tak je. Kde ale mají tuto praxi a zkušenosti získat, když na trhu práce pro ně vhodné místo, především z těchto důvodů, není možné získat?

Nezaměstnanost se netýká všech oborů stejně. Mladí lidé, když se rozhodují o budoucí profesní dráze mnohdy ani nemají představy o tom, jaká je v jejich vybraném oboru uplatnitelnost. Především když se rozhodují po ukončení základní školy o dalším vzdělávání, nemá jich většina vyhraněný obor, kterému by se chtěli věnovat a často vybírají z nabídek škol podle jiných kritérií než podle zájmu o obor a studijních předpokladů. Při výběru vyššího stupně vzdělání by již mělo být hledisko zájmu více zřetelné. Tato práce se zabývá uplatnitelností absolventů sociálně-správních škol na trhu práce. Právě oblast sociální práce je oblastí, které se, z hlediska nezaměstnanosti, současná hospodářská situace příliš nedotýká.

Školy zaměřené na oblast sociálního vzdělávání nemají příliš dlouhou minulost. Dá se říci, že tyto obory jsou nové obory, které si vyžádala doba. S dynamickým vývojem společnosti se mění i sociální situace, vznikají nové a nové problémy se kterými si lidé sami pak nevědí rady a je vyžadována pomoc odborníků. Proto je třeba, aby byl dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků schopných tyto problémy a situace řešit. Zpočátku to byly především střední školy, které vzdělávání zaměřené na sociální oblast realizovaly. Postupně se zvyšujícími se nároky kladenými na tuto profesi se realizace vzdělávání rozšiřovala na vyšší odborné a vysoké školy. Důkazem toho, že je kladen důraz na kvalitu práce v této oblasti je

skutečnost, že kvalifikační předpoklady nutné k výkonu tohoto povolání byly vymezeny zákonem.[53]

Pro zjištění jaké možnosti mají absolventi škol sociálních oborů na trhu práce, především co je motivuje k výběru tohoto povolání a zda mají přehled o uplatnitelnosti v tomto oboru, bylo provedeno dotazníkové šetření mezi studenty a absolventy těchto škol. Provedené šetření bylo rozděleno na dvě části. První část byla zaměřena na současné studenty vybraných středních, vyšších odborných a vysokých škol sociálních oborů a druhá na jejich absolventy.

3.1 Dotazníkové šetření mezi studenty škol

Pro zjištění informací, co motivuje mladé lidi k výběru povolání v oblasti sociální péče a činnosti, jak vnímají studium na školách připravujících je na budoucí profesní dráhu, zda mají přehled o potřebných požadavcích nutných k výkonu tohoto povolání a o následných možnostech uplatnění se na trhu práce, bylo provedeno dotazníkové šetření mezi studenty středních, vyšších odborných a vysokých škol.

Za objekty šetření byli vybráni studenti středních, vyšších odborných a vysokých škol, kteří studují některý z oborů vhodných pro výkon práce v sociální sféře. Pro získání potřebných informací byl vypracován dotazník, ve kterém byly obsaženy otázky k dané problematice. Otázky byly většinou typu uzavřených výběrových položek, kdy byla možnost volby z předem připravených odpovědí. Některé otázky byly ještě doplněny otázkami typu otevřené položky pro možnost vyjádřit svůj názor. Dvě otázky byly čistě typu otevřené položky, kdy odpověď vytvářel respondent sám. V úvodu byly pokyny k vyplnění dotazníku. (viz. Příloha č. 7).

Respondenti v rámci provedeného šetření byli osloveni osobně a prostřednictvím e-mailové pošty. Celkem bylo osloveno 100 studentů středních, 100 studentů vyšších odborných a 100 studentů vysokých náhodně vybraných škol. Při osobním kontaktu byla návratnost 100%, při oslovení formou e-mailové pošty byla návratnost menší. Celkem bylo tedy získáno zpět 206 vyplněných dotazníků. Z uvedeného počtu bylo 90 dotazníků od studentů středních škol (SŠ), 60 dotazníků od studentů vyšších odborných škol (VOŠ) a 56 dotazníků od studentů vysokých škol (VŠ).

[53] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Graf 3: **Počet respondentů dotazníkového šetření - studenti**

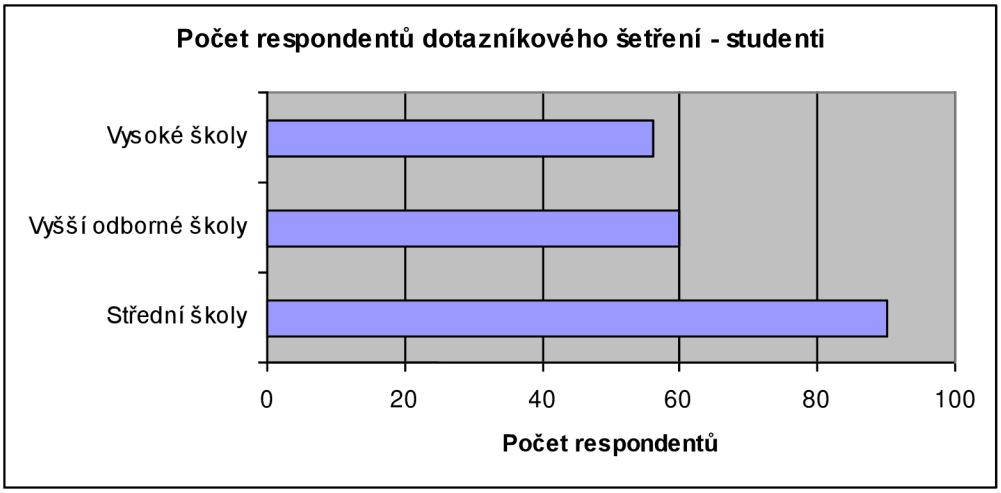

Pramen: vlastní zpracování

3.1.1 Předchozí vzdělání

Po absolvování středoškolského vzdělání někteří mladí lidé odcházejí do praxe, někteří volí možnost pokračovat dále ve studiu. Respondentům, kteří se rozhodli pokračovat ve studiu na vyšší odborné nebo na vysoké škole byla položena otázka, jakého zaměření střední školu před nástupem do současného studia absolvovali. U obou vymezených kategorií převládala středního škola sociálního zaměření. U studentů vyšších odborných škol bylo 46 % absolventů SŠ sociálního zaměření, 42 % absolventů SŠ jiného zaměření a 12 % absolventů gymnázií. Studenti vysokých škol byli ze 63 % absolventi středních škol sociálního zaměření, 21 % absolventů bylo ze škol jiného zaměření a 16 % tvořili absolventi gymnázií.

Nelze tedy jednoznačně říci, že současné vyšší vzdělávání navazuje na střední vzdělání stejného směru V našem případě se jedná cca o polovinu z celkového počtu oslovených studentů. Co se týká zaměření jiných škol, ze kterých se rozhodli jejich absolventi volit obor zaměřený na sociální oblast, tak ve velké míře převažovalo zaměření na zdravotnictví, což lze považovat za velice blízký obor, ale nebylo výjimkou zaměření ekonomického směru, hotelnictví a turismus, podnikání a služby a dokonce se objevilo i zaměření uměleckého směru.

Tabulka 12: **Předchozí středoškolské vzdělání**

Absolvent SŠ školy	**Současné studium**	
	VOŠ	**VŠ**
SŠ sociálního zaměření	28	35
SŠ jiného zaměření	25	12
Gymnázium	7	9
Celkem	**60**	**56**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 4: **Předchozí středoškolské vzdělání**

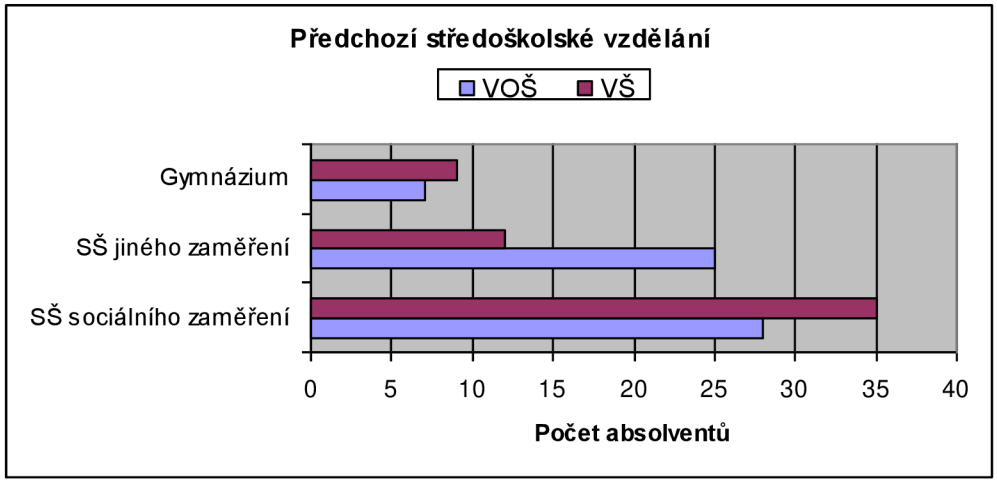

Pramen: vlastní zpracování

Je velký předpoklad, že po ukončení střední školy, pokud se její absolvent rozhodne pro další studium, volí často stejný obor. Každá odborně zaměřená škola připravuje své budoucí absolventy na jejich profesi pro určitou konkrétní oblast, a vždy je pro další vzdělávání výhodnější volit stejné zaměření, protože absolvent již má nějaké znalosti daného směru, které pak má možnost dalším studiem rozšiřovat. Vždy je výhodnější na něco navazovat, než začínat od začátku. Pokud se však někdo rozhodne studovat tyto obory, i když jeho předchozí vzdělání bylo zcela odlišného směru, může se projevit absence základních znalostí pro ten konkrétní obor. Důvody pro takovou volbu mohou být různé. Příčinou může být skutečnost, že při rozhodování na konci základní školy mnohdy mladí lidé ještě nemají přesně vyhraněný směr, kterému by se chtěli věnovat, což se v průběhu dalších let změní a následně to ovlivní výběr dalšího vzdělávání, nebo volí tuto možnost pouze jako jednu z možností dalšího vzdělávání. Je také otázkou, zda školy dokáží v průběhu vzdělávacího procesu zaujmout svoje studenty a následně je motivovat, aby se zvolenému oboru dále věnovali.

Vysokou školu lze studovat ihned po ukončení střední školy, nebo po ukončení vyšší odborné školy. Z oslovených respondentů, kteří studují vysokou školu jich 50 % začalo studovat ihned po ukončení střední školy, 41 % po absolvování vyšší odborné školy sociálního zaměření. Proč někteří absolventi středních škol pokračují ve studiu na vysoké škole hned a jiní až po absolvování vyšší odborné školy? Může to být z důvodu, že buď uchazeč ke studiu na vysokou školu nebyl přijat, proto využil možnosti studovat vyšší odbornou školu nebo z hlediska zhodnocení svých studijních předpokladů zvolil raději zpočátku studium vyšší odborné školy. Po jejím absolvování pak tito absolventi stojí před dalším rozhodnutím, a to buď přejít hned do praxe nebo pokračovat ve studiu na vysoké škole. V případě volby přechodu na pracovní trh, se jim ale může naskytnou možnost vykonávat určitou pracovní

pozici, pro jejíž výkon je požadováno vysokoškolské vzdělání, což je motivuje k dalšímu vyššímu vzdělávání. Pouze 9 % studentů volilo obor sociální činnosti, i když předtím absolvovali VOŠ jiného zaměření.

Nejvyšší dosažené předchozí vzdělání respondentů vysokých škol je zobrazeno v následující tabulce:

Tabulka 13: **Dosažené vzdělání u studentů VŠ**

Nejvyšší dosažené vzdělání	Studenti VŠ
Střední škola	28
VOŠ sociálního zaměření	23
VOŠ jiného zaměření	5
Celkem	**56**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 5: **Dosažené vzdělání u studentů VŠ**

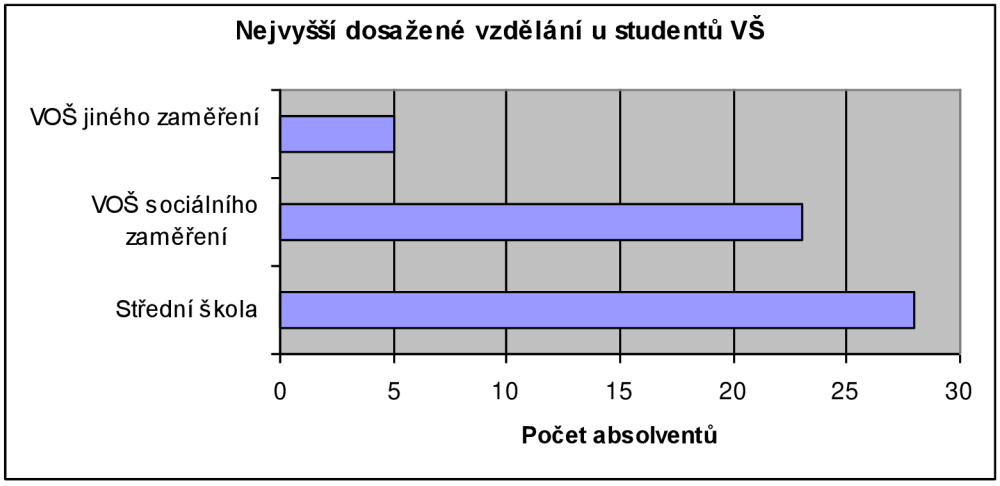

Pramen: vlastní zpracování

3.1.2 Motivace ke studiu oborů sociální činnosti

Otázkou typu otevřené položky byla zjišťována motivace studentů k výběru zaměření studia na oblast sociální činnost. Jedná se přece jen o oblast, pro kterou jsou potřebné také určité osobnostní předpoklady neboť se jedná o práci s lidmi. Výkon těchto činností by měli provádět lidé, kteří jsou schopni sociálního kontaktu, důležitá je empatie a ne brát tuto profesi pouze jako jednu z možností nějakého povolání.

Po shrnutí odpovědí studentů středních škol lze konstatovat, že zhruba třetina si tento směr vybrala, protože jsou rádi mezi lidmi a jednou by s nimi chtěli pracovat, nějakým způsobem jim pomáhat, být pro ty, kteří potřebují pomoc užiteční. Jsou přesvědčeni, že by je to mohlo bavit a vidí v této profesi budoucnost. Jiní se domnívají, že v sociální oblasti najdou větší

uplatnění než v jiných oborech. Část respondentů se rozhodla na doporučení nebo přání rodičů, protože sami nevěděli pro co se rozhodnout a nakonec připustili, že by to mohlo být zajímavé povolání. Bohužel se objevily i jiné odpovědi ve smyslu „nebyla jiná možnost, jinam mě nevzali, nebyl konkrétní důvod, pouze kvůli maturitě, nevím“.

Odpovědi nejsou překvapující, neboť je zcela pochopitelné, že v 15 letech ještě není mladý člověk natolik vyzrálý, aby měl jasnou představu o své budoucí pracovní profesi. Dále je nutné brát v úvahu možnosti mladých lidí po skončení základní školy. Jelikož převažuje nezájem o učební obory a k dispozici je dostatek různých oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, přecházejí i ti, kteří nemají odpovídající studijní předpoklady do škol nabízejících právě střední vzdělání s maturitní zkouškou. Důvodem často bývá pouze získat tuto úroveň vzdělání, výběr oboru je až druhořadý. Výběr pak často bývá velmi ovlivněn i tím, jaká je skladba vyučovaných předmětů. Pro někoho se mohou humanitně zaměřené obory jevit jako jednoduší pro zvládnutí. Při rozhodování také hraje určitou roli dostupnost jednotlivých škol.

U studentů vyšších odborných škol již je zřetelnější zájem o studovaný obor. Často se objevují odpovědi ve smyslu, že práce v tomto oboru se jeví jako zajímavá, možnost pomáhat lidem, kteří pomoc potřebují. V této práci vidí vyšší smysl a uvědomují si, že je pro společnost potřebná. Ti, kteří navazují na stejný obor si chtějí rozšířit svoje znalosti, které by pak rádi uplatnili v praxi. Objevily se však i odpovědi typu „nevím, přestupný můstek na vysokou školu, nevzali mě na vysokou školu a tato škola byla bez přijímacích zkoušek a byla to poslední možnost“.

Respondenti studující vysoké školy se již jednoznačně vyjádřili, že si obor vybrali, protože se jim jeví zajímavý, chtějí v budoucnosti pracovat s lidmi a pomáhat jim. Vzhledem k tomu, že se často řeší zajímavé případy nepovažují tuto profesi za jednotvárnou, ale naopak za velice zajímavou. Také jsou přesvědčeni, že snadněji najdou možnost pracovního uplatnění v různých sociálních institucích.

Každá úroveň vzdělání odpovídá jinému věku. V 15 letech se mladý člověk rozhoduje jinak než v 19 letech. S přibývajícími roky se vyhraňuje jeho zájem, více si uvědomuje, jaké profesi by se chtěl věnovat a jaké jsou jeho možnosti. Zvlášť u tohoto povolání je důležité dělat ho ze zájmu a ne z povinnosti. Především při výběru vysoké školy by měl mít již každý ujasněn svůj cíl a k němu se přibližovat.

3.1.3 Skladba předmětů studovaného oboru

Z předchozí části textu je zřejmé, že volba oboru na středních školách není vždy na základě zájmu o obor. V případě, že si mladí lidé obor vyberou náhodně, protože ještě nemají jasnou představu o svém budoucím povolání, záleží často také na škole, jak dokáže své studenty zaujmout a podnítit v nich zájem. Velkou roli do jisté míry hraje i skladba předmětů daného oboru. Na otázku zda vyhovuje respondentům skladba předmětů jimi studovaného oboru celkově převládala kladná odpověď. Když však porovnáme jednotlivé stupně škol, tak na středních školách předměty vyhovují v 77 % případech, na vyšší odborné škole již jen v 60 % a na vysokých školách pouze v 46 % případech. Tento stav lze vysvětlit skutečností, že na středních školách ještě studenti nemají zcela jasnou představu o studovaném oboru, zatímco u vyššího stupně vzdělání již vyžadují větší specializaci na studovanou oblast. Objevují se proto u nich větší nároky a z toho plynoucí větší nespokojenost.

Tabulka 14: **Skladba předmětů studovaného oboru**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Vyhovuje	69	36	26	**131**
Nevyhovuje	21	24	30	**75**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 6: **Skladba předmětů studovaného oboru**

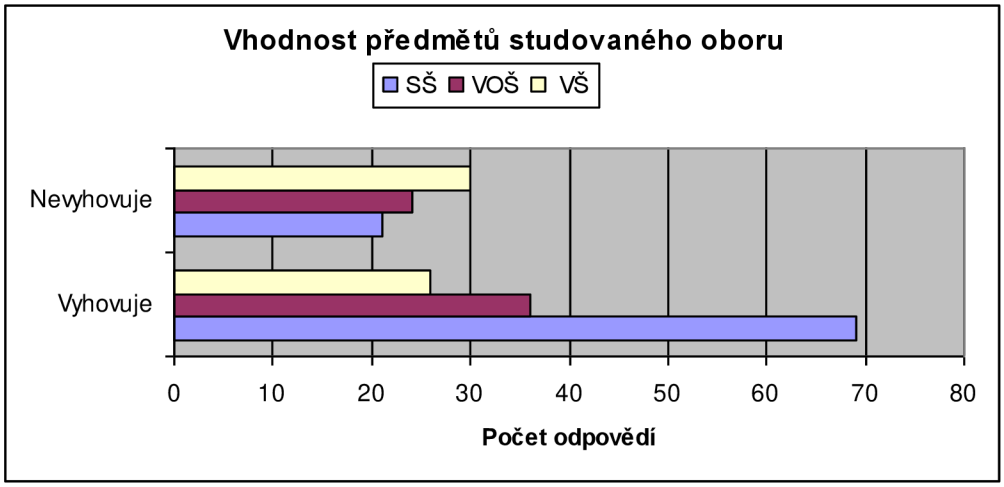

Pramen: vlastní zpracování

Předměty by vždy měly vycházet z konkrétního zaměření a studentům umožnit získat znalosti, které pak budou moci v praxi uplatnit. Zvlášť důležité je to na středních školách, kde se v některých případech teprve vztah k danému oboru vytváří. Školy by proto měly vhodné volbě předmětů věnovat velkou pozornost, k čemuž nyní mají velkou příležitost, kterou by

měly využít. V rámci reformy vzdělávání probíhá přechod na novou soustavu oborů středního odborného vzdělávání. Tyto nové obory nemají učební dokumenty, kterými by byly pro daný obor přesně určovány předměty a učivo, ale jsou vytvářeny tzv. rámcové vzdělávací programy (RVP). V nich jsou stanoveny obecně závazné požadavky na vzdělávání a pro každý obor vzdělání je vypracován RVP. Školy jsou povinny ho respektovat. Jsou v něm stanoveny vzdělávací cíle, co se mají žáci v konkrétním oboru učit a jakých výsledků mají dosáhnout. V RVP jsou určeny jednotlivé oblasti vzdělávání, ze kterých pak škola vytvoří soubor vyučovacích předmětů. Současně je zde stanoven minimální počet hodin potřebný pro výuku.[54]

RVP pro jednotlivé obory jsou postupně schvalovány od roku 2007 Národním ústavem odborného vzdělávání (NÚOV). Na jejich základě si pak odborné školy musí vytvořit své vlastní Školní vzdělávací programy (ŠVP). Pro střední školy z toho vyplývá větší flexibilita při vytváření jednotlivých učebních plánů daných oborů. RVP pro vzdělávací program 75-41-M/01 Sociální činnost byl schválen v květnu 2009. Školy si v současné době připravují pro jimi vyučované obory ŠVP a nejpozději od 1. září 2011 jsou povinny dle nich začít učit.[55] RVP zahrnují všechny obory zaměřené na sociální sféru – viz. str. 43.

Čím vyšší stupeň vzdělání, tím by již měla být větší zaměřenost na daný obor. Vzhledem k tomu, že od absolventů nejvyššího stupně vzdělání, tj. magisterského studia se očekávají hluboké teoretické znalosti studovaného oboru, měla by se volba studovaných oborů vždy dobře zvážit. Velkou roli zde může hrát i kontakt vzdělávacích institucí s různými sociálními partnery, kteří jim mohou poskytovat důležité poznatky z praxe, z nichž by se pak při vzdělávání vycházelo.

3.1.4 Úroveň znalostí využitelných v praxi

Odpovědi na otázku, zda si respondenti myslí, že získané znalosti budou pro praxi dostačující úzce souvisí s předcházejícím bodem, ve kterém je řešena vhodná skladba předmětů daných oborů. Celkově cca 60 % respondentů je přesvědčeno, že studiem získá absolvent dostačující znalosti, aby se mohl zařadit do praxe. U studentů SŠ a VOŠ převládají kladné odpovědi, zatímco u studentů VŠ jsou kladné a záporné odpovědi zhruba v rovnováze. U této otázky byla možnost vyjádřit názor, případně návrhy. Studenti SŠ poukazovali na skutečnost, že

[54] ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J. a kol. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2008.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2009. 99 s. ISBN 978-80-87063-21-7

[55] NÚOV. *Rámcové vzdělávací programy.* [online]. [cit. 2010-05-30]. Dostupné z <http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

během studia není v dostatečné míře zařazena odpovídající praxe, nedostatečný počet hodin u předmětů souvisejících s oborem a naopak nadbytečný počet předmětů, které studenti nepovažují za tolik důležité. Důležitost jednotlivých předmětů z hlediska pohledu studentů však může být velmi ovlivněna jejich subjektivním názorem ovlivněným jejich prospěchem.

Tabulka 15: **Úroveň znalostí využitelných v praxi**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Dostačující znalosti	51	45	27	**123**
Nedostačující znalosti	39	15	29	**83**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 7: **Úroveň znalostí využitelných v praxi**

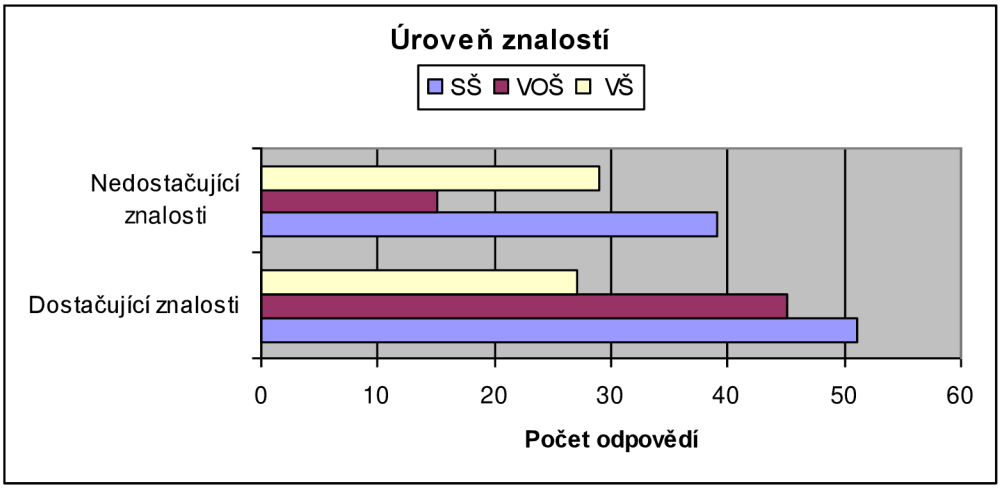

Pramen: vlastní zpracování

Studenti vyšších odborných škol ve svých názorech vyjádřili, že co se týká teoretických znalostí, většinou je považují za dostačující, ale nejsou si jisti, zda v praxi s nimi uspějí. Stejně jako studenti SŠ pociťují nedostatek praxe, která jim, podle nich, nikdy teorii nenahradí. Dle jejich názoru někteří studenti, ačkoliv mají znalosti dostatečné, je pak v praxi nejsou schopni aplikovat. Každý klient je jedinečný a pouhé učení teorie je nedostačující. Studenti VŠ jsou také přesvědčeni, že nejvíce znalostí člověk pochytí až prací v terénu a získáním nějaké zkušenosti. Zhruba z poloviny uznávají, že získané znalosti jsou pro praxi dostačující, polovina je přesvědčena že ne. Dle jejich názoru je praxe realita, a to jak se dokáží potom s těžkými úkoly vypořádat je sice určitými znalostmi ovlivněno, ale nemohou jednoznačně říci, že by vždy byly dostačující. Závěrem lze tedy říci, že studenti všech úrovní vzdělávání pociťují hlavní nedostatek ve skutečnosti, že mají málo příležitostí vyzkoušet si své znalosti v praxi a nasbírat zkušenosti. Bylo by proto velmi užitečné navazovat a rozvíjet

spolupráci se sociálními partnery a snažit se studentům dostatek poznatků z praxe zprostředkovat.

3.1.5 Předpoklady nutné pro výkon povolání

Dne 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon[56], který je prvním právním předpisem, který vymezuje postavení pracovníků působících v sociální sféře a jejich odborné předpoklady, které jsou nutné pro výkon tohoto povolání. Před platností tohoto zákona na většině pozicí pracovali lidé pouze se středoškolským vzděláním. Také školy, které nabízely obory vzdělávání na středoškolské úrovni měly v profilu absolventa uváděny možnosti budoucího uplatnění na pozici sociálního pracovníka. Bohužel s platností zákona již středoškolské vzdělání postačuje pouze pro výkon pozice pracovníka v sociálních službách. Obě tyto pozice jsou dle náplně práce velmi rozdílné. Pro studenty, kteří začali obor na střední škole studovat se tím značně změnila situace. Při zjišťování, zda mají studenti přehled jaké požadavky by měli pro výkon určitého povolání v této oblasti splňovat, prokázali jednoznačnou znalost těchto předpisů studenti VŠ. Naopak nejméně jsou s touto skutečností seznámeni studenti SŠ. Mezi studenty VOŠ 13 % dotázaných respondentů mělo zápornou odpověď.

Tabulka 16: **Znalost požadavků pro výkon povolání**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	38	52	56	**146**
Ne	52	8	0	**60**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 8: **Znalost požadavků pro výkon povolání**

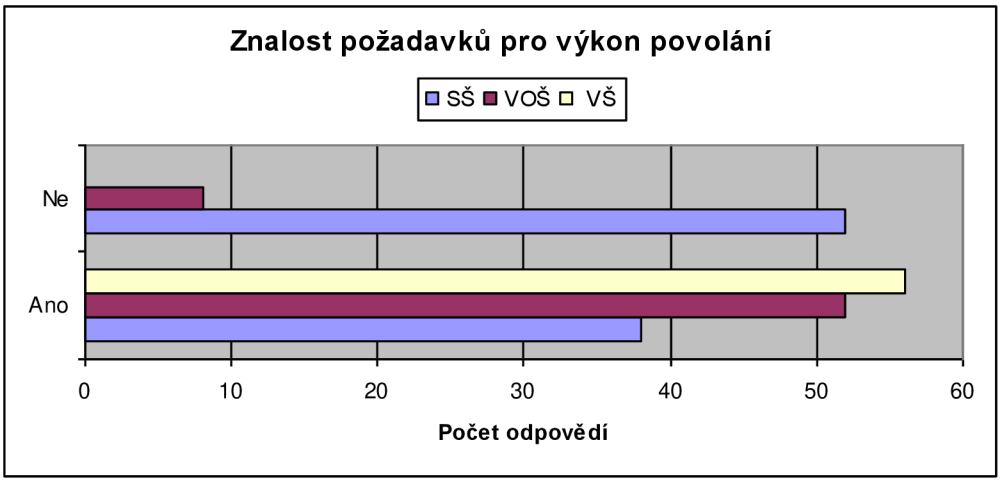

Pramen: vlastní zpracování

[56] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Mělo by být samozřejmostí, že čím vyšší je stupeň vzdělání, tím by znalost tohoto zákona neměla chybět. Neznalost u studentů středních škol může být způsobena nedostatečným zájmem ze stran studujících o obor, kdy při volbě studia nevěnovali všem informacím pozornost, nebo jim tyto informace nebyly poskytnuty. Už samotné školy by na tuto skutečnost měly upozorňovat a současně žákům zprostředkovat informace, jaké možnosti po absolvování SŠ mají, ať už se to týká praxe nebo možností pokračovat ve studiu na vyšším stupni. U mnoha studentů by se tím předešlo pozdějšímu zklamání.

3.1.6 Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností

Dle náročnosti jednotlivých činností prováděných v rámci různých pracovních pozic je požadována jiná úroveň vzdělání. Jak již bylo ve druhé kapitole zmíněno, k výkonu pracovníka v sociálních službách postačí pouze středoškolské vzdělání, kdežto pro výkon povolání sociálního pracovníka je nutné již minimálně vyšší odborné vzdělání. Je však zárukou vyššího vzdělání, že činnosti vykonávané v rámci pracovní náplně budou prováděny kvalitně? Projeví se požadované zvyšování kvalifikační úrovně těchto pracovníků v praxi?

Respondenti na otázku, zda jsou přesvědčeni, že vyšší vzdělání zajistí vždy kvalitní provádění činností celkově odpověděli z 52 % kladně. Po vyhodnocení odpovědí u jednotlivých stupňů škol však záporná odpověď převládá u studentů SŠ, studenti VOŠ a VŠ jsou ve většině případů názoru, že vzdělání na kvalitu výkonu vliv má.

Respondenti, kteří se vyjádřili záporně se vcelku shodli na odůvodnění. Dle jejich názoru ne vždy postačí znalost teorie, kterou člověk studiem získá, ale především záleží na člověku, zda získané znalosti dovede aplikovat v praxi. Velmi také záleží na přístupu k vykonávané činnosti, pokud někdo nemá vhodné předpoklady, nezmění to ani nejvyšší úroveň vzdělání a někdy i člověk se středním vzděláním může práci vykonávat mnohem lépe než člověk s vyšším vzděláním.

Tabulka 17: **Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	41	36	30	**107**
Ne	49	24	26	**99**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 9: **Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností**

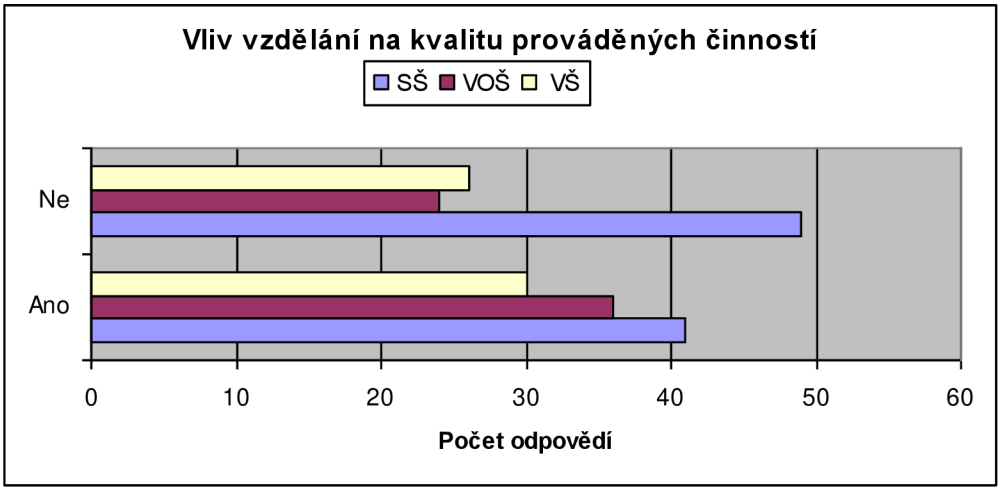

Pramen: vlastní zpracování

Je zřejmé, že práce sociálního pracovníka je velmi náročnou činností, kdy tito lidé pracují s jinými lidmi, kterým by měli být schopni poradit, podílejí se na řešení jejich problémů a jsou kompetentní je řešit, poskytují jim sociálně právní poradenství. Aby tohle všechno byli schopni zvládnout, protože co problém, to vždy představuje jinou situaci, jiné možnosti řešení, vyžadují se tomu odpovídající znalosti. Na druhou stranu lze připustit a souhlasit, že i člověk s nižším vzděláním té problematice může rozumět a orientovat se v ní více, než ten kdo má vzdělání vyšší. I když správně by mělo být, že čím vyšší vzdělání, tím lepší a kvalitnější výkon.

3.1.7 Zvyšování kvalifikace

Dále bylo u respondentů zjišťováno, zda se spokojí s dosaženou úrovní vzdělání nebo zda uvažují po absolvování současného studia pokračovat dále ve zvyšování své kvalifikace. 29 % studentů středních škol se vyjádřilo, že již o dalším studiu neuvažuje, 43 % zamýšlí dále studovat VOŠ a 28 % má v plánu začít studovat VŠ. Hlavní volbou těchto studentů je tedy VOŠ. Současní studenti VOŠ v 53 % případech mají zájem prohlubovat svoje znalosti studiem na VŠ. Zbylým 47 % studentům již dosažená úroveň vzdělání dostačuje a o dalším studiu již neuvažují.

Tabulka 18: **Zvyšování kvalifikace**

Odpověď	Studenti	
	SŠ	VOŠ
Studium VOŠ	39	0
Studium VŠ	25	32
Ne	26	28
Celkem	**90**	**60**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 10: **Zvyšování kvalifikace**

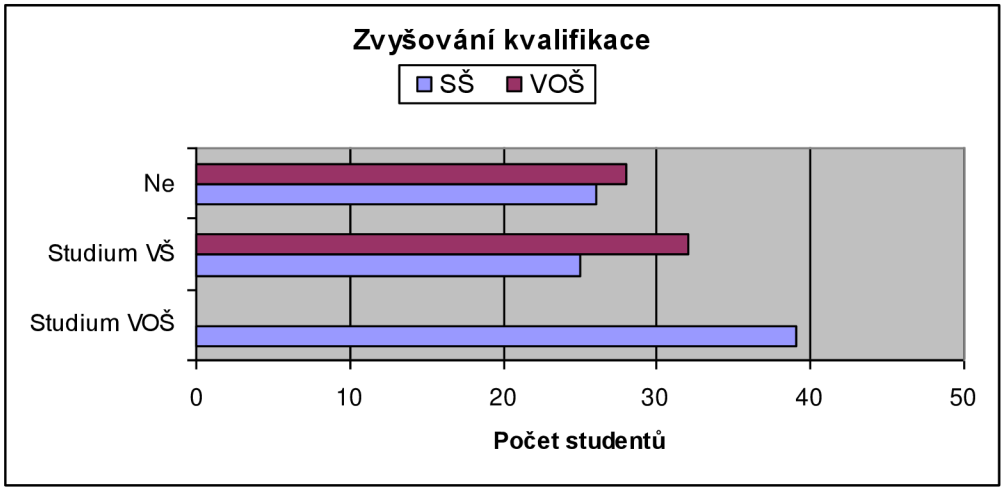

Pramen: vlastní zpracování

Proč většina studentů středních škol volí raději VOŠ než přímo VŠ, která by jim po absolvování jistě přinesla větší možnosti? Důvodů může být několik. Prvním může být prospěch v současném studiu a přehodnocení svých studijních předpokladů, ale na druhou stranu nutnost splnit požadavky pro výkon práce sociálního pracovníka, neboť pozice sociálního pracovníka je určitě, zvláště pro mladé lidi, lákavější než pozice pracovníka v sociálních službách. Proto, pokud jsou již rozhodnuti se tomuto povolání věnovat, snaží se alespoň o dosažení této úrovně vzdělání, protože studium VŠ považují za příliš náročné. Dalším důvodem může být předejít zklamání z případného neúspěchu u přijímacích zkoušek na VŠ a následné nepřijetí. Nebo prostě jen fakt, že pro výkon sociálního pracovníka vyšší odborné vzdělání požadavky splňuje a při tomto studiu mají více možností sbírat zkušenosti formou praxí, která je u této formy studia v největším rozsahu. Asi třetina studentů se vyjádřila, že o dalším studiu již neuvažuje. Může se jednat o studenty, kteří se tomuto oboru už nechtějí věnovat, již splnili svůj záměr někde získat maturitní zkoušku a ani během studia nezměnili názor, nebo mají naopak hlubší vztah k dané profesi a jejich přáním je pomáhat lidem v pozici pracovníka v sociálních službách. Také je pravděpodobné, že časem své rozhodnutí přehodnotí a vyšší stupeň studia zahájí v pozdějším věku.

Vyšší odborné školy u nás nabízejí možnosti vzdělávání od roku 1995. Jedná se o nevysokoškolské terciární vzdělávání, které směřuje především k praktické přípravě na výkon náročných činností. V posledních letech se již však obecně zájem o toto studium snižuje. Důvodem jsou demografické změny a současné rozšiřování nabídek bakalářského studia. Často také mnoho studentů tyto školy opouští z důvodu přestupu na vysokou školu. Dle některých výzkumů provedených NÚOV si až později někteří absolventi uvědomili, že

absolvováním VŠ získají lepší postavení na trhu práce, mohou se realizovat v zajímavějších pracovních pozicích. Jiným důvodem je také větší prestiž bakalářského nebo magisterského studia a studium na VOŠ je pak často považováno za ztrátu času, něco jako mezistupeň na cestě k vyššímu vzdělání. Někdy je toto studium voleno také z důvodu, že studium na VOŠ poté usnadní i studium VŠ. Negativem u tohoto studia může být skutečnost, že často prý jsou absolventi VOŠ zaměstnavateli vnímáni jako středoškoláci.[57] Přesto si respondenti středních škol tohoto dotazníkového šetření více volili studium VOŠ než VŠ.

U studentů VOŠ nadále nepokračovat ve studiu může být ovlivněno faktem, že jim tato úroveň vzdělání postačuje, aby se mohli uplatnit v praxi na pozici sociálního pracovníka a pokud tuto možnost mají, nemají potřebu dále studovat. Ne však všichni jsou tohoto názoru, protože v našem případě zhruba polovina o dalším studiu uvažuje. Vše záleží na každém člověku jednotlivě, jaký má k dané profesi vztah a čeho chce v budoucnu dosáhnout.

3.1.8 Možnosti na trhu práce

V kapitole 2.4 této práce jsou popsány potřeby trhu práce v oblasti sociálních služeb. Obsahuje informace o počtu volných míst registrovaných na úřadech práce v ČR vhodných pro jednotlivé pozice povolání v sociální oblasti vzhledem k požadovanému vzdělání. Studentům škol byla v dotazníku položena otázka, zda mají přehled, jaké jsou možnosti s jejich vzděláním uplatnit se na trhu práce. Celkově 71 % respondentů uvedlo, že o možnostech na trhu práce přehled mají. Studenti SŠ odpověděli v 67 % ano, u studentů VOŠ odpovědělo ano 68 % respondentů a studenti VŠ odpověděli kladně v 80 %.

Skutečnost, že čím vyšší je stupeň vzdělání, tím větší mají studenti přehled bylo možné očekávat, neboť ti, kteří se rozhodli dále vzdělávat, již jistě mají určitý vztah k oboru, chtějí se v něm prosadit, a proto vědí, co pro kterou pozici je požadováno a jaké se jim naskýtají po absolvování studia možnosti.

Tabulka 19: **Přehled o možnostech na trhu práce**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	60	41	45	**146**
Ne	30	19	11	**60**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

[57] ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J. a kol. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2008.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2009. 99 s. ISBN 978-80-87063-21-7

Graf 11: **Přehled o možnostech na trhu práce**

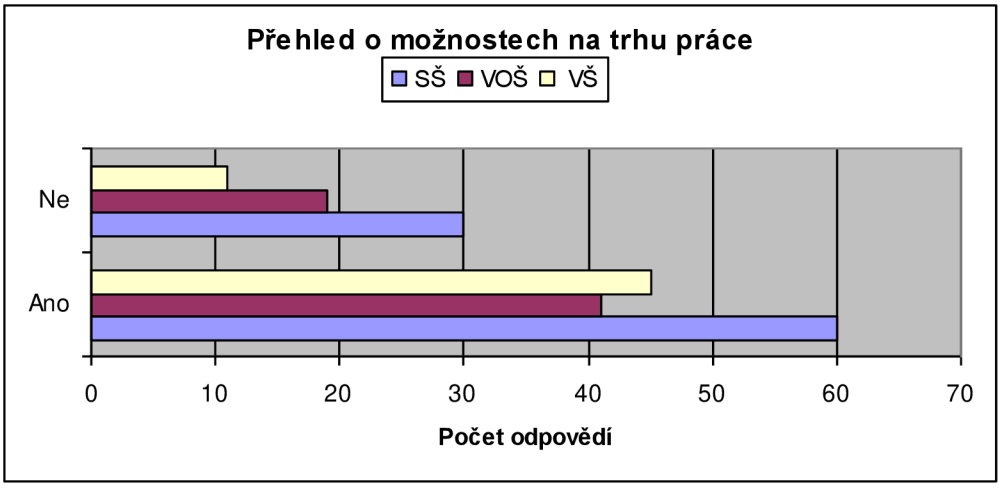

Pramen: vlastní zpracování

Někteří studenti VOŠ se vyjádřili, že určitý přehled získali také díky praxi v průběhu studia a jsou přesvědčeni, že pokud někdo má zájem se v této profesi uplatnit, vhodná místa jsou. Jen je třeba je vyhledávat a zajímat se o ně. S tímto výrokem lze souhlasit, protože, jak bylo uvedeno v kapitole 2.4 místa registrovaná na úřadech práce jsou, i když k pravděpodobnému počtu absolventů jsou nedostačující, přesto jich je vcelku dost. Zvlášť pokud má uchazeč alespoň vyšší odborné vzdělání. Samozřejmě je třeba brát v úvahu, že v každém regionu může být situace různá a ještě jednu důležitou skutečnost, že ne na všechna místa jsou zaměstnavatelé ochotni absolventy přijmout.

Velmi překvapující byla ale kladná odpověď u 67 % studentů SŠ. Zde bylo více pravděpodobné, že bude převažovat záporná odpověď. Otázkou je, zda všichni, kteří kladně odpověděli opravdu tento přehled mají, protože v některých případech byl připojen názor respondenta, kde bylo uvedeno, že může po absolvování SŠ pracovat např. na úřadech, což je zrovna mylná informace. Někteří se také vyjádřili ve smyslu, že sice přehled mají, ale nemají v úmyslu se v tomto oboru realizovat nebo že teprve teď zjistili, že nemohou pracovat na pozici sociálního pracovníka. Kdyby prý tuto skutečnost věděli před studiem, rozhodli by se pro jiný obor. Zde se právě potvrzuje, že někteří studenti v tomto směru buď nebyli informováni nebo o tyto informace oni sami neprojevili zájem. Nyní po zjištění jsou zklamáni.

3.1.9 Uplatnění v oboru v závislosti na výši vzdělání

Mezi respondenty bylo také zjišťováno, zda si myslí, že vyšší stupeň vzdělání jim zajistí větší možnosti uplatnit se na trhu práce v sociální oblasti. Většina respondentů, tj. 85 % jsou toho

názoru, že s vyšším vzděláním budou mít na trhu práce větší šance. 15 % zbývajících respondentů i přesto, že požadavky na vyšší vzdělání u pracovníků v sociální sféře jsou dány zákonem, si myslí, že jim vyšší vzdělání nějaké větší možnosti nezajistí.

Tabulka 20: **Vliv výše vzdělání na uplatnění v oboru**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	75	51	50	**176**
Ne	15	9	6	**30**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 12: **Vliv výše vzdělání na uplatnění v oboru**

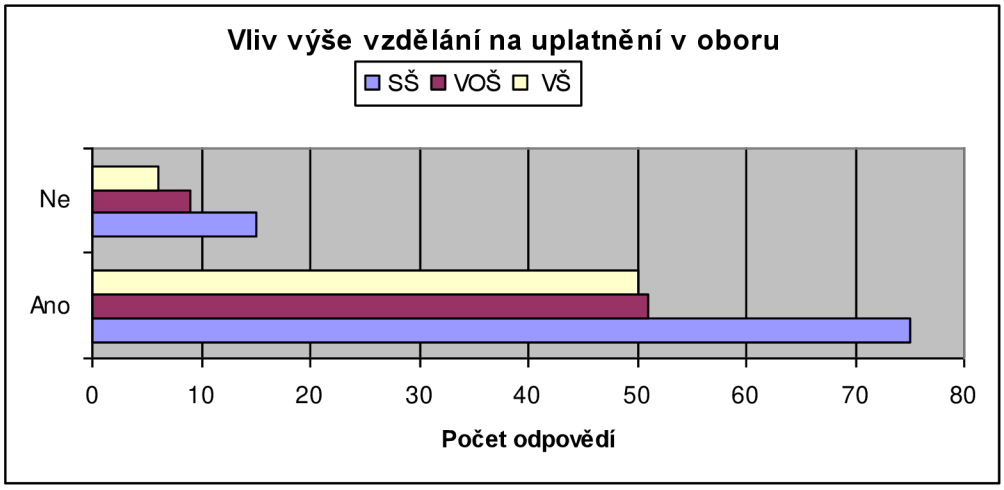

Pramen: vlastní zpracování

U této otázky byla očekávána jednoznačná odpověď v kladném smyslu neboť požadavky jsou konkrétně vymezeny zákonem. Proto se předpokládá, že zaměstnavatelé budou přijímat raději pracovníky s vyšším vzděláním. Respondenti, kteří se vyjádřili u této otázky negativně, ve svých názorech uvedli, že někdy, dle jejich názoru, záleží na samotné oblasti a někdy hrají určitou roli i kontakty. V některých případech jsou přijímáni i absolventi s nižším vzděláním, i když o danou pozici má zájem člověk s vyšším vzděláním, s podmínkou, že si vyšší vzdělání průběžně doplní.

3.1.10 Veřejný nebo soukromý sektor?

Uplatnit se v oblasti sociální sféry lze ve dvou sektorech, a to ve veřejném a soukromém sektoru. Soukromý sektor představují především nestátní neziskové organizace, které jsou však od běžných komerčních firem odlišné. Na rozdíl od těchto firem nestátní zařízení orientovaná svojí činností na sociální služby nevytvářejí finanční zisk, ale jejich účelem je naplňovat poslání organizace. Některá zařízení mají i formu společnosti s ručením

omezeným. Aby tato zařízení mohla realizovat svoji činnost, požadují za poskytované služby od klientů úhrady, které však většinou naprosto nepostačují. Jejich činnost je pak hrazena z různých dotací a sponzoringu.

Mezi stávajícími studenty bylo zjišťováno, zda po absolvování školy mají zájem pracovat ve veřejném sektoru nebo v sektoru soukromém. Z celkového počtu respondentů 67 % respondentů by nyní raději volilo veřejný sektor, 25 % respondentů soukromý sektor a 8 % zatím neví. Ve všech typech škol převažuje veřejný sektor.

Tabulka 21: **Veřejný nebo soukromý sektor**

Odpověď	Studenti			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Veřejný sektor	66	34	38	**138**
Soukromý sektor	15	18	18	**51**
Nevím	9	8	0	**17**
Celkem	**90**	**60**	**56**	**206**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 13: **Veřejný nebo soukromý sektor**

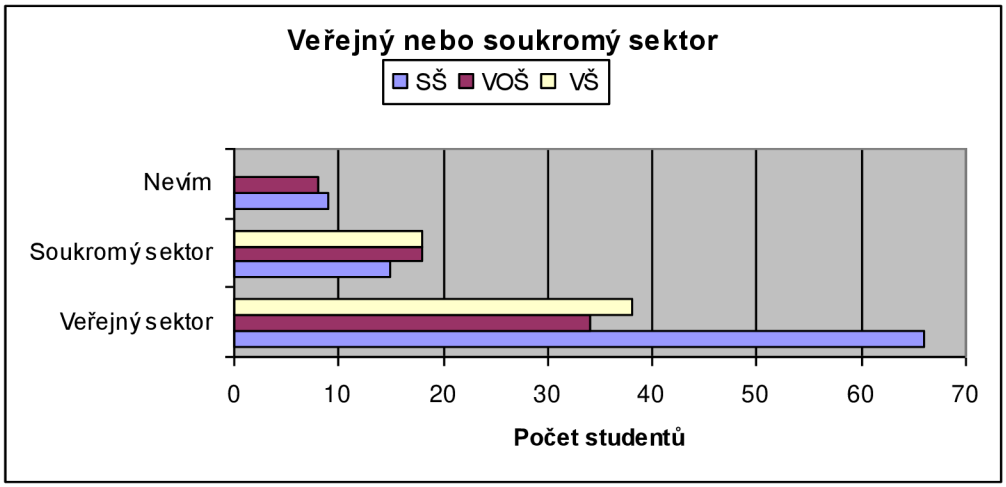

Pramen: vlastní zpracování

Důvodem výběru převážně veřejného sektoru bylo např. že ve veřejném sektoru je celkově větší jistota, nabízí se většinou dlouhodobější zaměstnání, větší jistota pravidelného příjmu, domněnka že jsou zde příjmy vyšší než v soukromém sektoru. Na druhou stranu, respondenti, kteří by raději volili soukromý sektor se vyjádřili, že v tomto sektoru očekávají zajímavější práci, více možností, lepší přístup ke klientům a jsou přesvědčeni, že zde snadněji najdou vhodné pracovní místo. Někteří jsou zase naopak přesvědčeni, že příjmy jsou vyšší v soukromém sektoru.

Práce sociálního pracovníka je jistě velmi zajímavá práce a v žádném případě není jednotvárná. Pro někoho se opravdu může jevit práce v neveřejném sektoru jako zajímavější a je zřejmé, že tuto možnost budou preferovat především mladí lidé, především ti, kteří se o obor zajímají a spíše než výši platu upřednostňují náplň práce. Proto je celkem překvapující, že většina by raději volila sektor veřejný, pod kterým si představují větší jistotu.

3.1.11 Budoucí obor činnosti současných studentů

Poslední otevřenou otázkou bylo zjišťováno, zda současní studenti již mají představu, které konkrétní problematice by se v praxi chtěli věnovat. Někteří studenti odpověděli, že ještě o těchto možnostech nepřemýšleli, jiní, že už teď jsou rozhodnuti v tomto oboru nepracovat. Většina se jich však vyjádřila, která oblast by je nejvíce zajímala. Celkově převažuje práce s dětmi, mladými lidmi, kteří mají nějaké problémy, např. drogově závislými nebo s vězni. Často se také vyskytovala možnost práce s handicapovanými lidmi a méně často práce se seniory. Některé studenty velmi lákají terénní práce a nízkoprahová zařízení.

Je zřejmé, že vztah k tomuto oboru musí být z hlediska osobnosti dán a následně se utváří během studia. Zvláště mnoho studentů středních škol zatím tápe v možnostech, které mu obor nabízí a postupně si vytváří svůj názor. Proto je velmi důležité, jakým stylem výuka ve škole probíhá, jakou formou jsou realizovány průběžné praxe. V některých případech může mít odborná praxe negativní účinek a student se pak po získaných zkušenostech rozhodne již v této oblasti nepracovat. Proto by měla být výběru praxe během studia věnována náležitá pozornost, aby vhodnou formou motivovala žáky kladně k těmto činnostem.

Oblast sociální práce je oblast, která má z hlediska možností uplatnění se v pracovním procesu do budoucna velkou perspektivu. Není příliš ovlivněna probíhající hospodářskou krizí, spíše naopak díky ní se některé skupiny lidí dostávají do složitých situací, při kterých je třeba využít právě pomoci odborníků a podpory od státu. Také současný demografický vývoj zřejmě rozvoj tohoto oboru podpoří. Tzv. proces stárnutí populace do této sféry určitě zasáhne. Dnes pobírá starobní důchod téměř 20 % obyvatel[58] a v roce 2045 by podle odhadů měli penzisté tvořit více než třetinu obyvatel země. Počet penzistů v současné době a prognóza až do roku 2050, včetně podílu na obyvatelstvu v procentech je zobrazeno v grafu v Příloze č. 8. V každém případě se nároky na oblast sociální sféry díky tomuto vývoji zvýší.

---

[58]HONSOVÁ, M. *Peníze, které nestárnou*. Ekonom. Ročník LIV, č. 17. Praha: Economia, 2010. ISSN 1210-0714

Mladé lidi, kteří se rozhodli tento obor studovat, více láká pracovat s dětmi, nebo určitými rizikovými skupinami, případně handicapovanými, u kterých často upřednostňují děti nebo mladé lidi, méně často se vyskytuje přání pracovat se seniory. Někteří, i když tento obor vystudují, nakonec zvolí jinou oblast ve které se snaží prosadit. Tito lidé možná až časem svoje možnosti přehodnotí, uvědomí si co všechno se jim jako příležitost nabízí a i po několika letech se k této profesi možná vrátí. Současně se postupem času a v průběhu dospělosti změní i jejich vztah k ostatním lidem, budou uznávat jiné hodnoty, což se jistě v této profesi projeví.

3.2 Dotazníkové šetření mezi absolventy škol

V druhé části dotazníkového šetření byli osloveni absolventi středních, vyšších odborných a vysokých škol, kteří ukončili obor zaměřený na výkon práce v oblasti sociální činnosti. Cílem šetření bylo zjistit, jaké mají tito absolventi možnosti uplatnit se na trhu práce. Pro získání potřebných informací byl vypracován dotazník s otázkami týkajícími se dané problematiky. Otázky byly typu uzavřených výběrových položek, u některých bylo možné vyjádřit svůj názor. V úvodu byly pokyny k vyplnění dotazníku. (viz. Příloha č. 9).

V rámci šetření bylo náhodně osloveno 100 absolventů středních škol, 100 absolventů vyšších odborných škol a 100 absolventů vysokých škol. Respondenti byli osloveni převážně prostřednictvím e-mailové pošty, někteří osobně. Návratnost 100 % byla při osobním kontaktu, prostřednictvím e-mailové pošty byla návratnost pouze cca 30 %. Celkem bylo tedy získáno zpět 162 dotazníků, z toho 63 od absolventů středních škol, 57 od absolventů vyšších odborných škol a 42 od absolventů vysokých škol.

Graf 14: **Počet respondentů dotazníkového šetření - absolventi**

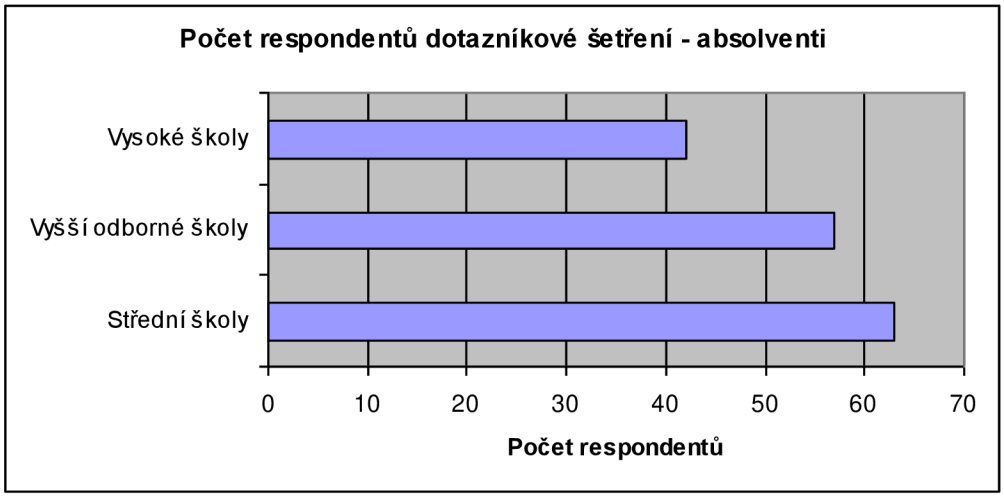

Pramen: vlastní zpracování

3.2.1 Zvyšování kvalifikace

Absolventům středních a vyšších odborných škol byla položena otázka, zda zamýšlí další studium pro zvýšení svojí dosavadní kvalifikace. Absolventi SŠ ve 48 % případech uvažují o dalším studiu VOŠ, 38 % absolventů uvažuje o studiu VŠ a 14 % se vyjádřilo, že ne a v této profesi nechtějí pracovat. U absolventů VOŠ jich nadále v oboru nechce pracovat 12 %, 32 % uvažuje o dalším studiu VŠ a 56 % absolventů jsou toho názoru, že jejich dosažená úroveň vzdělání je pro výkon povolání dostačující.

Tabulka 22: **Zvyšování kvalifikace**

Odpověď	Absolventi	
	SŠ	VOŠ
Studium VOŠ	30	0
Studium VŠ	24	18
Ne, vzdělání je dostačující	0	32
Ne, nebudu pracovat v oboru	9	7
Celkem	**63**	**57**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 15: **Zvyšování kvalifikace**

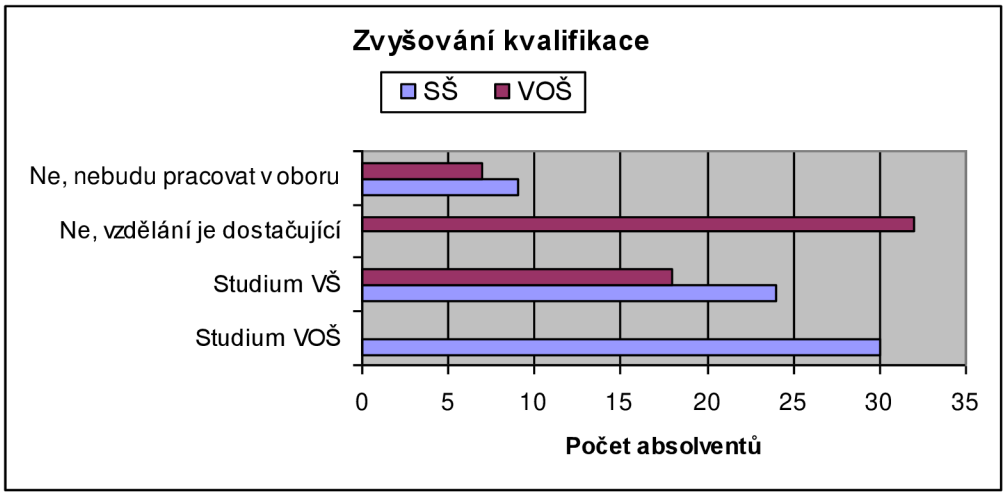

Pramen: vlastní zpracování

Absolventi SŠ ani v jednom případě nevolili možnost, že neuvažují o dalším studiu, protože by jejich dosavadní kvalifikace byla dostačující. Je tedy zřejmé, že již při hledání vhodného místa zjistili jaká je pro určité pozice požadovaná kvalifikace a zřejmě jejich volbou je pracovat na pozici sociálního pracovníka. Z toho důvodu jsou pak nuceni uvažovat o dalším vhodném studiu. Větší část se však přiklání k volbě VOŠ. V kapitole 3.1.7 této práce je tento problém řešen v rámci šetření mezi studenty, z něhož také vyplývá, že větší část studentů uvažovala pouze o VOŠ. Hlavním důvodem zřejmě bude, že studium VOŠ je méně náročné než studium VŠ a k výkonu profese sociálního pracovníka postačuje. Získané informace jsou

tedy v rozporu s tvrzením, že zájem o VOŠ se snižuje (viz. str. 59). Jednou z příčin této skutečnosti také může být, že důsledkem demografického vývoje se na maturitní obory dostávají studenti, kteří nemají vhodné studijní předpoklady, přičemž se jim střední škola povede ukončit, a proto pokud dále uvažují o dalším studiu, tak pouze o VOŠ. Nebo také nechuť po absolvování jedné školy ihned studovat další, ale protože to okolnosti vyžadují, vyberou si tu nejjednodušší cestu.

Z absolventů VOŠ menší část ještě o dalším studiu na VŠ uvažuje. Důvody k tomuto rozhodnutí mohou být různé. Buď studovali VOŠ proto, že nebyli přijati na VŠ, nebo zvýšení kvalifikace po nich požaduje zaměstnavatel nebo sami nakonec zjistili, že vyšší odborné vzdělání nemůže vysokoškolskému vzdělání konkurovat, a protože se chtějí této profesi věnovat naplno, volí tuto cestu. Z celého počtu dotázaných 13 % je nyní rozhodnuto začít se realizovat v jiné oblasti. Je otázkou, zda se jim to podaří nebo zda se třeba později k tomuto oboru vrátí.

Těm respondentům, kteří o dalším studiu uvažují, byla následně položena otázka, zda se tak rozhodli z vlastní iniciativy nebo po nich zvyšování kvalifikace požaduje zaměstnavatel. U absolventů SŠ převládá odpověď, že je to jejich vlastní iniciativa. To nasvědčuje faktu, že tito absolventi nenašli pro sebe vhodné zaměstnání, proto se rozhodli zvýšit kvalifikaci, aby měli větší šance. V případě odpovědí, kdy jejich rozhodnutí je ovlivněno požadavkem zaměstnavatele, zřejmě byli přijati na určitou pozici s podmínkou vzdělání si doplnit nebo nastoupili na pozici, kde je středoškolské vzdělání dostačující, tzn. pracovníka v sociálních službách, ale mají příležitost s vyšší kvalifikací místo změnit.

U absolventů VOŠ převažuje odpověď, že zvyšování kvalifikace požaduje zaměstnavatel. Z vlastní iniciativy pouze malá část studentů uvažuje o dalším studiu. Zřejmě se jim podařilo najít vhodné pracovní místo, u něhož není vyšší vzdělání požadováno, proto nemají nyní důvod k dalšímu studiu.

Tabulka 23: **Důvody dalšího studia**

Odpověď	Absolventi	
	SŠ	VOŠ
Moje iniciativa	38	5
Požadavek zaměstnavatele	16	13
Celkem	**54**	**18**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 16: Důvody dalšího studia

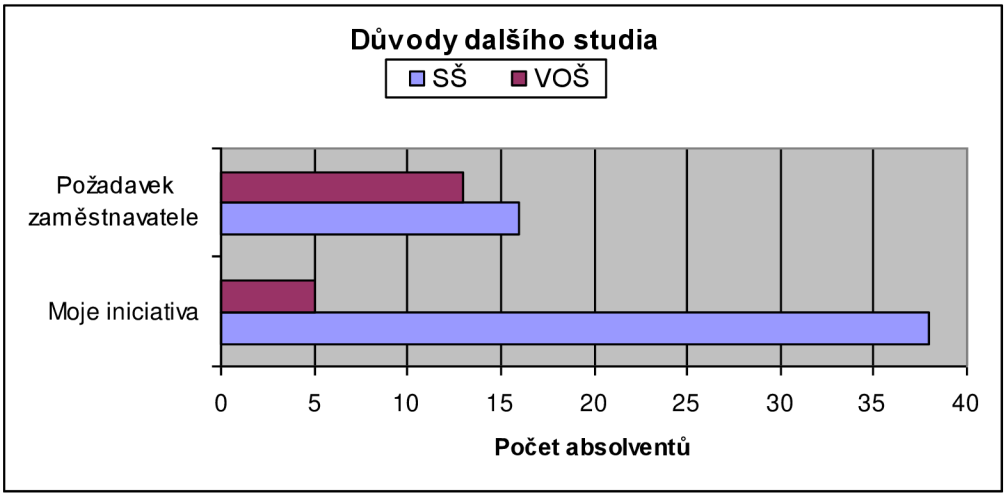

Pramen: vlastní zpracování

3.2.2 Předpoklady nutné pro výkon povolání

Také absolventům byla položena otázka, zda mají přehled o požadavcích, které jsou vymezeny zákonem pro výkon povolání sociálního pracovníka a pro výkon činnosti v sociálních službách. Ze všech respondentů se vyjádřilo kladně 86 %. Největší neznalost se objevila u absolventů SŠ, kdy 24 % nezná požadavky dané zákonem.

Tabulka 24: **Znalost požadavků pro výkon povolání**

Odpověď	Absolventi			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	48	52	40	**140**
Ne	15	5	2	**22**
Celkem	**63**	**57**	**42**	**162**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 17: **Znalost požadavků pro výkon povolání**

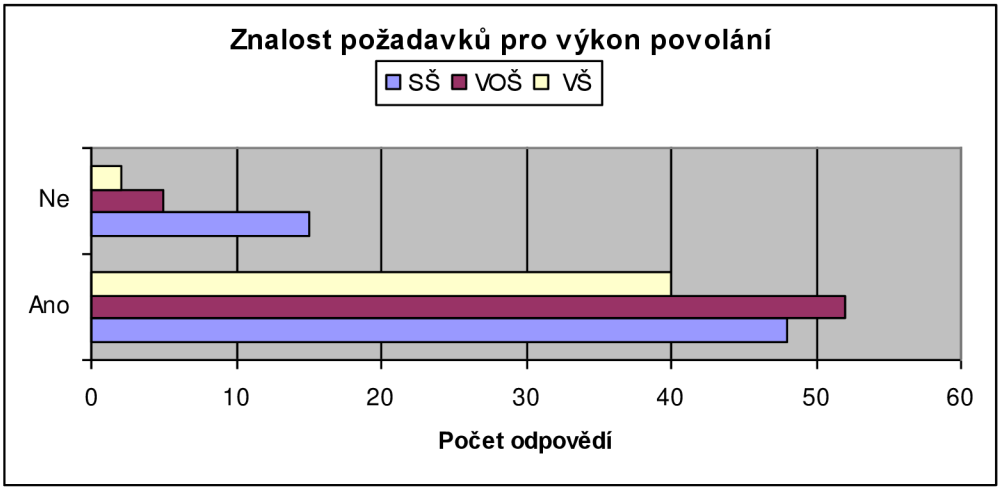

Pramen: vlastní zpracování

Tento fakt je zřejmě důsledkem nezájmu o obor, neboť jak je zmíněno v předcházející kapitole 14 % respondentů v tomto oboru nechce pracovat. Pravděpodobně nebyli s těmito informacemi seznámeni v průběhu studia, a protože si zvolili jinou oblast působení, nesetkali se s nimi ani při hledání pracovního místa. U absolventů VOŠ a VŠ se považuje tato znalost za samozřejmost. I v případě, což je málo pravděpodobné, že by se tyto informace nedozvěděli během studia, určitě se s nimi seznámili při hledání pracovního místa. Je tedy překvapující, že určité procento, i když velmi malé, odpovědělo záporně.

3.2.3 Možnosti uplatnění absolventů na trhu práce

Z informací uvedených v kapitole 2.4 vyplývá, že volná místa registrovaná na úřadech práce pro určité pozice pracovníků v sociální sféře jsou, i když se nedá říci, že dostatek. Absolventům, kteří již mají s hledáním pracovního místa zkušenosti, byla položena otázka, zda si myslí, že je snadné se jako absolventi na trhu práce v této oblasti uplatnit. Z celkového počtu se 35 % respondentů vyjádřilo, že jsou přesvědčeni, že absolvent snadno získá pracovní místo. Nejvíce kladných odpovědí převažuje u absolventů VŠ. Ve svých názorech uvedli, že se nyní, dle nich, nacházíme v tzv. přelomovém období, kdy stále chybí sociální pracovníci se splněnou podmínkou vzdělání dle zákona, proto na mnoha místech i absolvent má velkou šanci. Dále uvedli, že důvodem proč absolventi mohou snadno uspět je i skutečnost, že v této oblasti je vysoká fluktuace zaměstnanců, především z důvodu nízkého platu, nejistoty u neziskových organizací, apod. Proto často zaměstnanci odchází a uvolňují místa pro jiné, právě třeba absolventy, kteří jsou rádi, že mají možnost pracovat v oboru a pro začátek nemají takové nároky a sáhnou i po místu s nižším platem. Velkou výhodou pro tyto absolventy je absolvované vysokoškolské vzdělání.

Absolventi VOŠ se z 60 % vyjádřili, že není snadné se jako absolventi se svým vzděláním na trhu práce uplatnit. Dle jejich názoru často požadované vzdělání splňují, ale v mnoha případech byli upřednostněni zájemci, kteří již měli nějaké praktické zkušenosti nebo absolventi s vyšším vzděláním, i když jejich kvalifikace byla dostačující. Na druhou stranu připustili, že volná místa jsou, kdykoliv se podívají na nabídky úřadů práce nebo pracovních agentur, vždy tam nějaké nabízené místo najdou, ale problém, na který narážejí je chybějící praxe.

Nejvíce nesouhlasných odpovědí ohledně snadnosti uplatnit se na trhu práce měli absolventi SŠ. 86 % jich odpovědělo, že je velmi těžké se jako absolvent SŠ na trhu práce uplatnit. Hlavním důvodem je, že na pozice, na kterých by chtěli pracovat, je vyžadováno vyšší

vzdělání. Když studium začínali, měly školy, nabízející vzdělávání pro sociální oblast, v profilu absolventa uvedené možnosti ohledně uplatnění právě na pozici sociálních pracovníků. Bohužel v průběhu studiu se skutečnosti změnily, a vyšší vzdělání je nyní nutností. Pro řadu absolventů tak vyvstala nutnost buď zvolit další studium nebo začít pracovat na pozici pracovníka v sociálních službách, případně zvolit jinou možnost mimo tento obor. Situace na trhu práce je však jednoznačně pro tyto absolventy nejhorší.

Tabulka 25: **Uplatnění absolventů na trhu práce**

Odpověď	Absolventi			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	9	23	24	**56**
Ne	54	34	18	**106**
Celkem	**63**	**57**	**42**	**162**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 18: **Uplatnění absolventů na trhu práce**

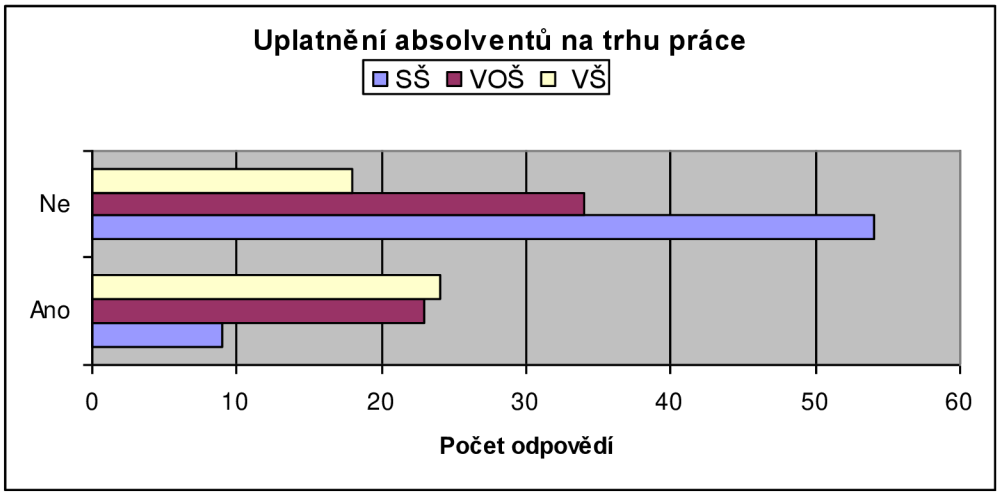

Pramen: vlastní zpracování

3.2.4 Současné zaměstnání absolventů

Na otázku zda pracují absolventi sociálně-správních škol v oboru, pro který mají kvalifikaci, uvedlo ano z celkového počtu 44 % respondentů, 39 % jich pracuje v jiném oboru a 17 % je v současné době registrováno na úřadu práce. Největší úspěšnost při uplatnění se ve svém oboru mají vysokoškolští absolventi neboť z celkového počtu jich našlo 67 % zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci, z absolventů VOŠ jich ve svém oboru pracuje 54 %. Bohužel z absolventů SŠ pracuje v oboru pouze 19 %. Ostatní přešli pracovat do jiného oboru nebo jsou registrováni na úřadu práce. Z vysokoškolských absolventů není na úřadu práce registrován žádný z oslovených absolventů, což potvrzuje fakt, že člověk s vysokoškolským vzděláním má obecně větší šance si vhodné pracovní místo najít.

U středoškolských absolventů skutečnost, že většina oslovených respondentů přešla do jiných oborů, je z velké části ovlivněn zavedením zákona o sociálních službách[59], neboť nynější absolventi SŠ začínali studium s jinou představou, než je nyní skutečnost. Proto ti absolventi, kteří již nechtějí studovat, ale pro výkon zaměstnání, kterému by se chtěli věnovat, jim kvalifikace nestačí, následně volí jinou oblast nebo již v průběhu studia se rozhodli, že v této oblasti pracovat nechtějí.

Tabulka 26: **Současné zaměstnání absolventů**

Odpověď	Absolventi			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Oblast sociální práce	12	31	28	**71**
Mimo oblast sociální práce	33	16	14	**63**
Registrován na úřadu práce	18	10	0	**28**
Celkem	**63**	**57**	**42**	**162**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 19: **Současné zaměstnání absolventů**

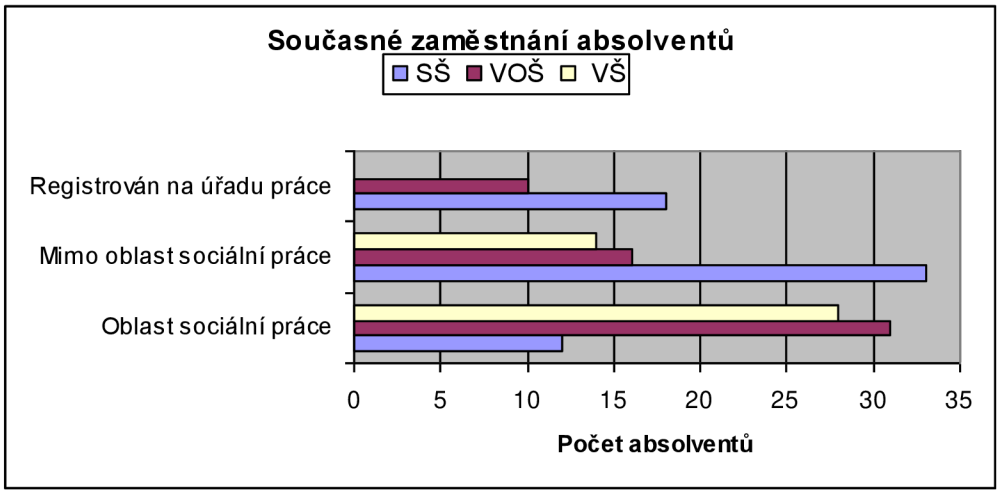

Pramen: vlastní zpracování

Respondentům, kteří jsou ve svém oboru zaměstnáni, byla poté položena otázka, zda bylo pro ně snadné si toto zaměstnání najít. Většina jich odpověděla, že ano, v řadě případů však hrály roli kontakty a doporučení od známých. Někteří již začali pracovat v průběhu studia a v některých případech skutečnost, že nyní pracují, byla čistě náhoda a včasné zareagování na příslušnou nabídku. 23 % respondentů uvedlo, že nalezení současného zaměstnání zas tak snadné nebylo, trvalo jim to delší dobu, ale nakonec byli úspěšní. Byla to však hlavně jejich iniciativa, aktivně se o volná místa zajímali a snažili se reagovat na co nejvíce nabídek.

[59] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Tabulka 27: **Snadnost hledání prvního zaměstnání**

Odpověď	Absolventi			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Ano	7	25	23	**55**
Ne	5	6	5	**16**
Celkem	**12**	**31**	**28**	**71**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 20: **Snadnost hledání prvního zaměstnání**

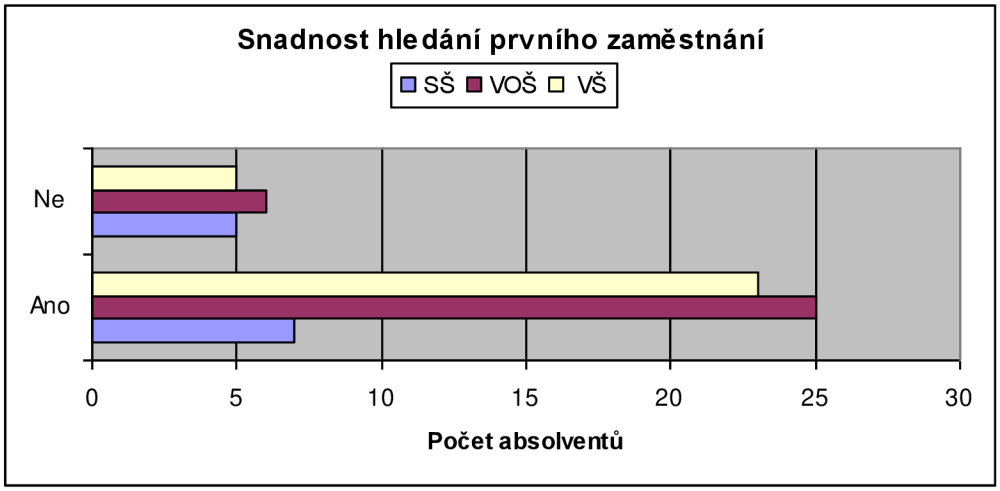

Pramen: vlastní zpracování

3.2.5 Působení ve veřejném nebo nestátním neziskovém sektoru

Na otázku, zda tito absolventi jsou zaměstnáni ve veřejném nebo v nestátním neziskovém sektoru jich 54 % odpovědělo, že pracuje ve veřejném sektoru a zbývajících 46 % v různých organizacích nestátního neziskového sektoru. Absolventi VŠ jsou z větší části zaměstnáni ve veřejném sektoru, z absolventů VOŠ je to cca polovina, ale z absolventů SŠ jich větší část pracuje v nestátním neziskovém sektoru. Je pravděpodobné, že v těchto organizacích mohou být někdy sníženy nároky na kvalifikaci, případně jsou tito absolventi přijati z důvodu velkého zájmu o určitou činnost, s podmínkou vyšší vzdělání si později doplnit.

Tabulka 28: **Veřejný nebo nestátní neziskový sektor**

Odpověď	Absolventi			Celkem
	SŠ	VOŠ	VŠ	
Veřejný sektor	4	16	18	**38**
Nestátní neziskový sektor	8	15	10	**33**
Celkem	**12**	**31**	**28**	**71**

Pramen: vlastní zpracování

Graf 21: **Veřejný nebo nestátní neziskový sektor**

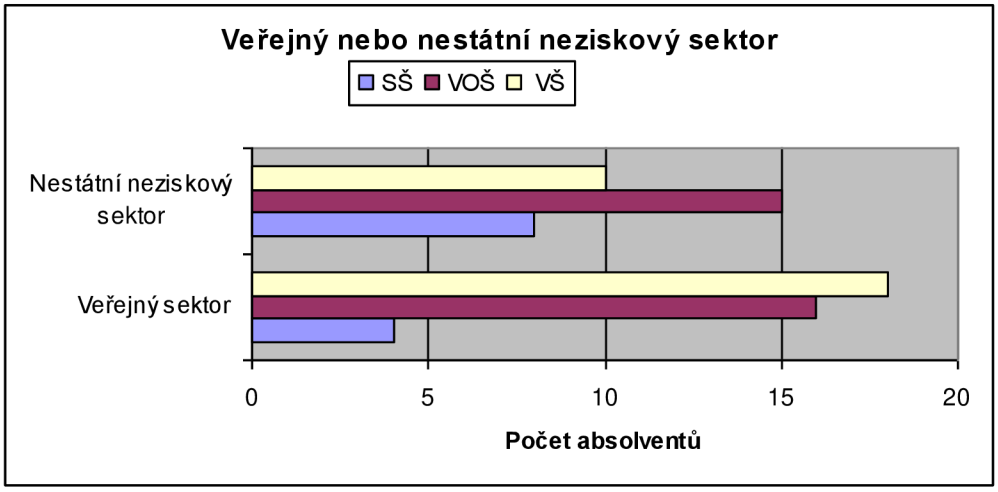

Pramen: vlastní zpracování

Proč volili někteří veřejný sektor a jiní nestátní neziskový sektor? Důvodem volby veřejného sektoru bylo větší jistota, vyšší plat. Ti absolventi, kteří začali pracovat v organizacích nestátního neziskového sektoru se vyjádřili, že někteří se snažili místo ve veřejném sektoru získat, ale bohužel se jim to nepovedlo, tak využili jiné šance, důležité pro ně bylo, že se jednalo o pozici odpovídající jejich kvalifikaci. Dle jejich názoru, v těchto organizacích není tak často vyžadována praxe, spíše je jako velké pozitivum ceněn zájem o práci. Na druhou stranu je v této oblasti, dle jejich názoru, nižší platové ohodnocení. Část se vyjádřila, že již při hledání upřednostňovali právě nestátní neziskový sektor, protože z hlediska náplně práce jim připadal zajímavější a práce smysluplnější.

Zda jsou platy v této oblasti odpovídající náročnosti vykonávané práce, a zda je možné je označit za vysoké nebo nízké, záleží na subjektivním posouzení. Průměrné výdělky u jednotlivých povolání sociálních pracovníků v jednotlivých krajích a celkem za ČR jsou obsaženy v Příloze č. 10. Jedná se o průměrný hrubý měsíční plat vyplácený na jednotlivých pozicích pracovníků v oblasti sociální činnosti, pro které je nutné splňovat předepsané kvalifikační předpoklady. Jedná se o průměrný plat, na který především začínající pracovníci, tzn. absolventi zpočátku nemusejí dosáhnout.

ZÁVĚR

V každé zemi se vyskytuje určité procento nezaměstnaných občanů. Část tohoto procenta je tvořeno absolventy škol, kteří by si po ukončení vzdělávání přáli plynule přejít na pracovní trh a mít šanci čerstvě nabyté vědomosti uplatnit v praxi. Bohužel ne vždy se jim to podaří. Přitom právě toto období je pro ně velmi důležité a může mít vliv na celou jejich pracovní kariéru.

Absolventi jsou obecně řazeni ke skupinám, kterým je nutné věnovat zvýšenou pozornost, protože jejich přechod na pracovní trh je spojen s řadou negativních faktorů, které ho značně ovlivňují. Důležitým faktorem je celková úroveň nezaměstnanosti, která je právě v současné době díky hospodářské krizi vyšší a absolventům příliš nepřeje. Na trhu práce si při hledání vhodného pracovního místa často konkurují uchazeči s praxí a absolventi škol. Absolventi, kteří s nimi o pracovní místo soupeří mají nevýhodu především v tom, že nemají žádné zkušenosti, mají nedostatečné pracovní návyky a často hraje roli i kvalita těchto absolventů. Na trhu práce tak dochází ke konfrontaci požadavků a nároků zaměstnavatelů s kvalitou disponibilní pracovní síly. Stále více jsou ceněny kvalitní znalosti, schopnosti a dovednosti. Absolventi sice žádnou praxi nemají, ale mají zase čerstvé odborné znalosti. Na druhou stranu je zaměstnavatel při přijímání absolventa vystaven určité nejistotě a často se stává, že znalosti a dovednosti absolventa neodpovídají absolvovanému vzdělání. Nezanedbatelným faktorem je také cyklus školního roku, kdy na pracovní trh jednorázově přicházejí čerství absolventi, všichni s cílem najít si vhodné zaměstnání.

Tato práce je zaměřena na studenty a absolventy sociálně-správních škol, na jejich postavení na trhu práce z hlediska dosažené úrovně vzdělání. Vzhledem k tomu, že sociální oblast je oblastí, kde potenciální zaměstnavatelé těchto absolventů nejsou ekonomickou krizí příliš ovlivněni, lze předpokládat, že absolventi těchto oborů nebudou mít s přechodem na pracovní trh zvlášť velké problémy. Úřady práce, které se situaci absolventů snaží řešit, registrují a zveřejňují volná pracovní místa pro povolání sociální pracovník a pracovník v sociálních službách včetně kvalifikačních požadavků. Vzdělávání studentů těchto oborů je realizováno dostatečným počtem škol od středoškolské až po vysokoškolskou úroveň.

Již při výběru školy se rozhoduje o tom, jaký bude jednou mít absolvent na trhu práce postavení. Proto právě výběr vhodného oboru je velmi důležitý. Z výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že především studenti středních škol se často nerozhodují pouze na

základě zájmu o obor. A přitom právě toto rozhodnutí je nejdůležitější. Bohužel v 15 letech není mladý člověk natolik vyspělý a zájmově vyhraněný, aby byl schopen rozhodovat o své budoucí pracovní kariéře. U vyššího stupně vzdělávání je již zájem o studovaný obor zřetelnější.

Značný vliv na průběh vzdělávání má i kvalita vzdělávacího systému. Zvlášť tvorbě učebních plánů jednotlivých předmětů by měla být věnována velká pozornost. Vyučované předměty by měly zajistit, aby budoucí absolventi měli základní teoretické znalosti nutné k výkonu dané profese. Takto získané teoretické znalosti by měli mít možnost vyzkoušet si v praxi. Z toho důvodu je nutné navazovat a rozvíjet spolupráci škol se sociálními partnery a snažit se studentům co nejvíce poznatků z praxe zprostředkovat. Pak by se předešlo situaci, kdy absolventi s čerstvě nabytými vědomostmi mnohdy nejsou schopni je v praktickém životě aplikovat.

Pro práci v sociální oblasti však nejsou nutné pouze teoretické znalosti, důležité jsou i vlastnosti osobnostní. Jelikož se jedná především o práci s lidmi, je nutné, aby pracovníci byli schopni sociálního kontaktu a předpokladem je vrozená empatie. Bohužel tyto vlastnosti nejsou zpočátku identifikovatelné. Aby však byla zajištěna kvalita práce v této oblasti alespoň z hlediska vzdělání, byly kvalifikační předpoklady nutné k výkonu tohoto povolání vymezeny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který nabyl účinnosti 1. ledna 2007. Bohužel tento zákon značně zasáhl studenty středních škol, kterým změnil možnosti uplatnění po absolvování studia, neboť pro výkon povolání sociálního pracovníka je tímto zákonem požadováno minimálně vyšší odborné vzdělání, za nejvhodnější je považováno vzdělání vysokoškolské. Z toho důvodu jsou nuceni absolventi nižších stupňů škol pokračovat dále ve studiu, bohužel některé tato skutečnost odradila a odešli pracovat do jiných oborů.

Z provedeného šetření vyplynulo, že studenti, kteří se rozhodli studovat na vyšším stupni mají větší přehled o možnostech, které se jim na trhu práce nabízí. Celkově jsou přesvědčeni, že s vyšším vzděláním budou mít větší šance najít pro sebe vyhovující pracovní pozici. Uplatnění mohou najít ve veřejném nebo nestátním neziskovém sektoru. Každý z nich má své výhody nebo nevýhody. Být zaměstnán ve veřejném sektoru znamená pro většinu celkově větší jistotu, v nestátní neziskovém sektoru zase zajímavější práci, jiný přístup ke klientům. Mladé lidi, kteří se rozhodli tomuto oboru věnovat, nyní nejvíce láká pracovat s dětmi, s určitými rizikovými skupinami, případně handicapovanými, u kterých však také upřednostňují děti nebo mladé lidi. Méně často se vyskytuje přání pracovat se seniory.

Absolventi středních a vyšších odborných škol po ukončení vzdělávání stojí před rozhodnutím, zda jít pracovat nebo dále pokračovat ve studiu. Ti, kteří se rozhodli v oboru setrvat a zjistili, že jejich kvalifikace je nedostačující volí další studium nebo je po nich zvýšení kvalifikace požadováno zaměstnavatelem. Většina se vyjádřila, že mají přehled o požadavcích nutných pro výkon práce v sociální oblasti daných zákonem.

Při hledání vhodného pracovního místa řada z nich usoudila, že je snadné místo v této oblasti najít, neboť nyní je tzv. přelomové období, kdy ještě řada sociálních pracovníků nemá splněnou podmínku dle zákona nebo z důvodu fluktuace zaměstnanců díky nízkým platům. Někteří se však vyjádřili, že to tak snadné není a i když volná pracovní místa k dispozici jsou, jsou upřednostňováni lidé s praxí nebo vyšší úrovní vzdělání. Nejnepříznivější situace je pro absolventy SŠ, kteří začínali své studium s jinými vyhlídkami, než je nyní skutečnost v důsledku platnosti zákona o sociálních službách.

Řada absolventů však uplatnění přímo ve svém oboru našla, největší úspěšnost měli absolventi vysokoškolského studia, z nichž většina našla uplatnění ve veřejném sektoru. Názory na veřejný nebo nestátní neziskový sektor se různí. U veřejného je jako největší pozitivum absolventy označována jistota, u nestátního neziskového sektoru zajímavější a smysluplnější práce.

Závěrem lze konstatovat, že oblast sociální činnosti, z hlediska možnosti uplatnit se na trhu práce, má do budoucna jistou perspektivu. Příznivá pro rozvoj této oblasti je i současná ekonomická, sociální a demografická situace. Je tedy zřejmé, že odborníci budou stále potřební. Tomu odpovídá i celkově velké množství volných pracovních míst registrovaných na úřadech práce. Důraz však bude kladen hlavně na kvalitu. Důležitým zjištěním vyplývajícím z této práce bylo, že volná pracovní místa jsou a velké šance, zvláště nyní, mají i absolventi, především vyšších stupňů vzdělání, neboť ne všichni současní pracovníci splňují zákonem dané požadavky. Důležitá je také znalost těchto požadavků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura:

ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh.* 1. vyd. Praha: UK, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6

FESTOVÁ, J., VOJTĚCH, J. *Uplatnění absolventů středních škol ve sféře práce. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním*. Praha: NÚOV, 2002. 54 s. ISBN 80-85118-73-4

KOUCKÝ, J., BARTUŠEK, A., ZELENKA, M. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů.* 1 vyd. Praha: UK, 2008. 129 s. ISBN 978-80-7290-370-2

VOJTĚCH, J. *Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce – nezaměstnanost absolventů.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2004. 55 s. ISBN 80-85118-82-3

ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J. a kol. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2008.* 1. vyd. Praha: NÚOV, 2009. 99 s. ISBN 978-80-87063-21-7

Odborné časopisy:

HONSOVÁ, M. *Peníze, které nestárnou*. Ekonom. Ročník LIV, č. 17. Praha: Economia, 2010. ISSN 1210-0714

Zákony:

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Internetové zdroje:

MPSV. *Absolventi škol a mladiství.* [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

KOUCKÝ, J., ZELENKA, M. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009.* Praha: UK, 2009. [online]. Dostupné z

<http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi%20VS%202009%20Zprava%20Jan10.pdf>

CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2009*. Praha: NÚOV, 2009. 68 s. [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.43>

ISA. *Nezaměstnanost absolventů*. [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.04>

CHAMOUTOVÁ, D., VOJTĚCH, J. *Zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci září 2009*. Praha: NÚOV, listopad 2009. [online]. Dostupné z <http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Zprava_o_NZ_k_zari_2009.pdf >

SKÁCELOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize.* Praha: NÚOV, 2009. 33 s. [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.42>

KALOUSKOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný pohled.* Praha: NÚOV, 2008, 44 s. [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/FStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=9.0.27>

ISA. *Kompetence, které zaměstnavatelé potřebují.* [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=4.1.03>

ISA. *Důležitost kompetencí pro zaměstnavatele v jednotlivých sektorech národního hospodářství*. [online]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=4.1.01&vs=3&s=4>

RISA. *Šance absolventů získat práci znovu rostou, praxe při studiu je stále výhodou.* [online]. Dostupné z <http://www.risa-lbc.cz/view/novinky.do;jsessionid=245FF8A3366E46BB9210619DB9EB74B6?id=2713&chR=1>

Tisková zpráva MPSV. *Úřady práce se zaměřují i na nezaměstnané absolventů škol* . [online]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8547/31032010a.pdf>

RISA. *Pomoc úřadů práce nezaměstnaným absolventům.* [online]. Dostupné z <http://www.risa-lbc.cz/view/dokumenty.do?doc=780>

MPSV. *Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.* [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

MPSV. *Job club.* [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/jobclub>

MPSV. *ISTP*. [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/istp>

Integrovaný systém typových pozic. [online]. Dostupné z <www.istp.cz>

Atlas školství. *Přehled škol a studijní nabídky*. [online]. Dostupné z <http://www.atlasskolstvi.cz/>

MPSV. *Hledání volných míst.* [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/vmjedno>

NÚOV. *Rámcové vzdělávací programy.* [online]. Dostupné z <http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

MPSV. *Statistika výdělků.* [online]. Dostupné z <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydelky>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nezaměstnanost „čerstvých“ absolventů – duben 2009 15
Tabulka 2: Počty a meziroční nárůsty nezaměstnaných čerstvých absolventů 15
Tabulka 3: Absolventi škol podle stupňů vzdělání v evidenci úřadů práce 16
Tabulka 4: Nezaměstnaní absolventi oborů pedagogika, učitelství a sociální péče 17
Tabulka 5: Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů – duben 2009 20
Tabulka 6: Pořadí důležitosti vybraných kompetencí u absolventů škol 24
Tabulka 7: Volná místa u povolání sociální pracovník v sociálních službách specialista (od 1. 1. – 20. 5. 2010) 36
Tabulka 8: Volná místa u povolání odborný sociální pracovník v sociálních službách (od 1. 1. – 20. 5. 2010) 37
Tabulka 9: Volná místa u povolání aktivizační pracovník v sociálních službách, metodik a koordinátor výkonu sociálních služeb a odborný pečovatel – osobní asistent (od 1. 1. – 20. 5. 2010) 39
Tabulka 10: Volná místa u povolání pracovník pro pracovní výchovu v sociálních službách a povolání pracovník přímé obslužné péče – pečovatel (od 1. 1. – 20. 5. 2010).. 40
Tabulka11: Statistika počtu volných míst z oblasti sociální péče z nabídek úřadů práce 46
Tabulka 12: Předchozí středoškolské vzdělání 49
Tabulka 13: Dosažené vzdělání u studentů VŠ 51
Tabulka 14: Skladba předmětů studovaného oboru 53
Tabulka 15: Úroveň znalostí využitelných v praxi 55
Tabulka 16: Znalost požadavků pro výkon povolání 56
Tabulka 17: Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností 57
Tabulka 18: Zvyšování kvalifikace 58
Tabulka 19: Přehled o možnostech na trhu práce 60
Tabulka 20: Vliv výše vzdělání na uplatnění v oboru 62
Tabulka 21: Veřejný nebo soukromý sektor 63
Tabulka 22: Zvyšování kvalifikace 66
Tabulka 23: Důvody dalšího studia 67
Tabulka 24: Znalost požadavků pro výkon povolání 68
Tabulka 25: Uplatnění absolventů na trhu práce 70
Tabulka 26: Současné zaměstnání absolventů 71
Tabulka 27: Snadnost hledání prvního zaměstnání 72
Tabulka 28: Veřejný nebo nestátní neziskový sektor 72

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Míra nezaměstnanosti absolventů podle kategorie vzdělání 14
Graf 2: Nezaměstnaní absolventi oborů pedagogika, učitelství a sociální péče 19
Graf 3: Počet respondentů dotazníkového šetření – studenti 49
Graf 4: Předchozí středoškolské vzdělání 50
Graf 5: Dosažené vzdělání u studentů VŠ 51
Graf 6: Skladba předmětů studovaného oboru 53
Graf 7: Úroveň znalostí využitelných v praxi 55
Graf 8: Znalost požadavků pro výkon povolání 56
Graf 9: Vliv vzdělání na kvalitu prováděných činností 58
Graf 10: Zvyšování kvalifikace 59
Graf 11: Přehled o možnostech na trhu práce 61
Graf 12: Vliv výše vzdělání na uplatnění v oboru 62
Graf 13: Veřejný nebo soukromý sektor 63
Graf 14: Počet respondentů dotazníkového šetření – absolventi 65
Graf 15: Zvyšování kvalifikace 66
Graf 16: Důvody dalšího studia 68
Graf 17: Znalost požadavků pro výkon povolání 68
Graf 18: Uplatnění absolventů na trhu práce 70
Graf 19: Současné zaměstnání absolventů 71
Graf 20: Snadnost hledání prvního zaměstnání 72
Graf 21: Veřejný nebo nestátní neziskový sektor 73

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Nezaměstnanost absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou
Příloha 2: Nezaměstnanost absolventů vyšších odborných škol
Příloha 3: Přehled fakult nabízejících magisterské studijní programy v oboru sociální péče
Příloha 4: Přehled fakult nabízejících bakalářské studijní programy v oboru sociální péče
Příloha 5: Přehled vyšších odborných škol nabízejících studijní programy v oboru sociální činnost
Příloha 6: Přehled středních škol nabízejících vzdělávací programy v oboru sociální činnost
Příloha 7: Dotazník určený studentům středních, vyšších odborných a vysokých škol
Příloha 8: Počet penzistů a jejich podíl na obyvatelstvu v ČR
Příloha 9: Dotazník určený absolventům středních, vyšších odborných a vysokých škol
Příloha 10: Hrubý měsíční plat v Kč pracovníků sociální sféry

Příloha 1

Nezaměstnanost absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou

Studijní obor	duben 2008			duben 2009		
	počet absolventů	počet nezaměst. absolventů	míra nezaměst. absolventů (%)	počet absolventů	počet nezaměst. absolventů	míra nezaměst. absolventů (%)
75-41-M/002 Sociální péče	92	5	5,4			
75-41-M/003 Sociální péče - pečovatelská činnost	308	22	7,1	337	21	6,2
75-41-M/004 Sociální péče - sociálně správní činnost	520	35	6,7	622	54	8,7
74-41-M/005 Sociální péče - sociální činnost pro etnické skupiny	21	3	14,3	39	3	7,7
75-41-M/007 Sociální činnost	24	0	0			
75-41-M/008 Sociální činnost - sociální pečovatelství	60	3	5	33	1	3
75-41-M/009 Sociální činnost - sociální vychovatelství	117	6	5,1	70	7	10
75-41-M/012 Výchovná a humanitární činnost - sociálně výchovná činnost	80	10	12,5	372	14	3,8
75-41-M/013 Výchovná a humanitární činnost - soc. adminitrativní činnost	24	5	20,8	56	8	14,3

Pozn.: Nevyplněné údaje v tabulce prozatím nejsou dostupné
Pramen: Míra nezaměstnanosti absolventů podle oborů vzdělání
http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.02&kv=4&so=0&o=0 [cit. 2010-03-20]

Příloha č. 2

Nezaměstnanost absolventů vyšších odborných škol

Studijní obor	duben 2008			duben 2009		
	počet absolventů	počet nezaměst. absolventů	míra nezaměst. absolventů (%)	počet absolventů	počet nezaměst. absolventů	míra nezaměst. absolventů (%)
75-32-N/002 Charitní a sociální činnost	26	1	3,8	23	0	0
75-32-N/005 Sociální pedagogika a teologie	25	0	0			
75-32-N/007 Sociální pedagogika	101	4	4	117	2	1,7
75-32-N/008 Sociální a humanitární práce	10	0	0	7	0	0
75-32-N/02 Sociální pedagogika a telologie				28	0	0
75-41-N/001 Sociální a teologická činnost	10	1	10	14	1	7,1
75-41-N/002 Sociální práce	396	14	3,5	481	18	3,7
75-41-N/003 Sociálně právní činnost	73	3	4,1	73	1	1,4

Pozn.: Nevyplněné údaje v tabulce prozatím nejsou dostupné
Pramen: Míra nezaměstnanosti absolventů podle oborů vzdělání
http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?CiloveSkupiny=2&KodStranky=5.1.02&kv=6&so=75&o=0 [cit. 2010-03-20]

Příloha č. 3

Přehled fakult nabízejících magisterské studijní programy v oboru sociální péče

7502T – Magisterský studijní program v oboru sociální péče

Kraj	Fakulta	Kontakt	Typ školy	2010/11 přijmou
				P/K
Hl. město Praha	Filozofická fakulta UK, nám. Jana Palacha 2	http://www.ff.cuni.cz/	veřejná VŠ	120/120
Jihomoravský kraj	Filozofická fakulta MU, Brno, Arna Nováka 1	http://www.phil.muni.cz/	veřejná VŠ	*
	Pedagogická fakulta MU, Brno, Poříčí 7	http://www.ped.muni.cz/	veřejná VŠ	*
Královéhradecký kraj	Pedagogická fakulta U Hradec Králové, Rokitanského 62	http://www.uhk.cz/pdf/	veřejná VŠ	80/80
Moravskoslezský kraj	Pedagogická fakulta OU v Ostravě, Mlýnská 5	http://pdf.osu.cz/	veřejná VŠ	20/20
Zlínský kraj	Fakulta humanitních studií UTB ve Zlíně, Mostní 51 39	http://www.fhs.utb.cz	veřejná VŠ	65/380

Pozn.: P – prezenční forma studia
K – kombinovaná forma studia
** údaje nezveřejněny*
Pramen: http://www.istp.cz [cit. 2010-05-16]

Příloha č. 4

Přehled fakult nabízejících bakalářské studijní programy v oboru sociální péče

7502R – Bakalářský studijní program v oboru sociální péče

Kraj	Fakulta	Kontakt	Typ školy	2010/11 přijmou
				P/K
Hl. město Praha	Husitská teol. fakulta UK v Praze, Pacovská 350/4	http://www.htf.cuni.cz/	veřejná VŠ	60/0
Jihomoravský kraj	Filozofická fakulta MU, Brno, Arna Nováka 1	http://www.phil.muni.cz/	veřejná VŠ	45/0
	Pedagogická fakulta MU, Brno, Poříčí 7	http://www.ped.muni.cz/	veřejná VŠ	*
Jihočeský kraj	Ped. fakulta JU, Jeronýmova 10, České Budějovice	http://www.pf.jcu.cz/	veřejná VŠ	0/120
Královéhradecký kraj	Pedagogická fakulta U Hradec Králové, Rokitanského 62	http://www.uhk.cz/pdf/	veřejná VŠ	50/65
Liberecký kraj	Fa přírodovědně-humanitní a ped. TU, Studentská 2, Liberec	http://www.fp.tul.cz/	veřejná VŠ	0/80
Moravskoslezský kraj	Pedagogická fakulta OU v Ostravě, Mlýnská 5	http://pdf.osu.cz/	veřejná VŠ	0/30
	Fakulta veřejných politik SU, Olbrichova 625/25, Opava	http://www.fvp.slu.cz/	veřejná VŠ	40/60
Olomoucký kraj	Cyrilomet. teol. fa UP, Univerzitní 22, Olomouc	http://www.upol.cz/fakulty/cmtf	veřejná VŠ	50/50
	Pedag. fa UP, Žižkovo nám. 5, Olomouc	http://www.upol.cz/fakulty/pdf	veřejná VŠ	40/40
Zlínský kraj	Fakulta humanitních studií UTB ve Zlíně, Mostní 51 39	http://www.fhs.utb.cz	veřejná VŠ	600/600
Ústecký kraj	Pedag. fa UJEP, České mládeže 8, Ústí nad Labem	http://pf.ujep.cz/	veřejná VŠ	70/0

Pozn.: P – prezenční forma studia
K – kombinovaná forma studia
** údaje nezveřejněny*
Pramen: http://www.istp.cz [cit. 2010-05-16]

Příloha č. 5

Přehled vyšších odborných škol nabízejících studijní programy v oboru sociální činnost

7541N Vyšší odborné vzdělání v oboru sociální činnost

Kraj	Vyšší odborná škola	Kontakt	Typ školy	2009/10 přijato	2010/11 přijmou
				den/dál/K	den/dál/K
Hl. město Praha	VOŠ sociálně právní, Jasmínová 3166	http://www.vossp.cz/	státní	200/80/0	0/0/0
Karlovarský kraj	SZŠ a VOŠ Cheb, Hradební 2	http://www.szsavoscheb.cz/	státní	24/0/0	36/0/0
Olomoucký kraj	VOŠ sociální a teologická - Dorkas, Blažejské nám. 84 Olomouc	http://www.dorkas.cz/index.php	církevní	12/0/0	20/0/0
Pardubický kraj	VOŠ Pardubice, Karla IV. 13, Pardubice	http://www.spse.cz/	státní	65/0/0	70/0/0
	VOŠ Gustava Habrmana, Habrmanova 1540, Česká Třebová	http://www.vda.cz/	státní	75/0/0	75/0/0
Plzeňský kraj	VOŠ zdravotnická, Karlovarská 99, Plzeň	http://www.zdravka-plzen.cz/	státní	37/0/0	30/0/0

Pozn.: den – denní forma studia
dál - dálková forma studia
K – kombinovaná forma studia
Pramen: http://www.istp.cz [cit. 2010-05-18]
http://www.atlasskolstvi.cz/ [cit. 2010-05-18]

7532N Vyšší odborné vzdělání v oboru sociální práce a sociální pedagogika

Kraj	Vyšší odborná škola	Kontakt	Typ školy	2009/10 přijato	2010/11 přijmou
				den/dál/K	den/dál/K
Hl. město Praha	JABOK - Vyšší soc.pedag.a teol. škola, Salmovská 1538	http://www.jabok.cz/	církevní	105/0/0	105/0/0
	VOŠ sociálně právní, Jasmínová 3166	http://www.vossp.cz/	státní	0/0/0	180/35/70
Jihomoravský kraj	VOŠ sociálněprávní, Opletalova 6, Brno	http://www.eabrno.cz/	církevní	30/0/0	30/0/0
	VOŠ soc. služeb, Kotlářská 9, Brno	http://www.oakobrno.cz/	státní	70/80/0	70/80/0
Jihočeský kraj	VOŠ sociální, Zahradní 249, Prachatice	http://www.spgspt.cz/	státní	40/0/0	40/0/0
Karlovarský kraj	VOŠ Karlovy Vary, Lidická 40	http://www.pedgym-kv.cz/	státní	30/0/0	30/0/0
Moravskoslezský kraj	VOŠ sociální, p.o., Karasova 1140, Ostrava	http://www.voss-ova.cz/	státní	210/135/0	90/90/0
Olomoucký kraj	Caritas - VOŠ sociální, nám. Republiky 422, Olomouc	http://www.caritas-vos.cz/	církevní	144/75/0	140/75/0
Plzeňský kraj	VOŠ zdravotnická Dr. I. Mauritzové,s.r.o., Ledecká 1365, Plzeň	http://www.svzsplzen.cz/	soukromá	22/34/0	20/20/0
	VOŠ, Erbenova 184, Domažlice	http://www.oadomazlice.cz/	státní	30/0/0	30/0/0
Středočeský kraj	Soukr. VOŠ územně správní, Floriánské nám. 350, Kladno	http://www.svoskladno.cz/	soukromá	13/26/0	40/40/0
	VOŠ Mills, s. r. o., nám. 5. května 2, Čelákovice	http://www.mills.cz/	soukromá	21/0/58	20/0/30
Vysočina	Soukr. VOŠ sociální, o. p. s., Matky Boží 4183, Jihlava	http://www.svoss.cz/	soukromá	55/0/0	50/40/0
Zlínský kraj	VOŠ pedag. a sociální, 1. máje 221, Kroměříž	http://www.ped-km.cz/	státní	78/0/0	80/0/0
Ústecký kraj	VOŠ, s. r. o., Mírová 218, Dubí	http://www.skola-perspektiva.cz/	soukromá	17/19/0	20/20/0
	VOŠ sociální, Z. Fibicha 2778, Most	http://www.vos-sosmost.cz/	veřejná	68/120/0	68/40/0

Pozn.: den – denní forma studia
dál - dálková forma studia
K – kombinovaná forma studia
Pramen: http://www.istp.cz [cit. 2010-05-20]
http://www.atlasskolstvi.cz/ [cit. 2010-05-20]

Příloha č. 6

Přehled středních škol nabízejících vzdělávací programy v oboru sociální činnost

7541M – Střední vzdělání s maturitní zkouškou (bez vyučení) v oboru sociální činnost

Kraj	Střední odborná škola	Kontakt	Typ školy	2009/10 přijato	2010/11 přijmou
				den/dál	den/dál
Hl. město Praha	Evang. akad. - VOŠ soc.práce a SOŠ, Hrusická 2537, Praha	http://www.eapraha.cz/joomla/	církevní	30/0	33/40
	Jedličkův ústav a MŠ a ZŠ a SŠ, V Pevnosti 13, Praha	http://www.jus.cz/	státní	8/0	8/0
	SOŠ a SOU, Drtinova 3, Praha 5	http://www.stredniskoladrtinova.cz/	státní	30/0	30/0
	SOŠ sociální svaté Zdislavy, Ječná 527, Praha	http://www.skolajecna.cz/	církevní	71/0	30/0
	SOŠ sociální, o. p. s., Hnězdenská 549, Praha	http://sossocialni.webpark.cz/	soukromá	15/13	48/0
	Střední zdravotnická škola, Ruská 2200, Praha	http://szs-ruska.cz/cz/szs/o-nas/	státní	0/0	30/0
	Střední odborná škola služeb, K Sídlišti 840, Praha	http://www.ksidlisti.cz/	státní	53/0	30/0
Jihomoravský kraj	Gymnázium a SOŠ pedagogická, Pontassievská 350, Znojmo	http://www.gymspgs.cz/	státní	26/0	30/0
	SOŠ managenentu a práva, s.r.o., Vranovská 182, Brno	http://www.sosmap.cz/	soukromá	0/10	30/30
	SOŠ zdravotnická a sociální, tř. Komenského 46, Kyjov	http://zdravkakyjov.cz/	státní	21/0	30/0
	SOU a SOŠ SČMSD, s.r.o., Zámek 35, Lomnice	http://www.zameklomnice.cz/	soukromá	18/0	60/0
	Střední pedagogická škola, Komenského 343, Boskovice	http://www.spgs-bce.cz/index.php	státní	29/0	30/0
	SŠIT a soc. péče, Purkyňova 97, Brno	http://www.sspbrno.cz/	státní	61/0	120/0
	SŠ soc. a zdrav. služeb Vesna, o.p.s., Údolní 389, Brno	http://www.vesnabrno.cz/	soukromá	0/0	25/25
	SŠ pro zrakově postižené, Kamenomlýnská 2, Brno	http://www.sss-ou.cz/	státní	24/0	14/0
Jihočeský kraj	SOŠ a SOU, Milevsko, Čs. armády 777, Milevsko	http://www.issou-milevsko.cz/	státní	20/0	0/0
	Střední zdravotnická škola, Klášterská 77, Jindřichův Hradec	http://www.szsjh.cz/	státní	22/0	30/0
	Střední škola, Lidická 135, Volyně	http://www.sos-sou.volyne.cz/	státní	30/0	30/0
Karlovarský kraj	SOŠ pedagogická, Lidická 455, Karlovy Vary	http://www.pedgym-kv.cz/	státní	30/0	30/0
	Střední zdravotnická škola Cheb, Hradební 62, Cheb	http://www.szsavoscheb.cz/	státní	21/0	15/0
Královéhradecký kraj	Gymnázium a SOŠ, Husova 1414, Hořice	http://www.ghorice.cz/	státní	27/0	30/0
	Gymnázium a SOŠ, Horská 309, Hostinné	http://www.gymhost.cz/rs/	státní	31/0	30/0
	SOŠ sociální - Evangelická akademie, Kladská 335, Náchod	http://www.socea.cz/	církevní	56/0	54/0
	SOŠ veřejnosprávní a sociální, Lipová 56, Stěžery	http://www.sosstezery.cz/	státní	45/0	30/0

Moravskoslezský kraj	AHOL - SOŠ, s.r.o., nám. J. z Poděbrad 301, Ostrava	http://www.ahol.cz/	soukromá	5/0	25/0
	SSOŠ, s.r.o., tř. T. G. Masaryka 456, Frýdek - Místek	http://www.ssosfm.cz/	soukromá	13/21	25/30
	Soukr. gymn. a stř. zdrav. škola, s.r.o., Moravská 497, Havířov	http://www.sgymha.cz/	soukromá	19/22	48/48
	SPŠ a SZŠ sv. A. České, 1. máje 249, Odry	http://www.cssodry.cz/	církevní	18/0	50/0
	SPŠ a SZŠ, p. o., Jiráskova 841, Krnov	http://www.spgs-szs.cz/	státní	0/0	30/30
	SZŠ, p. o., T. G. Masaryka 451, Frýdek - Místek	http://www.zdrskolafm.cz/	státní	21/0	30/0
	SŠ prof. Z. Matějčka, p. o., 17. listopadu 1123, Ostrava	http://www.skolspec.cz/	státní	22/22	20/30
	SŠ, p. o., Husova 283, Bohumín	http://www.sosboh.cz/cs/	státní	30/0	27/0
	SŠ, p. o., Kapitána Jasioka 635, Havířov	http://www.stredniskola-sucha.cz/	státní	27/0	30/0
Olomoucký kraj	SŠ sociální péče a služeb, nám. 8. května 253, Zábřeh	http://www.ssspzabreh.cz/ria/	státní	64/0	64/68
Pardubický kraj	ISŠ, Brněnská 41, Moravská Třebová	http://www.issmt.cz/uvod/	státní	30/0	60/0
	SZŠ, Smetanova 838, Ústí nad Orlicí	http://www.szsuo.cz/	státní	0/0	30/0
	SŠZ a sociální, Poděbradova 336, Chrudim	http://szs.chrudim.cz/	státní	30/0	30/0
Plzeňský kraj	Církevní střední odborná škola, Zámecká 1, Spálené Poříčí	http://www.csos.cz/	církevní	24/0	25/0
	SOU a SOŠ, U Kapličky 761, Sušice	http://www.sossusice.cz/	státní	22/0	30/0
	SOŠ prof. Švejcara, Majerova 1, Plzeň	http://www.rod.pilsedu.cz/	státní	57/0	60/0
	SŠ, nám. Osvobození 32, Kralovice	http://www.sskralovice.cz/	státní	30/0	30/0
Středočeský kraj	ISŠ, Žatecká 1, Jesenice	http://issjesenice.net/	státní	12/0	30/0
	SOŠ a SOU řemesel, Čáslavská 202, Kutná Hora	http://sosasoukh.cz/	státní	23/0	30/0
	SOŠ, s. r. o., Školní 268, Velvary	http://www.sosvelvary.estranky.cz/	soukromá	15/0	26/0
	SOŠ a SOU, nám. E. Beneše 2353, Kladno	http://www.sosasoukladno.cz/	státní	18/0	30/0
	SOŠ, Černoleská 1997, Benešov	http://www.sosbn.cz/	státní	30/0	30/0
	SZŠ, Mládeže 1102, Beroun	http://www.szsberoun.zde.cz/	státní	19/0	30/0
	SZŠ, B. Němcové 482, Mladá Boleslav	http://www.szsmb.cz/	státní	12/0	30/0
	SZŠ, Havířská 1141, Kladno	http://www.svzskladno.cz/	státní	19/30	30/30
	SZŠ, Soudní 20, Nymburk	ttp://www.zdravkanbk.cz/	státní	23/0	30/0
	SZŠ, Máchova 400, Benešov	http://www.szsbn.cz/	státní	0/0	30/0
	SOŠ, Rožmitálská 340, Březnice	http://www.sbrez.cz/	státní	34/0	30/0
Vysočina	Gymn. a SOŠ, Tyršova 365, Moravské Budějovice	http://www.gymsosmb.cz/	státní	23/0	30/60
	SOŠ managementu a práva, s. r. o., Čajkovského 661, Jihlava	neuvedeno	soukromá	16/5	24/48
	SOŠ sociální u Matky Boží, Fibichova 978, Jihlava	http://www.sosmb.ji.cz/	církevní	55/0	60/0
	Česká zemědělská akademie SŠ, Školní 764, Humpolec	http://www.cza-hu.cz/	státní	30/0	30/0

Zlínský kraj	Církevní SOŠ, Husova 537, Bojkovice	http://www.csos.cz/	církevní	9/0	26/0
	Soukr. SŠ pedag. a sociální, s. r. o., Gahurova 5265, Zlín	http://www.gahurka.zlinedu.cz/	soukromá	12/0	30/0
	SOŠ, Divnice 119, Slavičín 119	http://www.sosslavicin.cz/	státní	23/0	30/0
Ústecký kraj	Gymn. a SOŠ, p. o., Chomutovská 459, Klášterec nad Ohří	http://www.gymkl.cz/intro/	státní	20/0	30/0
	SLŠ a SOŠ sociální, přísp. org., T. G. Masaryka 580, Šluknov	http://www.lesnicka-skola.cz/	státní	18/0	60/0
	SOŠ InterDACT, s. r. o., Pionýrů 2806, Most	http://www.interdact.cz/	soukromá	27/0	48/0
	SOŠ a SOU, Neklanova 1806, Roudnice nad Labem	http://www.sosasource.cz/	státní	24/0	30/0
	SOŠ, p. o., Stará 2702, Ústí nad Labem	http://www.ulsos.cz/	státní	59/0	60/0
	SPŠ J.H.Pestalozziho, p. o., Komenského 3, Litoměřice	http://spgslitomerice.cz/	státní	56/0	60/0
	SZŠ, p. o., Palackého 3, Chomutov	http://www.szscv.cz/	státní	0/0	25/0
	SZŠ, p.o., Čsl. mládeže 5/9, Děčín	http://www.szsdecin.cz/	státní	19/0	30/0
	SŠ sociální PERSPEKTIVA, s.r.o., Mírová 218, Dubí	http://www.skola-perspektiva.cz/	soukromá	20/0	20/0
	SPŠ a SZŠ, p. o., Z. Fibicha 2778, Most	http://www.vos-sosmost.cz/	veřejná	90/34	0/80

Pozn.: den – denní forma studia
dál - dálková forma studia
Pramen: http://www.istp.cz [cit. 2010-05-20]
http://www.atlasskolstvi.cz/ [cit. 2010-05-20]

Příloha č. 7

Dotazník určený studentům středních, vyšších odborných a vysokých škol

Milá studentko, milý studente,

obracím se na Vás žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, který je zaměřen na studenty středních, vyšších odborných a vysokých škol oborů zaměřených na práci v sociální oblasti. Zpracovávám diplomovou práci na téma „Uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce“, jejímž cílem je zjistit, co vás motivuje k výběru tohoto povolání, zda máte přehled o potřebných požadavcích nutných k výkonu tohoto povolání a o možnostech uplatnění se na trhu práce.

Jednotlivé odpovědi zatrhněte, v případě volných odpovědí napište svůj názor.

Předem děkuji za Váš čas a trpělivost

Bc. Lenka Koudelková

1. Jste studentkou/studentem střední školy, vyšší odborné školy nebo vysoké školy?
☐ střední škola
☐ vyšší odborná škola
☐ vysoká škola

2. V případě, že studujete
a) vyšší odbornou školu nebo vysokou školu, jakého zaměření byla střední škola, kterou jste absolvoval(a)?
☐ SŠ zaměřená na sociální problematiku
☐ SŠ jiného zaměření – jakého? ……
☐ gymnázium

b) vysokou školu – vaše nejvyšší dosažené vzdělání byla střední škola nebo vyšší odborná škola?
☐ střední škola
☐ vyšší odborná škola – ☐ zaměřená na sociální problematiku
☐ jiného zaměření – jakého ……

3. Proč jste se rozhodli studovat obor zaměřený na problematiku sociální práce?

……

……

4. Jste spokojeni se skladbou předmětů oboru, který studujete?

studenti SŠ	studenti VOŠ	studenti VŠ
☐ ano ☐ ne	☐ ano ☐ ne	☐ ano ☐ ne

5. Myslíte si, že získané znalosti budou pro praxi dostačující?

studenti SŠ
☐ ano ☐ ne

studenti VOŠ
☐ ano ☐ ne

studenti VŠ
☐ ano ☐ ne

V případě, že ne, jaký je váš názor, případně vaše návrhy

……..

6. Máte přehled o tom, jaké požadavky jsou vymezeny z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách pro výkon povolání sociálního pracovníka a pro výkon činnosti v sociálních službách?

☐ ano ☐ ne

7. Jste přesvědčeni, že vyšší vzdělání zajistí vždy kvalitní provádění činností v této oblasti?

☐ ano ☐ ne

váš názor ……..

……..

8. Po skončení střední, případně vyšší odborné školy uvažujete o dalším studiu v této oblasti?

studenti SŠ
☐ ano, uvažuji u studiu VOŠ
☐ ano, uvažuji o studiu VŠ
☐ ne

studenti VOŠ
☐ ano, uvažuji o studiu VŠ
☐ ne

9. Máte přehled o tom, jaké jsou vaše možnosti uplatnit se na trhu práce v tomto oboru?

☐ ano ☐ ne

váš názor ……..

……..

10. Myslíte, že vyšší stupeň vzdělání vám zajistí větší možnosti uplatnit se v sociální oblasti?

☐ ano ☐ ne

váš názor …….....
.
……

11. Po absolvování školy máte zájem pracovat ve veřejném nebo v soukromém sektoru?

☐ veřejný sektor ☐ soukromý sektor

Proč? ……

12. Máte již jasnou představu, které konkrétní problematice byste se chtěli v praxi věnovat?

……

……

Příloha č. 8

Počet penzistů a jejich podíl na obyvatelstvu v ČR

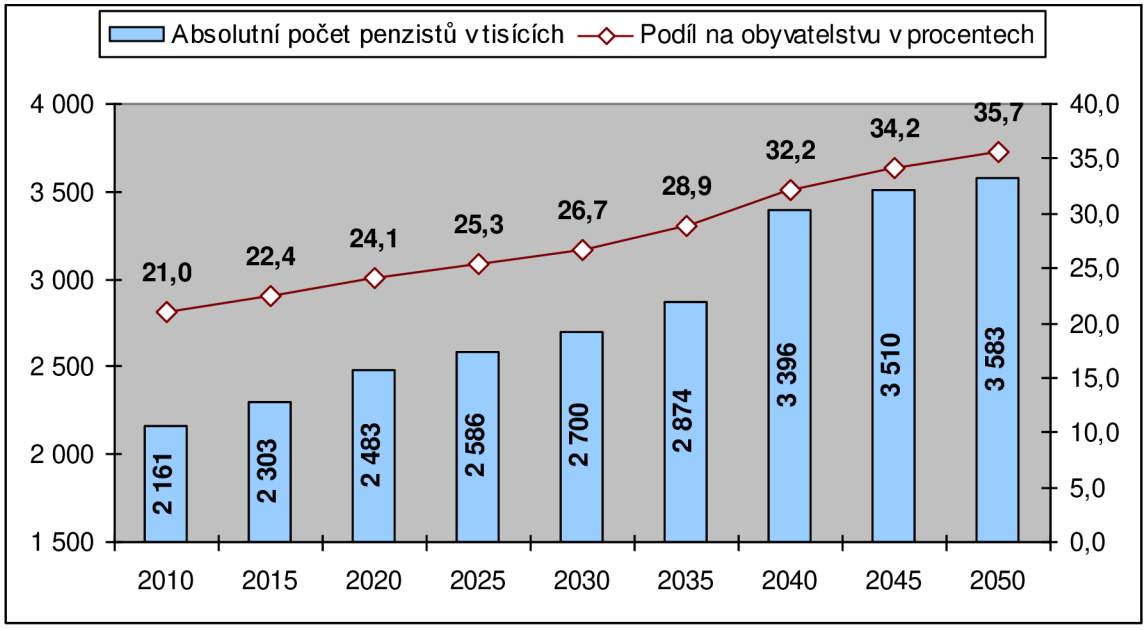

Pramen: Časopis Ekonom. Ročník LIV, č. 17. Praha: Economia, 2010. ISSN 1210-0714

Příloha č. 9

Dotazník určený absolventům středních, vyšších odborných a vysokých škol

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, který je zaměřen na absolventy středních, vyšších odborných a vysokých škol oborů zaměřených na práci v sociální oblasti. Zpracovávám diplomovou práci na téma „Uplatnění absolventů sociálně-správních škol na trhu práce“, jejímž cílem je zjistit, jaké máte možnosti uplatnění se na trhu práce vzhledem k Vaší kvalifikaci.

Jednotlivé odpovědi zatrhněte, v případě volných odpovědí napište svůj názor.

Předem děkuji za Váš čas a trpělivost

Bc. Lenka Koudelková

1. Jste absolventkou/absolventem střední, vyšší odborné nebo vysoké školy?
☐ střední školy ☐ vyšší odborné školy ☐ vysoké školy

2. V případě absolvování střední školy nebo vyšší odborné školy, uvažujete o dalším vzdělávání?
absolvent SŠ - ☐ ano, uvažuji o studiu VOŠ
☐ ano, uvažuji o studiu VŠ
☐ ne, vzdělání mi k výkonu povolání dostačuje
☐ ne, nebudu pracovat v této profesi

absolvent VOŠ - ☐ ano, uvažuji o studiu VŠ
☐ ne, vzdělání mi k výkonu povolání dostačuje

3. V případě dalšího studia je to pouze vaše iniciativa nebo jsou na vás kladeny požadavky od zaměstnavatele?
☐ moje iniciativa ☐ požadavek zaměstnavatele

4. Máte přehled o tom, jaké požadavky jsou vymezeny z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách pro výkon povolání sociálního pracovníka a pro výkon činnosti v sociálních službách?
☐ ano ☐ ne

5. Myslíte si, že je snadné se jako absolvent uplatnit na trhu práce v této oblasti?
☐ ano ☐ ne

váš názor ……..

6. Pracujete nyní v oblasti pro kterou máte kvalifikaci? (oblast sociální práce)
☐ ano ☐ ne ☐ jsem na úřadu práce

7. V případě, že pracujete v oblasti sociální práce, bylo snadné najít si po absolvování školy vhodné zaměstnání ve vámi vystudovaném oboru?
☐ ano ☐ ne

v záporném případě, jaké byly nejčastější důvody?

……

8. Pracujete ve veřejném nebo v nestátním neziskovém sektoru?
☐ veřejný sektor ☐ nestátní neziskový sektor

proč? …….....

Příloha č. 10

Hrubý měsíční plat v Kč pracovníků sociální sféry

Kraj	4. čtvrtletí 2009					
	KZAM 2446	KZAM 3460	KZAM 5149	KZAM 5131	KZAM 5132	KZAM 5133
	průměr	**průměr**	**průměr**	**průměr**	**průměr**	**průměr**
Hlavní město Praha (kraj)	24 598	24 162			19 629	16555
Jihočeský kraj	23 103	21 652			17 089	
Jihomoravský kraj	21 757	20 769	14 825	17 796	15 819	
Karlovarský kraj	23 821	22 999			16 055	
Královéhradecký kraj	21 872	20 518	14 466		19 321	
Liberecký kraj	22 146	20 149			16 449	
Moravskoslezský kraj	22 358	21 422	17 186		15 900	
Olomoucký kraj	23 859	21 214	14 466	16 708	16 898	
Pardubický kraj	21 735	19 477		18817	15 811	
Plzeňský kraj	25 071	22 396			17 218	
Středočeský kraj	22 816	20 599	21 070		16 644	15821
Ústecký kraj	23 143	18 776	15 418		15 606	
Vysočina	23 567	20 539		18256	16 023	
Zlínský kraj	23 017	18 704			15 118	
ČR celkem	**23 062**	**20 955**	**16 239**	**17 894**	**16 684**	**16 188**

Pozn.: nevyplněné údaje nebyly k dispozici
KZAM (klasifikace zaměstnání)

Skupina 2446 – Odborní pracovníci v oblasti sociální péče/odborní soc. pracovníci (pracovníci s magisterským vzděláním)

24461 – vědecký (výzkumný a vývojový) pracovník v oboru sociálních věd
24463 – odborný sociální pracovník zdravotnického zařízení, léčebny
24464 – odborný sociální pracovník okresního, obecního, městského úřadu
24465 – odborný sociální pracovník náboženské organizace
24466 – odborný sociální pracovník ústavu sociální péče
24467 – odborný sociální pracovník v organizaci

24468 – odborný sociální pracovník pečovatelské služby
24469 – odborný sociální pracovník jinde neuvedený

Skupina 3460 – Sociální pracovníci
(pracovníci s vyšším odborným nebo bakalářským vzděláním, středním vzděláním s maturitní zkouškou)
34601 – správce sociálního zařízení, koleje, probačního střediska, nápravného zařízení
34602 – sociální pracovník zařízení sociální péče, ve vězeňství
34603 – sociální pracovník církve
34604 – sociální pracovník okresního, městského, obecního úřadu
34605 – sociální pracovník organizace
34606 – sociální pracovník pedagogicko-psychologické poradny
34607 – sociální pracovník péče o postižené
34608 – sociální pracovník zdravotnické organizace
34609 – sociální pracovník, referent sociální péče jinde neuvedený

Skupina 5149 – Ostatní pracovníci zajišťující osobní služby jinde neuvedení:
(pracovníci se středním vzděláním, středním vzděláním s maturitní zkouškou, středním vzděláním s výučním listem)
51499 – pracovník zajišťující osobní služby jinde neuvedený

Skupina 5131- Dětské pěstounky, pečovatelky, pomocní vychovatelé
(pracovníci se středním vzděláním, středním vzděláním s maturitní zkouškou, středním vzděláním s výučním listem)
51315 – pečovatelka dětská v domácnosti, chůva
51316 – pečovatelka v jeslích
51317 – pečovatelka v mateřské školce
51318 – pomocný vychovatel
51319 – dětská pěstounka, pečovatelka jinde neuvedená

Skupina 5132 - Pečovatelé a pomocní ošetřovatelé v zařízeních sociální péče, v nemocnicích atd.
(pracovníci se středním vzděláním, středním vzděláním s maturitní zkouškou, středním vzděláním s výučním listem)
51321 - pečovatelka (kromě v domácnosti)
51329 – pečovatel a pomocný ošetřovatel v institucích jinde neuvedených

Skupina 5133 – Pečovatelé v domácnosti (o nemocné, invalidy, přestárlé občany apod.)
(pracovníci se středním vzděláním, středním vzděláním s maturitní zkouškou, středním vzděláním s výučním listem)
51331 – opatrovnice a pečovatelka v domácnosti (kromě dětské)
51335 – pečovatel v domácnosti o nemocné a invalidy
51336 – pečovatel v domácnosti o přestárlé občany

Pramen: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydelky [cit. 2010-06-08]